

De
Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

opbouw

Opinieblad voor de Nederlands Gereformeerde kerken

SPECIAL

**Kerk zijn tussen
muren en mensen**

Wat geloof je van **de kerk**?
Tien uitdagingen voor dertigers in de kerk

Naar de kerk – een goede gewoonte
De kerk waar ik van **droom**

REDACTIE OPBOUW

Ad de Boer, drs. Freddy Gerkema, Coosje Haan,
Matthias Huijgen, drs. Pieter Kleingeld, Jordi Kooiman
(eindredacteur), Ton Vos, Ide Zinkstok.

ADRES

redactie@opbouwonline.nl
Heiligenbergerweg 201a, 3816 AJ Amersfoort

ADMINISTRATIE

N. Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede,
(0343) 57 50 27, administratie@opbouwonline.nl

ABONNEMENTEN

€ 42,- per jaar, studenten € 21,-
e-mail € 34,75. Zie verder de website.

PERSVERENIGING

Opbouw is een uitgave van de Persvereniging Opbouw.
Info: persvereniging@opbouwonline.nl

REDACTIE DE REFORMATIE

Drs. Bas Luiten (hoofdredacteur), drs. Heleen Sytsma –
van Loo (eindredacteur), drs. Bram Beute, prof. dr. Ad de
Bruijne, drs. Janneke Burger – Niemeijer, dr. Hans Schaeffer,
prof. dr. Erik de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert.

ADRES

redactie@dereformatie.nl
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven.

ADMINISTRATIE

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen. info@
dereformatie.nl tel. 0529 - 43 88 90

ABONNEMENTEN

€ 52,50 per jaar; studenten € 19,50; buitenland € 130,-

ADVERTENTIES EN INSTEKERS

Nico Postuma, tel. 0341 842147 of 0613995905.
adverteren@dereformatie.nl
adverteren@opbouwonline.nl

OPMAAK

Grafisch Bedrijf Bredewold

DRUK Kon. BDU Grafisch Bedrijf

OPLAGE 7.500 exemplaren

De Reformatie en Opbouw zijn op Daisy cd-tom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden.
tel. (0341) 565499.

Zonder schriftelijke toestemming van de auteur is het niet
toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

WWW.OPBOUWONLINE.NL

WWW.DEREFORMATIE.NL

TEKST: **JANNEKE BURGER – NIEMEIJER EN AD DE BOER**

De kerk

*‘We gaan met Opbouw en De Reformatie een
combinummer over de kerk maken!’*

– ‘Maar jullie schrijven toch altijd over de kerk?’

Al vaak heeft u in Opbouw of De Reformatie over de kerk kunnen lezen. Niets nieuws dus, zou je denken, deze special. Toch wel! Het is zeker speciaal dat het GKv-blad De Reformatie en het NGK-blad Opbouw samen over dit onderwerp denken en schrijven. Nog niet heel lang geleden vormde ‘de kerk’ een onderwerp waar toch voornamelijk de degens over gekruist werden. En het leek er in de verste verte niet op dat er genoeg verbondenheid zou zijn om dit blad uit te brengen. Toch ligt deze derde special nu voor u: een *gezamenlijk* nummer over de kerk, omdat we als NGK en GKv te maken hebben met dezelfde vragen en uitdagingen. Jongeren en ouderen stellen ons de vraag: is het instituut kerk eigenlijk wel nodig om te geloven? Verbindt de kerk je met de Heer of raakt je geloof er juist door bekneld? Heeft de kerk vooral met muren of toch ook met mensen te maken? En wat betekent een begrip als trouw eigenlijk als het over de kerk gaat? Moeilijke vragen die we in deze special vooral als uitdagingen willen benaderen.

We ervaren het als een geschenk van toenadering tussen gereformeerde christenen dat dit blad er ligt. En tegelijk is dit ook het punt waarop het

blad onaf blijft. Onaf omdat we samen over de kerk schrijven, maar (nog) niet samen de kerk zijn. Maar ook onaf omdat we ervoor gekozen hebben een special met een open eind naar buiten te brengen. Juist op het gebied van kerk zijn gebeurt er zoveel, is er zoveel in beweging, dat wij niet met één blad dit alles in kaart kunnen brengen of met een eensgezinde visie kunnen komen.

We heten u dus van harte welkom in een onaf blad. Lees het, en herken uzelf, uw broers en zussen in de kerk, uw kinderen die misschien andere keuzes maken. Laat u uitdagen door de vragen die gesteld worden en door de aanzetten tot antwoorden die gegeven worden. En blijf denken! In elk geval tot het voorjaar van 2013. Dan willen Opbouw en De Reformatie een stapje verder zetten in ons denken en spreken over de kerk door een congres te organiseren, een dag om door te praten over al die open eindjes.

We sluiten af met het gebed dat God die open einden van ons overneemt en ze samenbrengt in een prachtig geheel.

In Christus verbonden, met een hartelijke groet namens de redacties van Opbouw en De Reformatie.

IN DIT NUMMER

DE KERK WORDT GECONFRONTEERD MET BINDINGSANGST

Veel jonge mensen hebben moeite zich te binden aan de kerk. Hoe komt dat, en waarom ben jij eigenlijk niet vertrokken?

GEMEENSCHAP MET CHRISTUS IS GEMEENSCHAP MET ELKAAR

Horen bij Jezus Christus en horen bij de kerk: het Nieuwe Testament verbindt die twee onlosmakelijk met elkaar.

KERK ANNO NU

Wat verstaan we precies onder de kerk? Nogal wat kerkleden hanteren tegenwoordig niet meer zulke heel erg afgebakende kerkgrenzen.

MET EEN HARTELIJKE BROEDERGROET

Vader Paul en zoon Rikko Voorberg zijn beiden predikant. In de vorm van brieven gaan zij in gesprek over kerkopvatting en -beleving.

DE TUSSENGENERATIE

Wat moet je als kerk doen of juist laten wil je twintigers en dertigers bereiken? Een paar tips in de vorm van 'tien geboden'.

DE KERK WAAR IK VAN DROOM

De kerk – hoe staat zij ervoor en hoe moet het verder? Vier mensen beschrijven hoe de kerk er in hun dromen uitziet.

EN VERDER

4 Kerk zijn tussen muren en mensen **11** Gedicht: God is **19** Lezers over de kerk – 1 **25** Lied van de zondag **26** Koningskinderen **31** Lezers over de kerk – 2 **34** Wat geloof je van de kerk **40** Een lage drempel en een hoog doel **44** Souplesse met de Heer voor ogen **50** Lezers over de kerk – 3 **61** Gedicht: Oude kerk te Oosterbeek **62** Boekenplank **66** Naar de kerk – een goede gewoonte **75** Gedicht: Kerkdienst **76** Oefenplaats voor christelijk leven **78** Lezers over de kerk – 4 **86** Een droom die werkelijkheid werd

Wij gelóven de kerk als Christus' lichaam op aarde, en zien een gebouw, een groep mensen, een instituut. De binding daaraan wordt in onze tijd door allerlei oorzaken steeds losser en vluchtiger. Vier redacteurs van Opbouw en De Reformatie beschrijven in dit artikel hun motivatie om de gezamenlijke Special dit jaar te wijden aan het thema: de kerk.

Kerk zijn tussen muren en mensen

TEKST: AD DE BOER

IK DRAAG MEZELF NIET, IK WORD GEDRAGEN

Ik was twaalf jaar toen de kerk begon te scheuren. En het hield pas op toen ik vierentwintig was. Nu ik vijfenzestig ben, zie ik het opnieuw gebeuren. Gemeenten gaan stuk, broers en zussen in de Heer vertrekken. Het lichaam van Christus scheurt nog steeds. Soms maakt het me boos, vaak ook verdrietig: om wat

kinderen van God elkaar aandoen en om hun onvermogen om de eenheid te bewaren die de Geest heeft gegeven. En ik leg de hand op de mond, nu het ook in onze kerken gebeurt.

De kerk: dat zijn voor mij geen stenen, maar mensen die God en elkaar ontmoeten. Ik heb gekerkt in

een café, naaiatelier, gymzaal, boks-schoon, schoolaula en ook een tijdje in een kerkgebouw. Maar overal was God - en zijn Woord en zijn mensen. Dat heeft me gestempeld. We gaan niet naar de kerk, we zijn de kerk.

De kerk: dat zijn voor mij mensen, maar daar bovenuit Jezus Christus.

We gaan niet
naar de kerk, we
zijn de kerk

FOTO: HANS-LUKAS ZUURMAN

GODS GASTVRIJE HART

De kerk daagt mij elke keer weer uit om na te denken over wat nu echt wezenlijk is.

Een paar jaar na ons trouwen kregen we iets heel bijzonders: het trouw-servies van de grootouders van mijn geliefde uit 1938. Een paar keer was er iets gebroken in de ruim 50 jaar dat het in hun kast had gestaan. En toen kregen wij het...

Natuurlijk waren we er erg zuinig

op. Ik durfde het niet uit te lenen als we op Tweede Kerstdag in de kerk een gratis kerstmaaltijd vierden. Gemeenteleden kunnen dan een tafel adopteren en die dekken, versieren en na afloop het vuile servies weer meenemen. Stel dat er iets zou breken? Tot ik een boek las over de radicaliteit van de opoffering van onze Heer. Middenin de zomer besloot ik: deze Kerst eten zes gasten in onze kerk van de borden van opa

en oma Burger. Als ze érgens mogen breken, dan toch op deze avond! Wat een prachtig moment om de vuile borden weer mee te nemen en thuis voorzichtig af te wassen. De kerk met haar gastvrije maaltijd daagde me uit de waarde van dit servies anders te definiëren.

Een tijd geleden bezocht ik een gemeente waar avondmaal gevierd werd. Dat wist ik niet van tevoren en ik kwam op het laatste moment binnen, zonder briefje. Om me heen zaten familieleden die geen lid zijn van de GKv, maar die ik als gelovigen zeer hoog acht en liefheb. We waren in de dienst aanwezig, maar werden niet uitgenodigd en konden de maaltijd van de Heer niet daadwerkelijk meevieren. Het raakte mij heel diep om daar te zitten en toe te kijken naar de viering van het heil in Christus. Ook hier daagt de kerk mij uit: wat is nu echt wezenlijk? Zijn dat de regels van de kerk rondom de viering van het avondmaal, of is het iets anders, het delen van het geloof in onze Heer, los van kerkmuren?

Nu kan dit een simpele tegenstelling lijken: borden die bij een gastvrije maaltijd mogen sneuvelen en regels die een gastvrije maaltijd in de weg staan. Voor mij zijn het veelbetekende momenten. Als ik in één woord zou mogen zeggen wie God is, zou dat waarschijnlijk het woord 'gastvrij' zijn. Gods hart is gastvrij en dienstbaar: kijk maar naar onze Heer Jezus Christus.

Het kan maar zo dat ik mezelf hiermee typeer als typische dertiger in de GKv: moe van regels en een beetje doorgeschoot naar de andere kant. Dat is dan vast ook de reden dat ik nog steeds in die GKv zit: ik ben eraan verbonden, op allerlei manieren. Ik wil me ook laten uitdagen door deze vreemde kerk met die merkwaardige geschiedenis.

Ik wil me laten uitdagen door al die mensen die net zo raar zijn als ik zelf: kom ik voor hen uit mijn comfortabele plekje? Durf ik me

Het is de plek waar ik Jezus vond, toen op een zondagmiddag in 1965 de dominee zei: 'Wie hier in de kerk zijn hart nog niet aan Jezus heeft gegeven, moet dat vandaag nog doen'. Het is ook de plek waar Jezus me is blijven aanspreken: in de GKv en in de NGK, in kerkdienst, kring en groeigroep.

De kerk: vaak ben ik er blij mee, maar soms valt het er zo ongelooflijk tegen. Ik zie er mensen thuiskomen, zich omkeren en heling vinden in de ontmoeting met andere mensen en vooral met Jezus. Ik zie er ook mensen afknappen op regels die nauwer binden dan de Heer van de kerk of juist stukgaan, doordat heilzame afspraken en beschermende regels worden geschonden.

De kerk is het lichaam van Christus. Hij is er de baas, het draait er om Hem, om zijn Vader en om zijn Geest. Hij is er, ook als ik dingen denk of doe die van geen kanten deugen. Hij is er, ook als ik door mijn eigen zekerheden heen zak. Hij is er, ook als mijn kinderen andere wegen gaan. Hij aanvaardt me, confronteert me en troost me: in Woord en brood en wijn en lied en beeld. Hij komt naar me toe in zijn mensen, die me bemoedigen en vermanen, troosten en opscherpen. Ik draag mezelf niet, ik word gedragen - maar wat ben ik dat vaak kwijt.

De kerk is kerk onder het kruis. Waar ik samen met al die anderen ben

vrijgesproken en we elkaar aankijken met ogen die genade hebben gezien. We zijn Grace Church - maar wat zijn we daar soms mijlenver vandaan.

In de kerk klinkt het Woord: mijn kracht wordt in zwákeheid vervuld. Maar wat is het vaak een plek waar we doen alsof. We zingen over onze zonden en wonden, maar over wat er bij ons zwak of stuk is, hoeft niemand iets te horen. 'Nee hoor, alles gaat goed.' Maar de kerk is *a hospital for sinners, not a museum for saints*. En dus moeten de maskers af. Op de New Wine conferentie zongen we: *In your Kingdom broken lives are made new*. Maar dan moet ik wel eerst erkennen dat mijn *life broken* is - en wat gebeurt dat nog weinig.

De kerk: een plek om te rouwen en te dansen, te klagen en te omhelzen, te janken en te juichen, te vallen en weer op te staan. Geholpen door anderen en door Jezus. Die kerk geloof ik, bij die kerk hoor ik en naar die kerk ben ik tegelijk levenslang op zoek. Net als veel anderen, merk ik om me heen. Ik hoop dat deze special mij en hen helpt om bij die kerk te blijven horen en naar die kerk te blijven zoeken.

Ad de Boer is lid van de NGK van Voorthuizen/Barneveld en redacteur van Opbouw.

Ik wil me laten uitdagen door deze vreemde kerk met die merkwaardige geschiedenis

kwetsbaar op te stellen in een omgeving die misschien niet altijd veilig voelt? Probeer ik hen elke keer weer te bereiken met die levensveranderende liefde van God zelf? Zoek ik ook elke keer weer de kracht bij Jezus

zelf en niet bij de kerk, die maar een uitingsvorm is?

De kerk daagt mij uit om elke keer weer bij de gastvrijheid van Gods hart uit te komen. Bij de opofferende dienstbaarheid van onze Heer Jezus Christus. En... gelukkig! bij de Geest die overal kan waaien en vrijheid kan brengen. Ik hoop dat u dit nummer van Opbouw en De Reformatie net zo uitdagend vindt als de kerk zelf; laat u uitdagen door de vraag wat nu echt wezenlijk is.

Janneke Burger-Niemeijer is coördinator AKZ+, lid van de GKV van Franeker-Sexbierum en redacteur van De Reformatie.

Dromen over de kerk doe ik niet zo veel. Wel over dat rijk dat aan het komen is

TEKST: **FREDDY GERKEMA**

EEN HEEL GROOT

De kerk – ik zie een heel groot plein met in het midden een kruis.

Rond dat kruis lopen mensen, heel veel mensen. Sommigen staan stil, anderen zijn in beweging. Er zijn er die richting het kruis lopen, hand in hand soms, maar je ziet er ook die maken dat ze wegkomen. Mensen wijzen elkaar op het kruis, ontroerd of verbijsterd. Het geeft gepraat en discussie.

Zo ongeveer is het plaatje van Jim Petersen in zijn boek *Kerk zonder muren*. Ergens zou je om die mensen een muur kunnen tekenen en dat kerk noemen, schrijft hij. Beweeglijker kun je de kerk niet schetsen. Wel lastig trouwens om precies de grenslijntjes te bepalen, als al die mensen zo heen en weer lopen. En mocht je muren gaan bouwen, niet te hoog dan, zodat je wat oog houdt op dat grote plein – en zelf ook een beetje in het zicht blijft!

Het kruis staat dus in het centrum van

PLEIN

dat plein vol mensen. Dat wil zeggen: de dood in het midden, en het lijden. Dat is altijd al confronterend geweest in het verhaal van het kruis. Tot op de dag van vandaag, en zeker voor de noordwesthoek van dat plein, waar mensen meer genieten dan lijden en waar het is gelukt om de dood een beetje uit het zicht te houden – een beetje maar natuurlijk, want helemaal zal wel niet lukken.

Het verhaal gaat dat het kruis ten diepste een offer was en ook nog eens van goddelijke allure. Het was het enige wat overbleef om mensen te *resetten* richting God... en elkaar, zo wordt gezegd, omdat er zo mateloos veel mis is en de schade onherstelbaar. Dat is al zo tussen mensen onderling, en wie zal zeggen hoe dat zit richting God? Als mens krijg je maar weinig grip op dat verhaal van het kruis; de gevolgen zijn

vanuit ons perspectief ook niet goed te overzien.

Op dat grote plein is de kerk soms niet veel meer dan wat ruimte binnen een kryptlijn. Maar nooit zonder dat ongebruikelijke verhaal van Jezus. Een verhaal dat – hoe vreemd ook op het eerste gezicht – aan alle kanten matcht met vandaag en met mij. Leven en dood, geluk en ongeluk, de miskleun met zijn lange staart, offer, lijden en herstel, elke dag is er vol van. In de kerk hoor je dat je met die misère niet achtergelaten wordt in de lange leegte van dat plein. God is er mee bezig en Hij doet dat vóór jou en onvoorstelbaar veel anderen. Daarom staat dat kruis midden op dat grote plein. Sterker nog: Hij doet het mét jou en al die anderen. En daarom zie je zoveel mensen rond dat kruis. In aanbidding, al zijn er ook die moppend en vloekend weglopen. Wacht

maar, misschien krijgt Hij je nog wel, denk ik dan. En jou en mij en ... God heeft de tijd tot in eeuwigheid.

Dromen over de kerk doe ik niet zo veel. Wel over dat rijk dat aan het komen is. Alle dingen nieuw! En tot die tijd ben ik te vinden op dat grote plein met al die mensen, en blijf ik dicht in de buurt van het kruis van Jezus. Van harte! Gelukkig ben ik niet in mijn eentje. Als het helpt, mag er van mij een muur omheen.

En dan heb je zo ongeveer waar het in dit themanummer om draait: kerk zijn tussen mensen en muren! Gewoon wordt anders.

Freddy Gerkema is predikant van de NGK van Amersfoort-Noord en redacteur van Opbouw.

EEN KERK DIE TEGENVALT – EN HAAR HEER

Wanneer ik ga schrijven over de kerk, doe ik dat vanuit drie perspectieven of rollen. Allereerst ben ik zelf lid van een kerk. Al in mijn late studententijd en aan het begin van mijn periode als promotiestudent in Kampen hield ik mij bezig met het thema: hoe ga ik om met een kerk die tegenvalt? Want dat doet de kerk, zeker als je vol idealen en dromen zit en toewerkt naar een eigen actieve rol in die kerken. Zoiets is niet alleen onvermijdelijk, maar ook buitengewoon leerzaam. Tenminste, als je een weg vindt om werkelijk in geloof om te gaan met een kerk die tegenvalt. Dan is de kerk niet meer dan één van de onderdelen van het lijden van de huidige tijd waar God zelf zijn toekomst tegenover zet - God die ons tegelijkertijd toezegt dat wij nu al mogen delen in de luister van Jezus Christus (Rom. 8). Ondertussen valt de kerk nog steeds tegen.

De andere rol is die van voorganger, catecheet en pastor. Ik heb het als een voorrecht ervaren om in allerlei gesprekken, preken en lessen iets van de theologische noodzaak over te dragen om te zoeken naar een antwoord op de vraag: hoe ga jij om met een kerk die tegenvalt? Het is een bijzonder mooie

ervaring om dit zoeken en tasten, dit huilen, rouwen en ergeren te verbinden met God zelf en zijn liefde voor mensen. Het hele leven krijgt ruimte en kracht, en de kerk blijkt juist in dergelijke ontmoetingen een plaats waar inderdaad alleen het kruis van Jezus Christus kan zegevieren. Dwaasheid wordt – wonderlijke ruil! – wijsheid die mensen samenbrengt en samenbindt bij de maaltijd. Ondertussen valt de kerk nog steeds tegen.

De derde rol is die van praktisch theoloog. De kerk is onderwerp van theorieën, onderzoek, data, modellen en schema's. Het gaat ineens over ecclesio-logie in plaats van kerkleer. Wetenschappelijke afstand betekent ergens ook: ik moet mijzelf en mijn ervaringen terugtrekken. Verhalen uit de geschiedenis van de kerk, van mijn eigen kerkverband, maar ook van heel vroeger geven diepere en genuanceerdere inzichten. De kerk – dat is in mijn dagelijks werk veel meer en breder dan de GKv, en tegelijk is de kerk die ene plaatselijke gemeente, en tegelijk is zij juist heel sterk de GKv. De kerk is in ieder geval zo veel meer dan alleen mijn ervaringen. Ondertussen valt de kerk nog steeds tegen.

Een themanummer van Opbouw en De Reformatie over de kerk roept een spanning op die ik in elk van de drie rollen ervaar. GKv en NGK – dan zit je middenin de vraag: is de kerk de Kerk, of de plaatselijk goede contacten tussen gemeentes, of de landelijk nog steeds ingewikkelde verhouding tussen kerkverbanden? Gaat dit nummer niet over persoonlijke problemen en geschiedenissen waar juist deze twee bladen zelf de mooie én pijnlijke vruchten van zijn? Gaat dit nummer niet over mijn eigen grootvader, ooms en tantes, neven en nichten? Ondertussen valt de kerk nog steeds tegen.

Als kerklid, predikant en praktisch theoloog merk ik nog iets anders op. Dit nummer is er gekomen – en hoewel de inhoud veel stof tot nadenken geeft, ervaar ik dit nummer voor alles als een wonderlijk staaltje van Gods genade.

Ondertussen houdt God van zijn kerk.

Hans Schaeffer is postdoc onderzoeker aan de TU in Kampen en redacteur van De Reformatie.

De kerk is in ieder geval
zo veel meer dan alleen
mijn ervaringen

NGP

Nederlands
Gereformeerde
Predikantenopleiding

Theologie studeren? Daar word je wijzer van!

Heb jij belangstelling om theologie te gaan studeren en zou je misschien predikant willen worden in een Nederlands Gereformeerde gemeente? Of wil je werken als zendeling, bijbelvertaler, als predikant in het leger of bij justitie? Vraag dan om informatie of meld je aan bij de opleidingscoördinator van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding te Apeldoorn; oc.ngp@ngk.nl (P. van Veen).

De NGP verzorgt een deelopleiding van circa 20%, die de eigen kleur van de NGK brengt in jouw theologie-opleiding. Het is verplicht voor wie predikant wil worden binnen de NGK. Het programma voorziet in een uitruil van studiepunten met de Theologische Universiteit van Apeldoorn (TUA). Wil je elders studeren, dan is het belangrijk om het te volgen studieprogramma op tijd af te stemmen.

Vereiste vooropleiding theologie:
VWO of een propedeuse HBO zijn voldoende

Kijk op: www.ngk.nl/ngp en www.tua.nl

Wat Gods plan met mijn leven zou kunnen zijn?
ehm...

Je gelooft. Je werkt of studeert. Je leeft. Maar hoe combineer je dat? Doe een jaar bijbelschool. Benieuwd? Kijk op dewittenberg.nl of kom naar ons Open Huis op 27 november.

de Wittenberg 40 JAAR
leren en leven

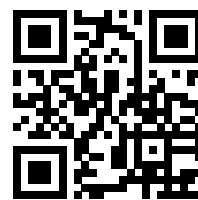
13 november
open
avond

Nadenken over de kerk.
Werken in de kerk.

Leer het in Kampen!

15 november
open
dag

Nieuwsgierig? Kom naar de open dag/avond!
Meer informatie of aanmelding: pr@tukampen.nl of (038) 447 17 10.

@TUKampen

www.facebook.com/TUKampen

Studeren in Kampen:

Broederweg 15
8261 GS Kampen
www.tukampen.nl

Theologische Universiteit

GEREFORMEERDE KERKEN

Boeken die helpen...

Ik kan veranderen

Michelle van Dusseldorp neemt de lezer mee op een zoektocht naar verborgen motieven, weggestopte emoties en onbewuste drijfveren. Ze laat zien hoe je door zelfinzicht, zelfaanvaarding en het toepassen van christelijke principes kan komen tot innerlijke genezing en geestelijke volwassenheid. 166 p., € 15,00

Dag zeggen

In 2006 verloor **Pieter Both** zijn vrouw bij de geboorte van hun derde kind. In dit boek beschrijft hij de verpletterende ervaring van haar dood en de dagelijkse worsteling erna om het hoofd boven water te houden. Voor iedereen die te maken heeft met rouw en verdriet, biedt dit boek gedachten van hoop.

144 p., € 12,90

Rust

In drie maanden minder stress

Je hebt een druk leven: werk, gezin, vrienden, de kerk... Mooi, maar soms wordt het je teveel en raak je gestrest. Daar wil je vanaf! **Carianne Ros** laat je ontdekken hoe je kunt leven vanuit Gods liefde: een leven zonder stress. 384 p., € 16,90

Nooit goed genoeg?

Als je voortdurend het gevoel hebt dat je niet goed genoeg bent, dan heb je last van schaamte. Schaamte is een onbestemd en zwaar gevoel. Het kan gezond zijn, maar is maar al te vaak een ongezonde en buitenproportionale emotie.

Lewis B. Smedes laat zien dat je van die ongezonde schaamte kunt genezen. 192 p., € 15,50

Buijten & Schipperheijn Motief – www.buijten.nl – in de boekwinkel

René de Reuver Anders verder

Missionair kerk-zijn in een dynamische samenleving

'Dit boek is een verademing. Geen ongegrond doemscenario of overambitieuze groeiscenario. Daarentegen een frisse, vanuit de praktijk en traditie doordachte schets van hoe een krimpende kerk anders verder zou kunnen.'

Ds. Pieter Versloot,
Missionair Werk en
Kerkgroei PKN

'Voor wie de spanning ervaart tussen tijd en kerk is *Anders verder* een waardevol boek. De Reuver weet beeldend en deskundig te schrijven.'

Nederlands Dagblad -
27 april 2012

€ 18,95

Martijn Arnoldus Een maar anders

De volgende generatie en de toekomst van de kerk

16 jonge vrouwen en mannen uit allerlei christelijke geloofstradities komen aan het woord. O.a. Inger van Nes, Frank Bosman en Anmar Hayali. Zij denken actief na over de toekomst van de kerk; ze spreken en schrijven erover én zetten zich actief in voor meer begrip en toenadering.

Beschikbaar vanaf december 2012!

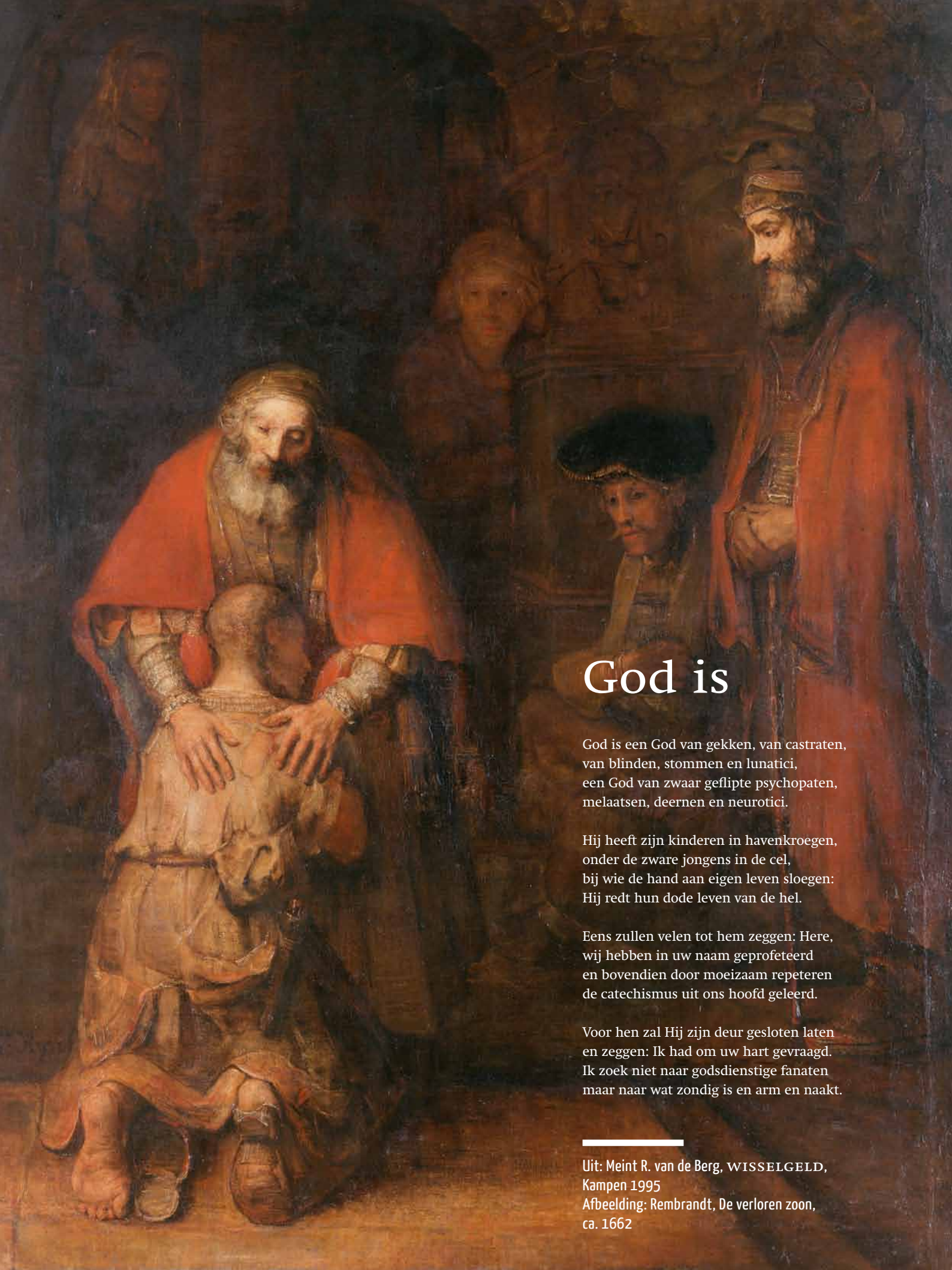
De website is al wel online! www.eenmaaranders.nl

€ 17,50

Te koop bij de boekhandel en via www.arkmedia.nl

ark media

God is

God is een God van gekken, van castraten,
van blinden, stommen en lunatici,
een God van zwaar geflipte psychopaten,
melaatsen, deernen en neurotici.

Hij heeft zijn kinderen in havenkroegen,
onder de zware jongens in de cel,
bij wie de hand aan eigen leven sloegen:
Hij redt hun dode leven van de hel.

Eens zullen velen tot hem zeggen: Here,
wij hebben in uw naam geprofeteerd
en bovendien door moeizaam repeteren
de catechismus uit ons hoofd geleerd.

Voor hen zal Hij zijn deur gesloten laten
en zeggen: Ik had om uw hart gevraagd.
Ik zoek niet naar godsdienstige fanaten
maar naar wat zondig is en arm en naakt.

Uit: Meint R. van de Berg, WISSELGELD,
Kampen 1995
Afbeelding: Rembrandt, De verloren zoon,
ca. 1662

De kerk wordt geconfronteerd met bindingsangst

Op een redactievergadering van het blad Wapenveld, een tijdschrift dat vanuit de kern van het christelijk geloof schrijft over kerk, theologie en samenleving, zitten we met een bont gezelschap bij elkaar: mannen en vrouwen, variërend in leeftijd van om en nabij de 30 tot 60 jaar, sommigen met, anderen zonder kinderen. Zomaar kwam het gesprek laatst op kerkverlating. Iedereen bleek daar in zijn of haar omgeving mee te maken te hebben.

De veertigers onder ons meenden dat in hun vriendenkring de grote uitstroom achter de rug was; wie nog over was, zou wel blijven. In deze leeftijdscategorie leefden meer zorgen over de toekomst van de eigen kinderen en de invloed daarvan op het geloof van hen als ouders. Onder de begin-dertigers was de schok groter en verser: 'Onlangs realiseerde ik mij dat een groot deel van mijn Bijbelkring uit de studententijd niet meer naar de kerk gaat – gewoon afgehaakt.' De nestor van ons gezelschap gaf het gesprek opeens een hele andere wending. 'Ja,' zei hij, 'dat herkennen we allemaal. Dat zien wij om ons heen ook. Maar waarom zijn wij bezig een christelijk blaadje te vullen en waarom zitten wij zondag wel in de kerk? Waarom ben jij niet vertrokken?'

VERLEIDING

Dat was een spannende vraag – veel spannender dan al die sociologische analyses waarom mensen, in het bijzonder jongvolwassenen tot een jaar of dertig, de kerk verlaten. Aan welke

sociale verleidingen bieden zij die blijven weerstand? En is dat moedig of een teken van onvolwassenheid?

De verleiding om op te geven kenden wij van de leeftijd tussen de veertig en de vijftig allemaal wel. Iedereen kende fasen in het leven waarin het geloof ons niet zo veel zei: perioden waarin je je opeens realiseerde dat je al weken niet meer in de Bijbel las; waarin de plichtmatige gebeden een middel waren om de dag te plannen of een ervaring nog eens te overdenken; kerkgang uit sleur, gekenmerkt door nietszeggendheid – gaten in de tijd, zoals je uit gewoonte naar voetbal kijkt en je na afloop van de wedstrijd niet eens meer weet wie er gewonnen heeft.

In zo'n fase waarin het geloof er niet meer zo toe lijkt te doen, kan iets anders relevanter lijken. Op zondag zijn er dan het strand, het werk, de sociale contacten. Dan kan er een moment komen waarop je je realiseert dat je ook zonder God kunt – is er meteen geen gedoe meer over schepping en evolutie of andere ingewikkelde apologetische vraagstukken. 'Langzaam maar zeker

stierf het geloof in God weg totdat ik mij realiseerde dat Hij er niet meer was.' Het is niet zozeer moeilijk om vast te houden aan (een gereformeerde) waarheid. Het moeilijke is de relevantie ervan te blijven inzien.

Wat hield ons toch bij de kerk? Dorheid en matheid in het geloof zijn niet voorbehouden aan de nieuwe generaties;

'Waarom ben jij niet vertrokken?'

dat hebben onze ouders en grootouders vast ook doorgemaakt. Maar zij hebben zichzelf niet of nauwelijks de vraag gesteld of het geen tijd werd om er dan maar helemaal mee te stoppen. Ook zijn zij niet op zoek gegaan naar kerkgenootschappen die wel een impuls aan hun geloof konden geven. Zonder enige aarzeling gingen zij op zondag twee keer naar de kerk, lazen ze aan tafel trouw uit de Bijbel, deden ze

PASTORAAL DIACONAAL CENTRUM

de Herberg

Pastoraal Diaconaal Centrum de Herberg te Oosterbeek wil als verlengstuk van de christelijke gemeente pastorale zorg bieden aan gemeenteleden die om uiteenlopende redenen afstand moeten nemen van de thuissituatie. Samen met vrijwilligers biedt een kleine groep professionele begeleiders aan volwassenen een plek om op adem te komen.

Uitrusten

Keuzes maken

Bezinnen

Zoeken naar verdieping

Een periode in de Herberg

*... momenten van rust,
... Gods Woord gaat open en wordt overdacht,
... samen zingen, samen bidden,
... aandacht voor elkaar,
... krijgen van een bemoediging.*

Het heeft me dichter bij God en mezelf gebracht.

026-3342225

www.pdcdeherberg.nl

Voor ons werk zijn wij mede afhankelijk van bijdragen van diaconieën en particulieren.
Steun ons door uw bijdrage te storten op 3022.63.330 t.n.v. Stichting De Pietersberg.

**EEN OPBOUWEND
PROJECT MET UW KERK?**

**+ SAMEN DIENEN
& ONTMOETEN
GELOVEN**

WORLD SERVANTS.NL/KERKEN

Sendip dankt!

DANKDAG
7 NOVEMBER 2012

Sendip Dajo dankt voor Bijbelverhalen in haar moedertaal, het Korowai. Wat een rijkdom om Gods Woord zo dichtbij te laten komen. Dank mee met Sendip uit Papoea, Sebastian uit Benin en Samy uit het Midden-Oosten voor de zegeningen van het Bijbelvertaalwerk in hun land.

**En deel uit, uit dankbaarheid:
geef voor Bijbelvertaalwerk!**

de **VERRE** Naasten

WWW.DEVERRENAASTEN.NL/DANKDAG2012 **GIRO 36 36 00**

Matheid in het geloof is niet voorbehouden aan de nieuwe generaties

hun gebeden en neurieden ze psalmen tijdens het scheren of tafeldekken. Er was geen andere wereld denkbaar dan de christelijke/gereformeerde wereld waarin zij leefden.

Uit de kerk stappen deed je als individu niet of nauwelijks. Je kunt je huid niet afdoen. Van kerk veranderen deed je hooguit als je verhuisde of emigreerde. Als je om een andere reden je eigen kerk verliet, leidde dat tot diepe scheuren in je familie en daarmee in je bestaan. Maar vroom waren zij niet altijd. Er zat ook gewoontewerking bij, en wat sociale controle, en angst om een andere keuze te maken – gebrek aan autonomie. Zoals mensen toen ook nauwelijks van werk veranderden, of van vrouw of van huis.

KIEZEN

Dat geldt nu niet meer. Ons leven staat helemaal in het teken van kiezen. Het is verbijsterend voor welke keuzen kinderen momenteel al gesteld worden: vriendjes, een profiel of vakkenpakket, muziekinstrument, sport, allerhande games, vakantiebestemmingen, kleding, enzovoort. We doorlopen niet de loopbaan van het leven zoals anderen die voor ons uitgestippeld hebben,

De kerk is geen tweede huid meer, het is een kledingstuk

maar we kiezen onze eigen route. Dat willen we misschien niet, maar we moeten wel.

Bij al die keuzen hebben we volgens de socioloog Giddens geen ander

kompas dan ons 'zelf'. Natuurlijk reikt de cultuur ons ideeën aan over wat gelukkig maakt, wat gezond is en waar je rijk van wordt, maar dat gebeurt zo uitbundig en in zo veel stemmen en talen, dat we uiteindelijk aan onszelf zijn overgeleverd. Ik moet vooral doen wat ik zelf wil, wat voor mij goed voelt. En zo kiezen we voor een school, voor een baan, voor een partner, voor een bepaald aantal kinderen en voor een kerk. En als onze aanvankelijke keus wat tegenvalt, kiezen we voor wat anders. Is de school die op het eerste gezicht geweldig leek voor je kind bij nader inzien toch niet zo geschikt? Dan zoek je toch een andere? Zo hopen wij van baan tot baan. Zo experimenteren jongeren met relaties, met idolen en dus ook met kerken.

Elk jaar vraag ik aan een nieuwe lichterling studenten van welke kerk zij lid zijn. En elke keer weer blijkt dat minstens dertig procent van de studenten op dat moment op zoek is 'naar een kerk die bij mij past.'

Moderne mensen zijn niet langer ingelijfd in de gemeente van Christus. De kerk zit niet meer in hun genen. Het is geen tweede huid meer, het is een kledingstuk, en daarmee onderhevig aan de mode, aan voorkeuren en seizoenen in het leven. Het besef dat er wat te kiezen valt en dat je daar vrij in bent op alle terreinen van het leven, samen met de overtuiging dat je in je keuzen trouw moet zijn aan jezelf (aan wie zou je anders trouw kunnen zijn?) gaat aan kerken niet voorbij.

Dat dit ouderen frustreert is logisch. Als de kerk en het kerkverband een deel van je identiteit vormen, doet het zeer als anderen zomaar van voorkeur veranderen. Kom nooit aan de loyaliteit van kinderen, hoe oud ook, naar hun ouders toe. Onze Mariadevotie is

misschien niet zo sterk ontwikkeld, zeker voor ouderen is de kerk is wel een moeder.

Maar kan het ook anders? Zal de binding aan het instituut kerk met het verdwijnen van de oudere generaties en de opkomst van nog vluchtiger generaties alleen maar minder worden? Zijn kerkshoppen en secularisatie onvermijdelijke processen? En wat betekent dat voor kerken? Moeten zij de onderlinge concurrentie dan maar aangaan in de hoop klanten aan zich te kunnen binden?

BLIJVEN

Even terug naar de redactievergadering. Er werd ons gevraagd waarom wij nog niet vertrokken waren; wat hield ons bij de kerk? Uiteindelijk kwam het erop neer dat we geen moderne individuen zijn en willen zijn. In het geloof wordt onze autonomie doorbroken. Wij zijn niet van onszelf. Ergens willen wij dat niet en durven wij dat niet. Soms is het alleen maar hopen dat God toch bestaat, soms een zeker weten of oprecht vertrouwen. Maar Hij mag inbreuk maken op ons bestaan. Aan Hem vertrouw ik mijzelf toe. Hiermee zeiden we nog niet zo veel over de kerk. Want God mag de kerk dan gebruiken om inwoning te nemen in ons bestaan, we hadden zeker niet allemaal het gevoel dat de gemeente altijd iets toevoegde aan ons geloof. Vaak is het daar een kwestie van volhouden. De gemeente kan ons enorm hinderen: de matige liturgie, de voorspelbaarheid van preken en gebeden, uitzichtloze discussies over steeds weer dezelfde onderwerpen, onhebbelijkheden van ouderen, jongeren of kinderen enzovoort. Als lid van de gemeente ga je gebukt onder het kleinsamenlijke; en met je eigen beperkingen heb je

De boodschap is tegenwoordig: je moet vooral doen wat voor jou goed voelt. Zo kiezen we voor van alles en nog wat – ook voor een kerk. En als onze aanvankelijke keus wat tegenvalt, kiezen we voor wat anders.

daar ook een aandeel in.

Aan de avondmaaltafel kan ik de gemeenschap soms vieren. Ook daar is het een kwestie van willen. De gemeente mag mijn autonomie doorbreken, omdat ik niet van mijzelf ben en ook niet alleen van God. Ik ben ingelijfd in het lichaam van Christus; dat is niet een gevoel dat ervaart als het klikt, maar een morele werkelijkheid waarin ik heb te leven. Het is ook een kwestie van navolging. In ons gemeenteleven bieden wij weerstand aan de individualisering. En wanneer jouw hoogmoed doorbroken wordt, prijs je God opeens voor de gemeente. Dit besef houdt ons bij de kerk en bij God in tijden waarin alles droog, dor en mat is – het besef dat het soms ook een kwestie van volhouden en discipline is in afwachting van betere tijden, en dat het moeizame soms ook ten dele aan onszelf ligt. We blijven

ook omdat God er is, voor ons en door zijn gemeente.

BURGERLIJK

Tot zover de zelfdisciplinerende. Maar kenmerkend voor onze cultuur is nu juist dat die zelfdisciplinerende ondermijnd wordt. Het valt in onze tijd niet mee volwassen gedrag te vertonen waarbij je verder kijkt dan het gevoel van de dag.

Hier past een kleine voetbalanekdote. Het eerste elftal van Ajax kampte jaren terug met een gebrek aan zelfdiscipline. Jonge mannen met veel te veel geld sprongen uit de band. De coach van Ajax meldde toen dat de club de jongens stimuleerde om snel een serieuze relatie te beginnen. Als ze eenmaal samenwonen of, liever nog, getrouwd zijn en kinderen hebben, dan neemt dat buitensporige feesten vanzelf af. Kerkverlating en kerkshoppen lijkt

zich vooral voor te doen in de ongebonden leeftijdsfase, als de wereld nog open ligt en mensen verwachtingsvol bezig zijn zich te ontplooien. In die fasen zijn mensen alleen gebonden aan een partner en soms zelfs dat niet. Ouderschap is nog niet aan de orde, terwijl juist dat het leven disciplineert: op tijd naar bed, op tijd opstaan, zorgen, opvoeden. Je leeft niet langer voor jezelf. Je autonomie ben je al kwijt. En zoals ouders de veilige omgeving voor het kind vormen, vormen familie en gemeente voor ouders van jonge kinderen een netwerk waarbinnen zij de verantwoordelijkheid voor hun kinderen delen. De verburgerlijking is dan ineens niet langer een bron van ergernis, maar een welkome structuur. Vaste patronen als de zondag als rustdag om naar de kerk te gaan zorgen voor rust en regelmaat. Dat de kerk de strijd tegen de anticonceptie heeft

De ongeken­de vrijheid van jongvolwassenen kan ook een last zijn

verloren is een belangrijke nederlaag geweest in de strijd tegen secularisatie.

ONGEBONDEN GENERATIE

Op sociologisch en psychologisch gebied verschijnen de laatste tijd veel publicaties over jongeren en jongvolwassenen, de leeftijdscategorie tussen de 20 en de 30 jaar. Wat daarin opvalt is dat er al jong geëxperimenteerd wordt met volwassen gedrag: seks, drank, geld verdienen en uitgeven enzovoort. Maar dit alles draagt niet bij aan een vroege verburgerlijking. Het spelen met volwassen attributen in het bestaan blijft lang speels, zonder echt verantwoordelijkheid te nemen. Vroeg mondig, laat volwassen, zegt Christien Brinkgreve.

Prachtig en uitermate geschikt voor een gespreksavond met en over de generatie tot 35 jaar is in dit verband de documentaire 'Alles wat wij wilden' (<http://www.hollanddoc.nl/kijk-luister/documentaire/a/alles-wat-we-wilden.html>). De ongeken­de vrijheid van jongvolwassenen wordt in deze documentaire als een last geschilderd: alles kunnen, alles mogen en geen plek

hebben waar je hoofd rust kan vinden. Achter de façade van opgewekt, levenslustig en assertief gedrag gaat grenzeloze onzekerheid schuil en veel jaloezie: anderen lijken zo gelukkig op Facebook en in het uitgaansleven en ik voel mij alleen en onzeker.

Deze generatie heeft bindingsangst uit onzekerheid. Maak ik wel de juiste keuze als ik mij verbind aan God, de gemeente, een partner, aan kinderen? Stel dat ik verkeerd kies? Wordt het leven dan niet saai? Moet ik niet genieten van mijn vrijheid? Tegelijkertijd weegt de ondraaglijke lichtheid van dat bestaan als een loden last op hun fragiele schouders. Ajax zou zeggen: laat ze zo snel mogelijk trouwen en kinderen krijgen.

Naar mijn mening moet de kerk niet de concurrentie aangaan met die snelle wereld van instantervaringen. Natuurlijk kan de gemeente wat gaan twitteren, bloggen en facebooken. En het is ook prima om wat ervaringsactiviteiten op te zetten. Maar waar werkelijk een taak ligt voor de gemeente is in het opzoeken van jongvolwassenen waar zij zich bevinden, in hun

eigen wereld. Het mooiste zou zijn als de gemeente in preken, gebeden en pastoraat achter die façade zou mogen komen. Niet moralistisch, dat is niet christelijk; niet met de boodschap dat ze moeten trouwen en kinderen krijgen. Wel met de boodschap dat discipline hoort bij de loopbaan van het leven, ook het christelijke leven; dat werkelijke vreugde niet bestaat in het uit alles kunnen kiezen, maar in het je gedragen weten in je keuzen. De kerk wordt geconfronteerd met bindingsangst. Dat overkwam Jezus ook. De evangeliën zijn er vol van. Preek er dan over. En doe het in hemelsnaam goed.

Wim H. Dekker is docent sociologie en verbonden aan de kenniskring Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede.

Zoekt u een aantrekkelijke en praktische methode voor uw kindernevendienst of zondagsschool?

Stichting 'Vertel Het Maar'

geeft vier keer per jaar een boek uit met een compleet programma voor onder-, midden- en bovenbouw. Speciaal voor tieners is er een jongerenpagina.

Kijk voor meer informatie op onze website:
www.vertelhetmaar.nl

Mail voor een proefnummer:
info@vertelhetmaar.nl

Schrijven kan ook:
Postbus 2028
3800 CA Amersfoort

**Vertel
Het Maar!**

Maak **GRATIS** drie maanden kennis met Opbouw!

Opbouw is het tweewekelijkse opinieblad voor de Nederlands Gereformeerde kerken, en publiceert vanuit de gereformeerde traditie over pastorale, missionaire en maatschappelijke thema's, Bijbelse bezinning, jeugdwerk en nieuws over plaatselijke initiatieven en gebeurtenissen uit met name de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Maak nu gratis kennis met Opbouw en neem een proefabonnement van drie maanden op dit tweewekelijkse magazine! U kunt u opgeven via administratie@opbouwonline.nl.

Kijk ook eens op de website www.opbouwonline.nl. Daar kunt u inmiddels ruim 12.000 digitale artikelen uit het heden en verleden vinden: een enorme bron van informatie en opinie!

opbouw

Unieke kans om voordelig kennis te maken met De Reformatie!

Het tweewekelijkse tijdschrift De Reformatie biedt u een schat aan interessante artikelen op het gebied van de kerk, het kerkelijk leven en de samenleving. Neem nú een jaarabonnement op tijdschrift De Reformatie en ontvang alle

nummers van november en december 2012 gratis! Hoe eerder u zich abonneert, hoe groter uw voordeel! En uw abonnement loopt door tot 31 december 2013. Na het jaar bepaalt u zelf of u uw abonnement door laat lopen of stopzet.

Deze actie loopt door tot 31 december 2012.

Lezersbijdragen

De kerk – als we dat woord laten vallen, wat is dan het eerste wat bij je opkomt? We vroegen u als lezers om uw ervaring met kerk of gemeente in te sturen – ervaringen waar je blij van werd, maar ook ervaringen waar je geloof een knak van kreeg. Op deze pagina vindt u de eerste lezersbijdrage, andere zijn te vinden op pag. 31, 50-51 en 78-79.

Ik zag de gemeenschap der heiligen in het klein

Herderinnetjes

TEKST: JOHAN SCHAEFFER

Het is – sinds kort moet ik zeggen: het was – mijn gewoonte om voorafgaande aan de preek alle schoolkinderen van groep 1 tot en met 6 naar voren te roepen voor een gesprekje, voordat ze naar de Bijbelklas gaan. Onlangs haakte ik aan bij wat er in de afgelopen week in onze gemeente was gebeurd: er was een kindje geboren en er was iemand overleden.

Met de kinderen praatte ik erover dat blijdschap en verdriet zo dicht bij elkaar kunnen liggen. Cas en Thijs waren blij dat ze een broertje hadden gekregen. Roos was verdrie-

tig omdat haar opa was gestorven. 'Maar weten jullie dat je ook wel tegelijk verdrietig en blij kunt zijn?' vroeg ik aan de kinderen. 'Ja,' zei Roos, 'wij zijn verdrietig omdat opa is gestorven, maar we zijn blij omdat hij nu bij de Here Jezus is'. Geweldig om dat uit de mond van een meisje van 6 jaar te horen! Na het praatje met de kinderen zongen we het kinderlied: Jezus is de Goede Herder. De woorden die we zongen pasten prachtig bij de werkelijkheid waarover we met elkaar gesproken hadden. 'Als je 's avonds weer alleen bent en je hart is vol ver-

driet, denk dan aan de Goede Herder. Die vergeet zijn schaapjes niet.' Terwijl we dat zongen zag ik dat Sanne haar arm om Roos sloeg. Tijdens het hele lied stonden ze zo dicht naast elkaar. Soms keken ze elkaar even aan met een klein lachje. Het ontroerde me om me te zien hoe zo het ene kind al een herderinnetje kan zijn voor de ander. Ik zag de gemeenschap der heiligen in het klein.

Johan Schaeffer is emerituspredikant van de NGK van Nunspeet

Het ontroerde me om me te zien hoe zo het ene kind al een herderinnetje kan zijn voor de ander

Horen bij Jezus Christus en horen bij de kerk: vanuit het Nieuwe Testament bezien zijn beide onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kijk maar naar de beelden die het Nieuwe Testament gebruikt om onze eenheid met Christus te beschrijven. Veel van deze beelden gaan niet alleen over Jezus Christus, maar ook over de kerk.

Gemeenschap met Christus is gemeenschap met elkaar

Paulus gebruikt bijvoorbeeld het beeld van het lichaam van Christus (Rom. 12; 1 Kor. 12). Hier is het lichaam als geheel het lichaam van Christus. In Kolossenzen en in Efeziërs combineert Paulus de lichaamsmetafoor met het beeld van een hoofd. Nu is Christus het hoofd, de gelovigen samen zijn het lichaam. Verder gebruikt Paulus het beeld van een gebouw en een tempel. Christus is nu het fundament, de meest belangrijke steen, of degene 'in wie' het gebouw bestaat (Ef. 2:21). Ook gebruikt Paulus het beeld van het huwelijk, waarbij Christus de bruidegom is en de gemeente de bruid (Ef. 5). Voor deze beelden geldt allemaal: ze gaan over Christus en over de gemeenschap van gelovigen samen. Ook Johannes gebruikt beelden voor onze gemeenschap met Christus. Ook hiervan heeft een aantal betrekking op de kerk. Wanneer Jezus de goede Herder is, zijn wij met elkaar een kudde schapen. Het beeld van de wijnstok gaat uit van één wijnstok met veel takken die samen de gemeenschap van Jezus' leerlingen vormen.

HERSTEL VAN GEMEENSCHAP

Wie als gelovige in de gemeenschap met Christus komt te staan, ontdekt daar: ik ben niet alleen. Wie in de gemeen-

schap met Christus staat, staat ook in de gemeenschap die Christus sticht. Gemeenschap met Christus en gemeenschap met zijn leerlingen blijken onlosmakelijk met elkaar verbonden te zijn.

Oftewel: de gemeenschap van de kerk is onderdeel van het evangelie. Wat dat wil zeggen, ben ik mee dankzij Eberhard Jüngels boek over de rechtvaardiging gaan zien (*Das Evangelium von der Rechtfertigung*). Hij laat zien wat zonde doet: zonde maakt relaties kapot. Zonde maakt eenzaam. Maar God is een God die gemeenschap sticht en relaties herstelt. God is een God van liefde en gastvrijheid, die erop uit is om ons te laten delen in zijn gemeenschap. Daarom zijn liefde voor God en liefde voor onze naaste zo onlosmakelijk met elkaar verbonden – kijk in de twee grote geboden, maar evengoed in 1 Johannes 4. Het evangelie van Jezus Christus gaat over herstel van gemeenschap: met God en daarom ook met elkaar.

EVANGELIE

Als de kerk zelf integraal deel uitmaakt van het evangelie, is de kerk ook zelf verkondiging van het evangelie. Wanneer de liefdevolle gemeenschap van de gelovigen onderling goed functioneert, wordt in die eenheid de grootheid van Gods liefde zichtbaar. Dat is Jezus' gebed voor zijn kerk. Als Gods grootheid zichtbaar wordt in zijn volgelingen, dan zal dat anderen er weer van overtuigen dat Jezus hun redding is (Joh. 17:21-24). Ik herken dit van E&R-weken: de liefde en gemeenschap die gasten proefden bij een team, op een terras, in een gemeente, zette aan het denken.

Omgekeerd betekent verdeeldheid onder christenen dan echter een verduistering van het evangelie en van Gods grootheid. Als christenen ruzie maken, is niet meer Gods goedheid te zien en verliest de kerk haar overtuigingskracht. We zien hoe onze verdeelde westerse kerk haar kracht verloren heeft, en hoe Europa seculariseert.

We weten maar al te goed dat de kerk in onze praktijk een gemengd gebeuren is. Er zijn momenten dat de grootheid van God oplicht, maar ook momenten dat menselijke zonde en kleinheid Gods grootheid verduisteren. Er zijn momenten dat we de kerk als evangelie ervaren, maar ook momenten dat de kerk een last is waaraan we lijden.

Ik moet leren die ander niet te zien als irritante lastpost, maar als nieuwe schepping in Christus

schap met Christus staat, staat ook in de gemeenschap die Christus sticht. Gemeenschap met Christus en gemeenschap met zijn leerlingen blijken onlosmakelijk met elkaar verbonden te zijn.

Beelden die de Bijbel gebruikt voor onze gemeenschap met Christus hebben ook vaak betrekking op de kerk, zoals het beeld van één wijnstok met veel takken die samen de gemeenschap van Jezus' leerlingen vormen.

NIEUWE SCHEPPING

Daarom is het maar goed dat het Paulus in 2 Korintiërs 5 om de kerk gaat. Hij schrijft (2 Kor. 5:17): 'Daarom ook is iemand die één met Christus is, een nieuwe schepping. Het oude is voorbij, het nieuwe is gekomen.'

Dit lijkt een uitspraak over een individuele christen. Maar het gaat in 2 Korintiërs 5 juist over de wederzijdse aanvaarding *binnen de gemeente*. Paulus verlangt ernaar dat de verzoening met God ook doorwerkt in de verzoening tussen hem en de gemeente in Korinte.

Waarom zegt hij in vers 16: 'Daarom beoordelen we vanaf nu niemand meer volgens de maatstaven van deze wereld'? Het gaat er dan maar niet om dat losse individuen anders naar zichzelf gaan kijken. Het gaat erom dat ik in de kerk anders

aan ga kijken tegen mijn broer of zus in Christus. Ik moet leren die ander niet te zien als irritante lastpost, maar als nieuwe schepping in Christus. Ik moet leren te letten niet op wat er mis gaat en wat ontbreekt, maar op hoe die ander in verbondenheid met Christus bij de nieuwe schepping hoort. Ik moet leren te letten op hoe in die ander het nieuwe leven groeit en verder kan groeien.

Hier is het evangelie opnieuw een bron van gemeenschap tussen mensen, een bron die gemeenschap herstelt en onze menselijke breuken en conflicten kan overbruggen. Verzoening en vergeving kunnen ook intermenselijk, zelfs in de kerk, het laatste woord hebben, wanneer we maar ophouden elkaar te beoordelen volgens de maatstaven van deze wereld. Dat wil zeggen: de kerk komt alleen in beeld wanneer we

Kerst

licht en hoop..?

GEVEN DOET LEVEN! ING 6004

30.000 voedselpakketten voor Oost-Europa! Helpt u mee?
Voor meer informatie: www.zendingovergrenzen.nl

 ZENDING OVER GRENZEN

HAD IK EERDER MOETEN DOEN

individuele en groepsretraites

RETRAITE
in een oase van rust en ruimte

Wacht niet te lang. Neem tijd voor jezelf.
Om ruimte te creëren voor een nieuwe weg,
een nieuw begin. Een retraite op de Hezenberg
geeft je daar tijd en gelegenheid voor.

gastvrij onthaal | met of zonder programma
eigen kamer | Kapel-momenten

landgoed HEZENBERG
BEZINNEN | GROEIJEN | HELEN

WWW.HEZENBERG.NL 038 - 444 52 51

Het Passion

fiftyfiftywerkvakanties

Onvergetelijke werkvakanties het hele jaar door

Diaconale werkvakanties

een midweek de handen uit de mouwen
voor dak- en thuisloze medemensen die even op adem komen in de Achterhoek

Gegarandeerd onvergetelijk, waardevol, verrijkend en verrassend.....

.... boek nu
via de site of bel

Diaconale steun

voor dit unieke project is van harte welkom.
We zijn voor een groot gedeelte afhankelijk van giften en collectes.

Gegarandeerd zinvol besteed aan onze diaconale doelstelling.....

Stichting Het Passion
Torenallee 6
6999 DD Hummelo

Triodos Bank 78.13.22.618

Tel. 0314 382 462
info@hetpassion.nl
www.hetpassion.nl

U ziet obstakels Wij zien mogelijkheden

Blinde en slechtiende mensen kunnen heel veel, ondanks hun beperking. Spelen. Leren. Werken. Daartoe financiert de Vereniging Bartiméus Sonneheerdt diverse projecten. Help mee, geef op rekeningnummer 400 40 40.

Kijk ook op steunbartimeus.nl.

bartiméus sonneheerdt
VERENIGING
oog voor blinden en slechtienden

Postbus 999 3700 AZ Zeist Tel. (030) 693 50 50
www.steunbartimeus.nl

Accolade Zorggroep

locaties in Assen, Bilthoven, Bosch en Duin

wonen werken en leren

Christelijke zorg heeft ons hart

Dennenvweg 2 • 3735 MR Bosch en Duin • 030 697 34 00 • www.accoladezorggroep.nl

‘in Christus kijken’. Daarom maakt de kerk ook deel uit van de geloofsbelijdenis. Wij geloven de kerk, en dat is maar gelukkig ook. Wat heeft het kwaad van de zonde niet kapot gemaakt in het lichaam van Christus? Wat een leugen, traagheid, ongeloof, verdeeldheid, karikaturen, scheuringen, conflicten, noem maar op.

SACRAMENTEN

Gelukkig leren wij kijken volgens de maatstaven van Christus. Dat leren we ook in die twee sacramenten die we van de Heer gekregen hebben: doop en avondmaal. Vergelijk ze eens met een interactief rollenspel waarin je meegenomen wordt, om anders te gaan kijken. Daar komt zelfs het begin van het instituut van de kerk in beeld.

Wie gedoopt wordt, wordt ingelijfd in Christus en in zijn lichaam. Een gedoopte wordt een lichaamsdeel van het lichaam van Christus. Daarom heet je ook ‘lid’. ‘Kerklid’ zijn is een aspect van de lichaamsmetafoor: lichaamsdeel van Christus zijn. Wie in Christus ingelijfd wordt, wordt ook lid van een concrete plaatselijke gemeenschap. Dat is niet van elkaar los te maken. Waar ‘leden’ zijn, daar begint een instituut. Ook het avondmaal maakt de kerk zichtbaar. Paulus speelt in 1 Korintiërs 10 en 11 met het beeld van het lichaam. Zo maakt hij duidelijk: wij zijn het lichaam van Christus omdat we het lichaam van Christus eten. In het vieren van het avondmaal wordt de gemeenschap van Christus tastbare wer-

Wij geloven de kerk, en dat is maar gelukkig ook

kelijkheid. Hier wordt het mogelijk het hart van het evangelie op aarde te ervaren: in de gemeenschap met Christus hebben we gemeenschap met elkaar, aan Jezus’ gastvrije tafel. Deze viering vraagt erom dat mensen aangewezen worden om namens Christus de instellingswoorden te spreken – zoals ook mensen aangewezen moeten worden om namens Christus in de bijeenkomst van de gemeente die woorden uit te spreken: ik doop je in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Waar deze machtiging plaatsvindt, daar begint een instituut.

Ook hier roept het kwaad van de institutionele verstarring en gebrokenheid diepe vragen op. Vragen die ten diepste alleen opgelost worden wanneer de Heer terugkomt om ons te verlossen van Gods oordeel en alles nieuw te maken – ‘dan zal er één kudde zijn, met één herder.’

Hans Burger is postdoc onderzoeker aan de Theologische Universiteit in Kampen en lid van de GKv van Franeker-Sexbierum.

In het vieren van het avondmaal wordt het mogelijk het hart van het evangelie op aarde te ervaren: in de gemeenschap met Christus hebben we gemeenschap met elkaar, aan Jezus’ gastvrije tafel.

Studeren met overtuiging?

OPEN DAG

zaterdag 10 november 2012
10.00 - 15.00 uur

→ Maak kennis met de tien hbo-opleidingen, docenten en studenten van de CHE en ontdek de meerwaarde van een studie op een christelijke hogeschool.

Mens & Organisatie
• Bedrijfskunde MER • Human Resource Management (P&A)

Gezondheidszorg
• Verpleegkunde

Sociale Studies
• Maatschappelijk Werk & Dienstverlening
• Sociaal Pedagogische Hulpverlening

Journalistiek & Communicatie
• Journalistiek • Communicatie

Theologie
• Godsdienst Pastoraal Werk
• Leraar Godsdienst / Levensbeschouwing

Educatie
• Leraar Basisonderwijs

MEET & GREET
ONTMOET STUDENTEN EN DOCENTEN EN ERVAAR OF DE CHE BIJ JOU PAST!
✓ 8e keer beste hogeschool van Nederland
✓ Persoonlijk
✓ Christelijk

CHE CHRISTELIJKE HOGESCHOOL EDE
overtuigend anders

Oude Kerkweg 100, 6717 JS Ede
T (0318) 696300, E info@che.nl

Post-hbo, master, cursus, advies of onderzoek?
Kijk voor het aanbod van CHE-Transfer op de website.

www.che.nl

 Evangelisch College

Bijbel(getrouw)onderwijs

GEZOCHT (m/v):

Christenen die het verlangen hebben zich te verdiepen in Gods Woord en toegerust willen worden de opgedane kennis te verspreiden.

• ETA-leslocaties
• EPS-leslocaties
• ETS-leslocaties

Voldoet u aan dit profiel?
Dan bent u de nieuwe cursist of student die wij zoeken! Ontdek welke opleiding van het Evangelisch College bij u past.

Evangelisch College - www.evangelisch-college.nl
078 - 6190037 | Zonnebloemstraat 4 | 3333 SW Zwijndrecht

 Het Brandpunt
CHRISTELIJK CONFERENTIECENTRUM

Waar Grandeur en Huiselijke Gastvrijheid elkaar ontmoeten

Groepsaccommodatie
Een centraal gelegen locatie voor (meerdere) cursussen, vergaderingen, heisessies voor uw organisatie of kerkenraad.

Dagbijkomen tot 250 en meerdaagse bijeenkomsten tot 70 personen. Vraag vrijblijvend een offerte aan!

Postweg 18 | 3941 KA Doorn | 0343-412 332
www.hetbrandpunt.nl

De C van Cadeau.

3 maanden voor € 15,95 p.m.
en de Bijbeltapes deel 1, met Ester, Hooglied en Marcus t.w.v. € 39,90

Kijk voor alle voorwaarden of de andere cadeaus naar keuze op: nd.nl/actie

nd DE KRANT MET DE C

Lied van de Zondag

muziek: Peter Sneep (12 augustus 2011)

tekst: Hans Werkman (juli 2011)

The musical score is written for voice and piano. It is in the key of B-flat major (two flats) and 4/4 time. The melody is simple and hymn-like. The lyrics are in Dutch. The score consists of two systems. The first system has 8 measures, and the second system starts at measure 9 and also has 8 measures. The piano accompaniment is composed of chords and simple melodic lines in both hands.

Op zon-dag kijk ik door ge-kleur-de ra-men. Ruim-te voor God en ruim-te voor ons sa - men!

Het licht valt bin-nen uit de ho-ge lucht en hult ons in Gods stil en goed ge - rucht.

2. Dag van de Heer, de eerste dag der dagen.
Ik richt mijn aandacht en ik stel mijn vragen.
Ik breng mijn hoop en onrust in zijn huis.
Hij wijst mijn hart een rustplaats bij hem thuis.

3. Dag van het Woord, dag van het samen bidden,
dag van de hoge stilte in ons midden,
de stilte in mijn hoofd en in mijn hand,
dag dat ik adem schep en God ontvang.

4. Geen dag van regels maar een dag van rusten,
want ik ben moe, ik ben een schuldbevuste
en leg voor Jezus, opgestane Heer,
de kwade last van mijn geweten neer.

5. Geen strenge dag van laten en verbieden.
Dag van de zon en dag van Jezus' liefde.
Geen lege dag en niet genadeloos,
een dag vol van Gods aandacht die mij koos.

6. Dag die zich uitstrekt over alle dagen
van hoop en vrees, geluk en tegenslagen.
Dag van genezing, dag van het begin,
dag van bevrijding: Christus overwint.

(Ook te zingen op de melodie van psalm 8)

Uit: Hans Werkman (red.), *Er gaat een Man door Kanaän*.
Zoetermeer, 2012

Student Klaas staat in de deuropening van mijn werkkamer op de Evangelische Hogeschool. 'Mag ik u iets vragen?' begint hij voorzichtig. 'Als u niet in gesprek bent of in vergadering of zo, zie ik u heel vaak achter uw computer zitten. Misschien een gekke vraag, maar eh ... doet u dan ook wel eens een spelletje?'

WORDEN WIE JE BENT

Koningskinderen

O genschijnlijk zijn de beleavingswerelden van volwassenen en jongeren steeds verder uit elkaar komen te liggen. Er wordt veel geschreven en gesproken over kinderen en jongeren in relatie tot de cultuur waarin zij leven, en wat de uitwerking daarvan is op hun ontwikkeling. Er zijn de afgelopen jaren allerlei onderzoeken gedaan op dat gebied.

Het beeld dat daaruit voortkomt, is niet al te rooskleurig. Op mijn bureau liggen boeken met titels als: *De jeugd is tegenwoordig sociaal, eenzaam, lui, cool, braaf, slim, rebels en ...* vul maar in, en *De terugkeer van het gezag – waarom kinderen niets meer leren*.

Wat we om ons heen zien, stemt niet hoopvol. Maar het is mijn overtuiging dat we daar niet in moeten blijven han-

gen. Er is zo veel meer. Misschien biedt deze tijd wel meer dan ooit kansen om jongeren te bereiken.

Hoe komt het dat de jongeren in de kerk, en misschien ook wel veel volwassenen, zo weinig lijken te beseffen dat zij unieke Koningskinderen zijn? Hoe komt het dat ze heel sterk de drang in zich lijken te hebben om mee te kleuren met wat iedereen doet?

ACUTE RICHTINGLOOSHEID

De ontwikkelingen in de jongerencultuur gaan sneller dan ooit. 'Soms denk je ze in beeld te hebben, en dan verschieten ze alweer van kleur,' verzuchtte iemand. Wat bij veel jongeren opvalt, is hun excessieve mediagebruik. Jongeren zijn onafscheidelijk van hun

mobiel-
tje, besteden
ook heel veel geld aan
telefoneren en sms-verkeer; laatst
hoorde ik van een jongen
die daar ruim € 200,- per
maand aan besteedt.
Verder is hun computer
in veel gevallen hun beste
vriend. Het Nederlandse Jeugdin-
stituut meldde in 2010 dat jongeren
tussen de 13 en 16 jaar gemiddeld zo'n
315 minuten per dag gebruik maken
van media, en voor jongeren tussen de
17 en 19 jaar is dat 220 minuten per
dag. Een onderzoek uit 2011 conclu-
deert dat jongeren tussen de 13 en 19
jaar aan internet, televisie en radio elk

Ik betwijfel soms of er wel voldoende aansprekende volwassenen zijn

circa twee uur per dag besteden – in totaal dus zo'n zes uur per dag. Zo kom je aan een aardige werkweek...

Maar we zien meer. Jongeren lijken soms onbereikbaar te zijn, ze zijn moe, onzeker, ze lijken ongemotiveerd en velen hebben disciplineproblemen. Voor veel jongeren is hun uiterlijk erg belangrijk, zij hebben concentratieproblemen en in een wereld waarin iedereen 24 uur per dag bereikbaar is, zijn velen van hen desondanks eenzaam. Tieners lopen te worstelen met hun identiteit en de onzekerheid daarover maakt dat zij maar doen wat iedereen doet. Zij hebben last van het 'doen-wat-iedereen-doet-syndroom' zoals ik dat tegenwoordig noem.

Veel twintigers zijn verdwaald. Velen hebben hun studie niet afgemaakt, hebben geen werk, weten niet wat zij willen. Zij missen richting, houvast, gezag en continuïteit en niemand lijkt het hun te kunnen geven. En daarnaast hebben we nog de dertigers die last hebben van hun dertigersdip of die dolen als gevolg van existentiële verwarring en acute richtingloosheid. Wat is er toch aan de hand? Wat ik hier beschrijf, zijn symptomen van iets wat veel dieper ligt. Maar wat is dat dan? Voordat ik daar op inga, is het goed om de zaak ook van de andere kant te bekijken. Wat zien jongeren en wat maken zij mee? Wat zijn hun behoeften en wat hebben zij nodig om een evenwichtig, weerbaar en gelovig volwassen mens te worden?

BEHOEFTE

Jongeren verlangen naar liefde en geborgenheid. Zij worden echter geconfronteerd met veel gebrokenheid in relaties. Te veel relaties blijven daarnaast vaak steken op het niveau van de functionaliteit, ook in de kerk en op de scholen. Maar wat is liefde nu werkelijk en hoe geven volwassenen dat vorm in woord en daad, in welke relatie zij ook tot jongeren staan?

Jongeren verlangen naar voorbeelden en identificatiefiguren. Maar als ik hen bevraag hoeveel volwassenen ook werkelijk inspirerende mensen voor hen zijn, wil het nog wel eens stil blijven. Het is maar de vraag of volwassenen voldoende bereid en beschikbaar zijn om bewust te investeren in jonge mensen. Misschien moet ik het nog scherper formuleren: ik betwijfel soms of er wel voldoende aansprekende volwassenen zijn. Ook volwassenen kunnen maar al te gemakkelijk meedoen met de stroom van wat iedereen doet

en blijven steken op het niveau van de oppervlakkigheid, de buitenkant of de regels, druk zijn met hoe het hoort in plaats van hoe het werkelijk is. Daar kiezen ze niet altijd bewust voor, maar het kan zo gemakkelijk langzaam maar zeker de omgangsstijl binnensluipen en bepalen.

Jongeren verlangen naar geestelijk welzijn. Dat is het diepste verlangen dat God zelf in hen gelegd heeft. Brengen wij de jongeren die aan ons zijn toevertrouwd ook werkelijk bij de Heer Jezus? Hoe zichtbaar is dat voor hen, hoe open

DE ADELAAR

(een legende die Indianen in het westen van Amerika vertellen)

Een jongetje vond eens een adelaarsei en legde dat in het nest van een prairiehoen (een soort fazant). Het prairiehoen broedde alle eieren uit. Zo zag het kleine adelaartje het licht te midden van de kleine prairiehoentjes. Hij groeide samen met hen op. Hij dacht dat hij een prairiehoen was, net als de anderen. Hij deed alles wat zij deden. Met zijn poten woelde hij in de aarde, op zoek naar zaden en insecten. Hij klokte en kakelde en al fladderend vloog hij alleen kleine afstandjes, hooguit een paar meter boven de grond. Dat is tenslotte de manier waarop prairiehoenders vliegen.

Jaren gingen voorbij. De adelaar werd ouder en ouder. Op een prachtige zomerdag zag hij hoog in de lucht een schitterende vogel, die langzaam op de wind zweefde in grote, ronde banen. 'Wat een fantastisch mooie vogel!' riep de adelaar uit. En aan zijn buurman, een prairiehoen, vroeg hij: 'Weet jij hoe die vogel heet?' 'Dat is een adelaar, de koning van de vogels,' klokte zijn buurman. 'Maar sta er niet te lang bij stil. Je kunt nooit zo worden als hij.' De adelaar zuchtte een keer en besloot om het maar te vergeten. Later stierf hij, in de veronderstelling dat hij een prairiehoen was.

Behoort u tot die categorie mensen die jongeren nooit meer zullen vergeten, omdat u in staat bent om werkelijk verbinding met hen te maken?

zijn we daarover? Is ons eigen verlangen naar God tastbaar aanwezig of zijn we druk doende met het overdragen van een overtuiging?

Jongeren hebben behoefte aan zuiverheid en reinheid. Ze zijn echter opgezadeld met media vol seks en geweld; daar is geen ontkomen aan. Uit allerlei onderzoeken blijkt dat de meerderheid van jongeren met een (orthodoxe) kerkelijke achtergrond alles tot zich neemt wat deze wereld te bieden heeft. Laat ik mogen benadrukken dat jongeren ook behoefte hebben aan bescherming van hun jonge hart. Helaas worden ze al veel te vroeg geconfronteerd met de problemen van en in de volwassen wereld; ook daar is geen ontkomen aan. Of het nu gaat om de relatieproblemen van hun ouders, de

rampen in deze wereld, de crises waar wij mee te maken hebben: het is hun allemaal bekend.

Als laatste noem ik de behoefte van jongeren aan nabijheid, intimiteit, aan relaties met diepgang. Maar zij zitten opgesloten in social media en zij weten niet meer zo goed hoe het anders kan.

VERLANGEN

Dat wat we bij jongeren zien in hun gedrag is een symptoom van iets wat veel dieper ligt. Wat we zien is onmacht en geen onwil. Onder misschien wel uiterlijke onverschilligheid zit verlangen. De kern waar het bij jongeren om gaat is hun verlangen naar nabijheid, bescherming, verbondenheid en perspectief. Zij zoeken naar hulp en ondersteuning om een weg te vinden in het leven en

zicht te krijgen op de eigen identiteit, op de mogelijkheden die God in hen gelegd heeft. Zij willen weten wat een leven met God inhoudt en zij verlangen naar volwassenen die dat kunnen laten zien allemaal. Jongeren hebben moeite

Wat we zien is onmacht en geen onwil

met zelfontplooiing in een geïndividualiseerde wereld die doorgeschoten is in vrijblijvendheid – benauwende vrijblijvendheid. Er is geen bescherming in een wereld die alles maar goed vindt.

BEZIELING

Jongeren zitten niet te wachten op cli-

De kerk zou de plaats moeten zijn waar jongeren zich gekend en bemind weten

chés over hoe het hoort, maar snakken naar volwassenen die het leven laten zien zoals God het bedoeld heeft. Dat mag natuurlijk allereerst in de gezinnen gebeuren, maar de kerk is ook de plaats bij uitstek waar ruimte is voor de ontmoeting tussen de generaties en binnen generaties samen met de Heer God. Juist in de kerk mag er gesproken worden van hoop en perspectief en is er ruimte om levenswijsheid over te dragen, in plaats van deze te versmalen tot informatie die je wel op Google kunt vinden. De kerk zou de plaats moeten zijn waar jongeren zich gekend en bemind weten, waar zij ook de veiligheid ervaren om de vragen te stellen die hen bezighouden. In de kerk moeten niet de geestelijke keurmeesters optreden die jongeren de maat nemen, maar zijn idealiter geestelijk rijpe en levendige volwassenen aanwezig die met ontferming bewogen zijn en die bij jongeren het verlangen naar God weten op te wekken. Het gaat om het hart en de bezieling; dan is er veel mogelijk. Thomas a Kempis zei: 'Wie veel liefheeft, bewerkstelligt veel.' Misschien helpt de volgende vraag wel: behoort u tot die categorie mensen die jongeren nooit meer zullen vergeten?

Niet omdat u een karikatuur van uzelf gemaakt hebt, maar omdat u echtheid en doorleefde godsvrucht hebt laten zien en omdat u in staat bent om werkelijke verbinding te maken met jongeren?

Het is belangrijk dat jongeren in de gemeente echt gekend zijn. Dat betekent dat er meer is dan aandacht voor groepen en programma's, commissies en beleidsplannen. Werkelijke verbondenheid tussen generaties door middel van warme relaties is enorm belangrijk. Vormen we echt een gemeenschap van heiligen?

Dan is ook noodzakelijk dat er duidelijkheid is over welke thema's doorleefd moeten zijn op weg naar geestelijke volwassenheid. Dat kan dan niet blijven steken bij de onderwerpen geloof en bekering (hoe belangrijk ook), of nog erger: slechts bij kennis. Personen die geestelijk leiding hebben te geven, dienen ook echt de thema's die jongeren bezighouden te kennen. Ze moeten die bespreekbaar durven maken. Misschien moet ik het nog anders formuleren en de vraag stellen: zijn er voor jongeren eigenlijk wel geestelijke leiders zichtbaar in de kerk?

Een andere belangrijke kwestie is de

vraag hoe de kerk eraan kan bijdragen dat de ouders hun geloof levend houden, zodat zij het kunnen overdragen aan hun kinderen.

ONTMOETEN

Mensen die verlangen, komen in beweging. Volwassenen die verlangen, kunnen dat ook bij jongeren opwekken. Daarom sluit ik af met een uitspraak van Augustinus: 'De meeste mensen lijken op wat zij liefhebben.' Wat zien jongeren als zij naar ons kijken?

Het is mijn diepe wens dat jongeren en volwassen in de kerk elkaar vinden en ontmoeten in hetzelfde verlangen: Christus kennen en bekendmaken! Dan gaat het erom dat we elkaar weten te vinden en aan te spreken op wat wij zijn. Dat is zo veel meer dan spiegelen wat deze wereld biedt.

Het is ontdekken en laten zien hoe Gods ons geschapen en bedoeld heeft: als Koningskinderen!

Els van Dijk is directeur van de Evangelische Hogeschool in Amersfoort en lid van de CGK (Pniël) Veenendaal.

Uw doel is toch dat uw boodschap helder, duidelijk en, met passie overkomt en begrepen wordt?

Train u zelf om in 2 dagen een goede spreker te worden!!

Ook voor predikanten en andere kerkelijk werkers

Sprekend...
Presenteren

Informatie en aanmelden: www.sprekendpresenteren.nl

op locaties in heel Nederland | Piet van Meurs, trainer/coach

wij weten waar

.nl

**Christelijke
vakanties!**

**Ga naar de website en vraag
ons gratis reismagazine aan!**

Meer informatie: www.wijwetenwaar.nl

Foto: Dave de Haan

Dat de kerk terrein verliest in onze maatschappij is een feit. En dat is een slechte zaak, want met elkaar gemeente zijn is niet alleen heel waardevol, maar zelfs van levensbelang! Juist daarom wil Outline Travel kleur bekennen en mensen (nog meer) bekend maken met het evangelie. Dat is waar wij ons op richten met onze vakantie-reizen voor jongeren (CrossRoads Vakanties), volwassenen (Amarant Reizen), mensen met een verstandelijke beperking (Adios Reizen) en gezinnen (Tamarisk Villages).

In de zomerperiode trekken we met honderden jongeren eropuit om vakantie te vieren. Lekker actief bezig zijn, genieten van natuur en cultuur, dichtbij of ver weg: onze jongerenreizen zijn één groot avontuur! Een avontuur dat nog spannender wordt omdat we met elkaar op zoek gaan naar God. Op vakantie stappen we uit ons dagelijkse ritme en dat geeft ruimte om na te denken over kleine en grote vragen. In ons stille tijd programma proberen we concreet te maken wat geloven voor jongeren zelf

kan betekenen. Veel deelnemers ervaren onze reizen dan ook als verrijkend en levensveranderend!

Tijdens onze vakanties ontdekken jongeren God op een persoonlijke manier. We sporen hen niet alleen aan voor God te gaan, maar ook om binnen hun kerkgemeente vol enthousiasme met het geloof aan de slag te gaan. Diezelfde lijn wordt doorgezet in ons reisprogramma voor (jong)volwassenen en op een laagdrempelige manier voor mensen met een verstandelijke beperking.

Ook gezinnen zijn gebaat bij een opbouwende vakantie. Zij kunnen terecht in ons christelijk vakantiecentrum, een authentiek Frans dorpje in Zuid-Frankrijk dat sinds 2006 bij Outline Travel hoort. Hier, in dit kleinschalige mediterrane dorpje midden in een prachtig natuurgebied, zonder mobiel bereik, kom je tot rust en tot elkaar. Er is altijd ruimte voor een goed gesprek of een stil moment aan de beek. Speciaal voor de kinderen worden er stoere outdoor activiteiten georganiseerd. Maar bovenal kom je

naar dit dorp om te proeven van een gezamenlijke verbondenheid met God. Kerkmuren vallen weg en de mooiste discussies kunnen zo gemoedelijk plaatsvinden.

De vakantie is een mooie tijd, waarin je even weg bent uit je vertrouwde omgeving. Het fijne is dat je na een geslaagde vakantie vol goede moed naar huis terug kunt gaan. Om zo opgebouwd weer aan de slag gaan, binnen je eigen kerk, je eigen dorp en vriendenkring. Zo vorm je als christenen samen een gemeenschap, een warme deken, een plek waar iedereen zich thuis mag voelen.

Voor meer informatie over Outline Travel en haar verschillende labels kunt u terecht op de website www.wijwetenwaar.nl, of bellen met 0346-212897. Neem gerust contact met ons op als u met uw eigen (jeugd)club op kamp wilt naar bijvoorbeeld de Ardennen, en daar graag wilt klimmen, mountainbiken etc.

Heisa in de kerk

TEKST: ANS VERLEUR

Over mijn ervaringen met kerk en gemeente wil ik wel wat schrijven. Ik ben nu 79 jaar, heb dus de vrijmaking én de scheuring in de jaren '60 meegemaakt.

Bij de vrijmaking was ik elf jaar. Nog wel een kind, maar omdat mijn vader predikant was, kan ik het me nog goed herinneren. Je hoort veel, ook dingen die je niet wilt horen. Je hebt geleerd dat de Here Jezus overal voor zorgt en je gelooft dat het wel goed zal komen.

Dat komt het niet: in de jaren '60 wordt je vader, die volgens jou altijd het Woord bracht, geschorst

omdat hij zich niet aan de regels houdt – hij gaat preken in een 'buitenverbandkerk' terwijl hij zelf nog vrijgemaakt was; dat mocht niet. Het gaf mijn vertrouwen in God een deuk; ik was inmiddels getrouwd en had kleine kinderen. Met hulp van mijn man die, tot schrik van velen, synodaal was, heb ik mijn vertrouwen stukje bij beetje weer terug gekregen. Samen met hem – hij is inmiddels overleden – heb ik veel gewerkt in de kerk. We hebben ons ingespannen om onze kinderen bij de Here Jezus te houden. Gelukkig was Hij erbij; we hebben gelovige kinderen.

Maar wat gebeurt er tegenwoordig? Wat ik oneerbiedig heisa in de kerk noem. En waar gaat het over? Soms weet ik het niet eens – over liedjes, over te evangelisch of niet evangelisch genoeg; over een dominee die 'niet luisteren wil'. Gelukkig is het nu geen landelijke zaak, dat hoop ik tenminste. Maar het schaadt mijn vertrouwen.

Here God wat is uw genade groot dat u de kandelaar nog niet weggehaald hebt. Of is dat toch bezig te gebeuren?

Ans Verleur is lid van de NGK van Heerenveen.

De witlof met ham en kaas werd volledig overschaduwd door kerkelijk geweld

De schare die niemand tellen kan

TEKST: HENK BAAS

Eenkele maanden geleden kwam het bericht: tante S. is overleden. Ze was niet de eerste in de rij van ooms en tantes. Vaak had ik niet de gelegenheid om de begrafenis te bezoeken. Deze keer was ik ervan overtuigd dat ik moest gaan. Want bij tante S. moest ik denken aan een voorval van zo'n 55 jaar geleden. Ik was toen een jaar of acht. Mijn moeder was druk in de weer. De warme maaltijd moest heel speciaal worden: witlof met ham en kaas. Want tante S., mijn moeders zus, en haar man zouden op bezoek komen. Ik weet niet zoveel meer van het bezoek, maar wel dat de witlof met ham en kaas waar moeder zo

haar best op had gedaan, volledig overschaduwd werd door kerkelijk geweld. Beide gezinnen hadden zich vrijgemaakt, maar oom en tante hadden het er moeilijk mee, vooral door de situatie in de gemeente waartoe ze behoorden. Vader en moeder hadden daar geen begrip voor. 'Jij sliep in 1944 met De Reformatie onder je kussen en nu doe je dit,' sprak vader. Er vielen nog meer harde woorden. Het gesprek duurde en duurde maar – vader belerend, oom neerbuigend, de zussen huilend.

Vele jaren later hebben oom en tante zich aangesloten bij de NGK. Vader en moeder bleven met overtuiging

vrijgemaakt. Het contact bleef, zij het op een lager pitje. Ik mocht wel bij oom en tante logeren, maar niet op zondag, want oom en tante gingen naar de verkeerde kerk.

GKv of NGK? Tante S. en ik mogen beiden behoren tot de 'SDNTK' (schare die niemand tellen kan). Dat is in een soms verstikkend kerkelijk klimaat een adembenemend vooruitzicht.

Henk Baas is lid van de GKv van Roden (Drenthe) en was tot april 2011 gedeputeerde voor de ChristenUnie in Drenthe.

Kerk anno

TEKST: HANS SCHAEFFER

Het is de roeping van de kerk om Gods naam groot te maken in woorden en daden en daardoor anderen te winnen voor de Heer. Maar waar vind ik die kerk? En minstens zo belangrijk: waar vinden mijn collega's of burens deze kerk? Is het de gemeente waar ik op zondag de kerkdienst vier of toch eerder mijn Bijbelkring? En kan God aanbidden even goed bij een andere gemeente dan de mijne?

Als we het hebben over de kerk, wat verstaan we daar dan precies onder? Dat kon nog wel eens behoorlijk verschillen, afhankelijk van aan wie je het vraagt. De kerk, zo zou je theoretisch kunnen beginnen, is de groep christenen die op zondag bij elkaar komt om te luisteren naar de Gods Woord, samen avondmaal te vieren en op gezette tijden de doop te bedienen.

Zo'n heldere uitspraak stuit vandaag de dag op weerstand en onbegrip. Want als het daarbij blijft – en de groep ontmoet elkaar door de week nooit en straalt niets uit naar buiten – ben je dan wel kerk? En: een groep die samen Bijbelstudie doet kun je toch ook kerk noemen? Of als twee gezinnen in de buurt waar ze wonen vanuit hun christelijke overtuiging huiswerkbegeleiding geven aan middelbare scholieren, dan wordt ook daarin iets van Christus zichtbaar. In toenemende mate lijken de grenzen van wat kerk is te vervloeien. Ik zie daar twee soorten redenen voor:

redenen van binnenuit en redenen van buitenaf.¹

VERANDERD KERKBESEF

Van binnenuit wordt de vraag gesteld wat kerk is. Leden van de ene kerk werken op allerlei momenten en in allerlei projecten samen met christenen uit andere kerken – of zijn dat dan geen kerken? Als christenen in onze samenleving en cultuur geen vanzelfsprekende factor meer zijn, worden ze naar elkaar toe gedreven. Wat men vroeger grote verschillen vond, blijken nu vaak in de praktijk steeds kleinere barrières te zijn.

Bovendien: geboren en getogen kerkleden willen om allerlei redenen af van de idee dat de kerk een duidelijk afgebakende groep mensen is die op grond van formele zaken als lidmaatschap, het betalen van VVB en het deelnemen aan bepaalde activiteiten horen bij de kerk. Vastgeroeste instituten, zo vindt men, hebben hun tijd gehad in de flexi-

bele, vrijheidzoekende tijd waarin we nu leven; kerk ontstaat waar mensen iets van Gods liefde willen weerspiegelen. Dat is niet gebonden aan formele kerkdiensten of instituties. Je kunt dus best een cafékerk beginnen, of als een groep allochtone vrouwen elkaar ondersteunen. Kerk ben je net zo goed in de kleine groep – en dan hoeft je niet per se 's zondags een formele, geïnstitutionaliseerde dienst te bezoeken. En avondmaal kun je ook in de kleine groep gaan vieren, toch?

Kerkbeleving en kerkbesef veranderen, zacht uitgedrukt, van kleur in deze situatie. Maar ook van buitenaf wordt christenen de vraag voorgehouden: wat is de kerk nu precies? Als collega's of burens meekomen naar de kerk, stellen ze vragen die kerkleden kunnen uitdagen. Wat intern een heet hangijzer kan zijn, blijkt per saldo toch minder belangrijk. Vormen en structuren die doorgewinterde kerkgangsters heel belangrijk vinden, blijken soms belem-

merend en remmend te werken. Door de wisselwerking met niet-christenen kunnen heel wat uiterlijke kenmerken van wat de kerk is veranderen.

APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS

Leden van de kleine gereformeerde kerken (CGK, NGK, GKv) zullen beide tendensen wellicht herkennen bij zichzelf of in hun eigen omgeving. Nogal wat kerkleden hanteren heel wat minder strak afgebakende kerkgrenzen dan een halve eeuw geleden golden. Wat verstaan zij onder 'kerk'? Aan de hand van de vier eigenschappen van de kerk uit de apostolische geloofsbelijdenis – 'Ik geloof één heilige, algemene, christelijke kerk' – illustreer ik de veranderde kerkvisie die onder dertigers en jongeren gangbaar is.

Wat intern een heet hangijzer kan zijn, blijkt per saldo toch minder belangrijk

- 'Eén kerk – dat is een illusie. Er zijn verschillende denominaties die je niet tot een eenheid kunt of hoeft te forceren. Al die eindeloze gesprekken

op weg naar institutionele eenheid – investeer liever in goede onderlinge contacten tussen verschillende kerken. Ondertussen kun je prima samen avondmaal vieren.'

- 'Heilige kerk – tja, op zich een mooi streven natuurlijk. Maar dat lukt nooit. En bovendien: op het moment dat de kerk mij gaat aanspreken op mijn gedrag wordt het spannend. Duidelijkheid over wat wel en niet mag, vind ik prima – maar het moet mijn eigen leven niet verstoren natuurlijk. Want daar hoort dan zeker ook de tucht bij – en daar pas ik eerlijk gezegd voor. Dat is niet meer van deze tijd.'
- 'Algemene kerk – daar wordt dan de katholieke, wereldwijde kerk mee bedoeld, van alle tijden en plaatsen. Terwijl ik vooral betrokken ben op mijn eigen plaatselijke gemeente of kring. Ik heb niet zoveel met 'kerkverband' en bovenplaatselijke kerkelijke organisaties. Als ik in Nederland of het buitenland christenen ontmoet, vind ik dat prachtig. Maar verder doe ik het vooral met de mensen die ik nu tegenkom.'
- 'Christelijke kerk – een kerk die staat in de traditie van de apostelen (apostolisch). Zolang en voor zover ik mij betrokken weet bij de inhoud van het christelijk geloof is dit een belangrijk punt. Maar er is in de loop van de tijd

Kerk ontstaat waar mensen iets van Gods liefde willen weerspiegelen

zoveel getwist en geruzied over bijzaken, dat ik allerlei leerstellige discussies zo veel mogelijk vermijd. Zo kan of moet je de waarheid niet bewaken. Je moet vrijheid en ruimte geven aan elkaar. Anders krijg je een krampachtig keurslijf waarin iedereen allerlei formuleren moet ondertekenen.'

We legden deze overwegingen voor aan een viertal betrokken en enthousiaste christenen. Het volgende artikel *Wat geloof je van de kerk?* (pag. 34-39) is een interview dat illustreert wat ik hierboven beschreef. We proberen daarin iets van de manier waarop kerk zijn in de 21^e eeuw beleefd wordt. Stof tot nadenken!

Hans Schaeffer is post-doc onderzoeker aan de Theologische Universiteit in Kampen en redacteur van *De Reformatie*.

1 Vgl. voor vervloeiing van binnenuit: Pete Ward, *Kerk als water*. Kampen (Kok), 2003. Voor de vervloeiing van buitenaf: Stefan Paas, *Werkers van het laatste uur*. Zoetermeer (Boekencentrum), 2003.

Wat geloof je van de kerk?

TEKST: JOKE BOSCH; FOTO'S: JACO KLAMER

Vraag een gereformeerd kind wat de kerk is en je krijgt een helder antwoord: een gebouw met een toren waar je op zondag naartoe gaat om te zingen en te bidden en waar een dominee preekt. Als je aan zijn ouders vraagt wat de kerk is, zal het antwoord een stuk aarzelender komen. De kerk, is dat niet de verzameling van gelovigen van alle plaatsen, tijden en kerken? Is de kerk niet daar waar gelovige mensen samenzijn? Weer een generatie verder kun je dit antwoord tegenkomen: de kerk is de gemeenschap waarin ik geboren werd, opgroeide en wil sterven, de kerk is mijn thuis.

Dien de Haan: 'Laten we het geloof maar gewoon in de praktijk brengen, met heilige onverschilligheid.'

Wat is de kerk? We legden de vraag op tafel in een ontmoeting van vier betrokken kerkgangers van verschillende generaties uit verschillende gemeenten van een van de kleine gereformeerde kerken. Vooraf lazen zij het artikel van Hans Schaeffer dat in deze Special aan dit interview vooraf gaat: *Kerk anno nu* (zie pag. 32-33).

Hoe betrokken de gespreks-deelnemers zijn bij het thema kerk blijkt al uit het feit dat ze er een flink eind rijden voor over hebben om in de Zwolse woonkamer van Dien de Haan over de kerk te praten. Het is dan ook niet moeilijk ter zake te komen. Nog voor de fotograaf zijn plaatjes geschoten heeft, zitten we tot over onze oren in het onderwerp met de vraag: wat betekent de kerk voor jou? Wat zou je missen als je jouw gemeente niet had?

‘Mijn gemeente betekent heel veel voor mij,’ zegt Dick direct. ‘Zij is een vaste basis waardoor ik mede mijn geestelijk leven kan vormgeven. De gemeente is er om samen met broeders en zusters dingen te doen, om te delen. Ik denk dat dat Jezus’ bedoeling met de kerk is.’ Peter: ‘Wij begeven ons buiten de gebaande wegen door naar verschillende kerken te gaan. Ik vind het heel beperkend om maar naar één gemeente te gaan, de kerk is veel groter.’ ‘Epic Life is vooral de plek waar we gemeenschap ervaren met andere christenen,’ vult Wilke aan. ‘Wat daar gebeurt, betreft mijn hele leven en mijn hele week. De vertrouwelijkheid waarmee we er elkaar bij Gods troon brengen – zo vanzelfsprekend en easy, het lijktje naar God is heel kort!’

Dien: ‘Doe je dat met mensen die je zelf hebt uitgezocht? Voor mij is dit het verschil tussen kerk en christelijke vriendengroep: vrienden zoek je uit, maar in de kerk ben je aan elkaar gegeven.’ ‘Epic Life is ontstaan uit een gezamenlijk verlangen van een groepje vrienden en kennissen – dat is wel comfortabel, ja,’ erkent Wilke, ‘maar

we worden er zó door gezegend! Ons doel is onze levens te delen en God te ontmoeten, niet om kerkje te spelen. We willen laagdrempelig en uitnodigend zijn, er zijn voor mensen. We zijn ervan overtuigd dat God iets zal gaan doen met Epic Life. Er komen nog niet veel nieuwe mensen, maar we zijn ook niet actief aan het werven. Misschien moeten we eerst terug naar de basics: wortelen in God.’ ‘Laagdrempelig is misschien niet het goede woord voor Epic Life,’ nuanceert Peter. ‘Het is meer dat we vaste vormen weglaten. We willen vrij zijn van het keurslijf dat veel kerken opdringen door een orde van dienst, formuleren en regels. Dat biedt te weinig ruimte om dingen anders in te vullen. Er wordt veel opgehangen aan regeltjes en tradi-

ties, terwijl ik me afvraag of die niet de vrijheid belemmeren die God geeft. In ieder geval staan ze mij in de weg om bij God te komen.’

Zijn de gevestigde kerken vastgeroest?

Peter: ‘Het zou goed zijn als er meer vrijheid kan worden ervaren. Dat het blijde nieuws van het evangelie vrijheid geeft, is onderbelicht. Als dat verandert, wordt de rest geneuzel in de marge.’

Misschien moeten we eerst terug naar de basis: wortelen in God

DE DEELNEMERS

Dien de Haan – 78 jaar, was decennialang de ‘moeder’ van de Elisabethode, schreef onder het pseudoniem Annie Verdelman en hield lezingen voor vrouwengroepen. Onlangs verscheen van haar hand het Bijbels dagboek *Lees maar, er staat meer dan er staat*. Dien is actief lid van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Zwolle. Om te weten waarmee jongeren zich bezighouden, is ze actief op Facebook en Twitter. ‘Ik wil graag nog eens e-mailpastoraat gaan doen, maar heb nog geen tijd gevonden eraan te beginnen.’

Dick Stellingwerf – 55 jaar, burgemeester van de gemeente Lemsterland, getrouwd en vader van vijf kinderen. Op zondag rijden Dick en zijn vrouw naar de enige Nederlands Gereformeerde Kerk van Friesland, in Heerenveen, waar Dick kerkenraadslid is. Van huis uit was Dick gereformeerd-vrijgemaakt te Ermelo, maar op zijn vijftiende raakte het gezin Stellingwerf ‘buitenverband.’ Dick was leraar biologie en geschiedenis en destijds in zijn woonplaats Ede actief in de

politiek. Tot 2002 zat hij acht jaar in de Tweede Kamer, eerst voor de RPF en later voor de ChristenUnie.

Wilke van der Molen – 33 jaar, dramadocent aan de Gereformeerde Hogeschool Zwolle en theatermaker, heeft samen met Peter vijf kinderen. Peter en Wilke zijn lid van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) van Leeuwarden. Samen met een aantal vrienden en kennissen zijn Peter en Wilke een jaar geleden begonnen met de community Epic Life 058, een huisgemeente in Leeuwarden die eens per twee weken op zondagochtend samenkomt. De andere zondagen bezoekt het gezin verschillende kerken in Leeuwarden.

Peter van der Molen – 33 jaar, recruiter voor een detacheringsbureau, heeft samen met Wilke vijf kinderen. Peter is eigenaar van The Fathersplace die door middel van lezingen, coaching en cursussen vaders meer bij de opvoeding van hun kinderen wil betrekken. Zie verder bij Wilke.

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals ruimtes voor kinderopvang, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

MET ANDERE OGEN

Omgaan met homoseksualiteit in de hulpverlening, de kerk en op school

||||||| LANDELIJKE THEMADAG 10 NOVEMBER 2012 |||||||

Deze themadag is in het bijzonder gericht op christelijke **hulpverleners, docenten, jeugdwerkers, ambtsdragers en kerkelijk werkers** die graag willen weten hoe zij in hun beroepspraktijk om (kunnen) gaan met homo's en lesbiennes. Hoe creëer ik op mijn school of op de jeugdclub een veilige omgeving voor homo-jongeren? Welke ruimte is er in mijn kerk voor gemeenteleden met een homoseksuele

geaardheid? Hoe verbind ik Bijbelse richtlijnen aan goede hulpverlening? Deze vragen kunnen spanningen oproepen. Leerlingen kunnen hard zijn in hun oordeel naar elkaar. Als kerk samen met homo's en lesbiennes zoeken naar wegen om te bewandelen kan een proces zijn van vallen en opstaan. Vanuit pastorale en professionele hulpverlening is het soms laveren tussen kwetsbaarheid en overtuigingen.

U kunt zich aanmelden door vóór 5 november 2012 een mail te sturen naar themadag@lccprojecten.nl. Het entreebedrag van €15,00 kunt u overmaken op ING 1009696 t.n.v. Vroom en Vrolijk o.v.v. "Met andere ogen" en uw naam. Koffie/thee en lunch zijn bij dit bedrag inbegrepen. Voor vragen kunt u mailen naar Mariecke van den Berg: mvandenberglccprojecten.nl.

Voor meer informatie ga naar: www.lccprojecten.nl/nieuws/themadag

Dick Stellingwerf: 'Een huisgemeente is heel mooi, maar voor mij heeft een Bijbelkring die functie.'

Dick: 'Een geïnstitutionaliseerde kerk hoeft helemaal niet vastgeroest te zijn. Vormen hebben hun waarde. Het kan én én zijn: én vormen én vrijheid. Binnen het gemeentelven zou er wel veel meer vormenrijkheid kunnen zijn. Men denkt soms te veel vanuit structuren. Er is angst om dingen op een andere manier aan te pakken, angst voor het onbekende. In mijn gemeente is trouwens best veel mogelijk.' 'Soms moet je als kerkenraad gewoon dingen doen zonder te vragen.' vindt Dien. 'En als het fout was, zeg je later sorry.' Peter: 'Er is inderdaad angst om fouten te maken. En als er fouten gemaakt worden, wordt er keihard op gereageerd. Er is daardoor veel dichtgetimmerd en afgebakend.' Dick: 'Ik zie anders in veel vrijgemaakte kerken een enorm open houding de laatste jaren.' 'Ja,' reageert Dien, 'volgens mij denk ik positiever over de vrijgemaakte kerk dan Wilke en Peter.'

Kunnen jullie zonder gêne je burens of collega's meenemen

naar je kerk?

Dick: 'Dat hangt van die mensen af en van de band die ik met hen heb.' 'Mijn ervaring is dat we vaak te veel voor de ander denken,' zegt Peter. 'Ik ken veel gêne om mensen naar de gereformeerde kerk mee te nemen, maar heb meegemaakt dat mensen het er fantastisch vonden.' Dien: 'In ieder mens is een vacuüm dat alleen door God zelf gevuld kan worden. Als de kerk met al haar lek en gebrek daarvoor een plek kan zijn, is dat alleen maar mooi.'

Wilke: 'Ik proef bij veel kerken een soort arrogantie: zoals het hier gaat, is hoe het moet. Ze denken dat zij het hebben en vinden dat anderen daar moeten komen. Zelf moet ik bij Epic Life veel heilige huisjes afbreken. Volgens mij is uiteindelijk iedereen bezig met dezelfde vragen van het leven. Daarom wil ik eerst relaties aangaan met mensen, en dan heb ik best wat te vertellen, al weet ik niet het antwoord op alle vragen. Die arrogantie wil ik loslaten.'

Als je de kerk zou moeten definiëren, welke woorden mogen dan niet ontbreken?

Dien, stellig: 'Verkondiging. Die is voor mij wezenlijk in de kerk. Dat je je samen afvraagt: wat betekent dit of dat Bijbelgedeelte voor ons vandaag? In mijn gemeente organiseren we sinds een aantal jaar ontmoetingsdiensten,

Jongeren willen een bóódschap, geen populair verhaaltje of een studeerkamerpraatje

gericht op mensen van buiten de kerk. Ik mocht daarin regelmatig voorgaan en heb gemerkt dat ook jongeren best willen luisteren. Zij willen een bóódschap, geen populair verhaaltje of een studeerkamerpraatje. En dan vraag ik

Wilke van der Molen: 'Relatie is voor mij wezenlijk voor de kerk.'

mij af: hoe geef je verkondiging vorm in een huisgemeente?'

Wilke: 'Ik ben het met je eens dat de verkondiging wezenlijk is. Dat was ook onze conclusie nadat we ons eerste jaar geëvalueerd hadden: we willen verdieping. Tot nu toe bereiden we om de beurt iets voor vanuit de Bijbel.

Dat kan qua vorm van alles zijn: een filmfragment, een overdenking, bibliodrama of iets voor de kinderen. Hoe we de verkondiging in de toekomst gaan vormgeven, weten we nog niet. Ik vind het ook niet zo belangrijk.'

Dick: 'De kerk omschrijven aan de hand van bepaalde kenmerken, is mij veel te theoretisch. Ik spreek liever van de gemeenschap waar mensen samenkomen rond verkondiging en sacramenten. De kerk is het lichaam van Christus, met leden die elkaar nodig hebben. Wat

Het gaat ons om de relatie met mensen, niet om kerkje spelen

Wilke zegt over de vertrouwelijkheid in haar huisgemeente, dat ervaar ik in mijn gemeente en op de Bijbelkring. Die Bijbelkring is geen kerk op zich, maar een deel van de kerk.'

Dien: 'De kerk is niet een organisatie, maar een organisme, een levend lichaam. In dat lichaam moet je wel rekening houden met alle ledematen. Vaak blijkt dat als het erop aankomt in een mensenleven, regeltjes geen rol spelen.' 'Ik ben misschien naïef,' reageert Peter, 'maar zou het niet fantastisch zijn als mensen al jong op het wezenlijke gericht zijn, en niet pas tegen de tijd dat ze bijna doodgaan?'

Dien: 'Jazeker, daarom benadruk ik steeds het Woord. Als dat centraal staat, kom je vanzelf bij het wezen van de kerk.' Wilke: 'Wezenlijk in de kerk is voor mij relatie. Maar het Woord staat bij ons ook centraal: we doen altijd de Bijbel open.' 'Niet elke gemeente hoeft hetzelfde te zijn,' zegt Dien. 'Jeruzalem zag er heel anders uit dan Antiochië, ze hadden ieder hun eigenheid. De Geest geeft vrijheid. Hij laat je ook in de tijd dingen inzien, waardoor standpunten kunnen veranderen. Denk aan thema's als slavernij, homofilie en vrouw in het ambt. Als de Geest je leidt, let je niet op regels, maar op wat God werkelijk van je vraagt.'

Peter: 'Ik begrijp niet waarom je een geïnstitutionaliseerde kerk zou willen hebben. Waar het om gaat, is dat kinderen van God te herkennen zijn aan de vruchten van de Geest voor mensen die God niet kennen. Schaeffer verbindt in zijn artikel het woord 'heilig' aan het woord 'tucht', maar heilig zijn heeft niets te maken met tucht, enkel met vruchten van de Geest. Vormen in de kerk zijn prima hoor, maar ik heb behoefte aan andere vormen dan die van de gevestigde kerken.'

Volgens godsdienstsociologen kenmerkt de hedendaagse gelovige zich door een bricolage-geloof: je stelt je eigen geloof

Er is angst voor het onbekende

samen uit verschillende opvattingen en tradities. Herken je dat?

Wilke: 'Ik merk aan mijzelf en generatiegenoten dat dat zo is.' 'Dat vind ik dan een probleem,' reageert Dick. 'Geloven wordt dan te veel consumeren. Leidend moet zijn: wat wil God dat we doen?' Peter: 'Dat is een punt: wat wil Jezus dat we doen? Ik vraag me af of Jezus wil dat we ons inzetten voor de traditionele kerk. Volgens mij wil Hij dat we zijn liefde kenbaar maken. Het maakt niet zo veel uit hoe je dat doet. Geloof moet de basis zijn.' 'En de basisvorm is de gemeente,' zegt Dick. 'Maar die gemeente moet niet gesloten zijn,' reageert Peter. 'Kerken houden de deur vaak dicht voor andersdenkenden.'

De verkondiging is voor mij wezenlijk voor de kerk

In de ene gemeente worden mensen bijvoorbeeld uitgesloten omdat ze tegen de kinderdoop zijn terwijl in de andere gemeente hetzelfde gebeurt met mensen die er juist vóór zijn.' 'Hoe relevant ben je in de samenleving,' vult Wilke aan, 'daar gaat het om.' 'Dick: 'Sociaal bezig zijn is goed, als het maar geen sociaal evangelie wordt. Kern is de relatie met God.' 'Ik geloof dat als je laat zien in je leven wat Jezus voor je heeft gedaan, mensen merken dat je een relatie hebt met God,' zegt Peter. 'Laat ze maar komen, al komen ze alleen maar voor de rabarbertaart; de Geest vindt wel een ingang!' Wilke: 'Ik zou al die mensen willen zeggen: geloof me, dát is het goede leven! Is Epic Life nog kerk als er honderd mensen enkel voor de taart en de gezelligheid komen? Die vraag interesseert me niks.' Peter: 'De kerk, dat zijn alle gelovigen bij elkaar. Dat je een groep mensen vormt die je vaker treft en waarmee je de diepte in gaat, oké, maar de kerk – dat zijn alle kinderen van God. De kerk is niet een

Laat ze maar komen, al komen ze alleen maar voor de rabarbertaart

instituut, een gebouw... en toch ook weer wel. Ik vind niet dat avondmaal vieren onontbeerlijk is in een kerk. "Doe dat tot mijn gedachtenis" – dat kan op meer manieren. Het gaat erom de grote daden van God te gedenken, wat Jezus voor je heeft gedaan.' Dien: 'Dat God tot zijn doel komt, daar gaat het om. Daarin heeft de kerk ergens een functie. Laten we het geloof maar gewoon in de praktijk brengen. Met heilige onverschilligheid.'

Joke Bosch is journalist en publicist en lid van de Protestantse Gemeente Amersfoort (wijkgemeente Adventkerk).

Peter van der Molen: 'Ik vind het heel beperkend om maar naar één gemeente te gaan. De kerk is veel groter.'

ERVARINGEN IN EEN
MISSIONAIRE GEMEENTE

Een lage en een

TEKST: JAN VAN DER STOEP

Wat is dat eigenlijk, een missionaire gemeente? Dat is een vraag die we ons in Kruispunt Vathorst vaak gesteld hebben. In dit artikel wil ik iets van die zoektocht delen. Hoe maak je jezelf zichtbaar in de wijk? Hoe houd je vast aan je traditie en blijf je tegelijkertijd midden in de wereld staan? En het belangrijkste: welk doel dien je?

Kruispunt Vathorst begon in 2003 als een missionair initiatief vanuit de Protestantse Kerk Nederland, de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken. Er ontstond ten noorden van Amersfoort een nieuwe wijk en de initiatiefnemers van Kruispunt Vathorst hadden het verlangen om in deze wijk Christus te dienen en Hem bekend te maken. Inmiddels bestaat de gemeente uit bijna

900 veelal jonge leden. Met mijn 44 jaar ben ik één van de oudere mensen in onze gemeente.

Eén ding was ons in Kruispunt Vathorst van begin af aan duidelijk: een missionaire gemeente is niet een gemeente die op iedere hoek van de straat evangeliseert of folders uitdeelt. Het gaat er meer om hoe je samen het evangelie handen en voeten geeft. Dat betekent dat we ons in Vathorst vooral toegelegd

hebben op het zo wervend mogelijk kerk zijn, niet op allerlei missionaire acties. We verwachten meer van het werk in buurten, waarin mensen naar elkaar omzien en samen iets betekenen voor hun omgeving. We willen in de straat, op school, op het werk en op de sportclub laten zien wat het betekent om volgeling van Christus te zijn. Vanaf het begin is er een sterk verlangen geweest om nadrukkelijk zichtbaar

drempel hoog doel

te zijn in de wijk. Zo hebben we lange tijd met het idee rondgelopen om de huizen van gemeenteleden te voorzien van een bordje met een kruis, zodat iedereen in de wijk wist waar een 'kruispuntpost' te vinden is. Ook hebben we gewerkt vanuit de overtuiging dat een missionaire gemeente een plek is waar iedereen zich welkom voelt en waar je je niet schaamt om je burens mee naartoe te nemen. Kruispunt Vathorst

moet een gemeente zijn met, zoals we dat noemen, 'een lage drempel en een hoog doel'.

Als we eerlijk zijn, moeten we bekennen dat de zichtbaarheid van onze gemeente in de wijk Vathorst nog wel tegenvalt. We groeien weliswaar hard, maar dat komt ook omdat we in een groeiwijk kerken en een aantrekkingskracht uitoefenen op christenen die op zoek zijn en het in een traditionele

Als we naar de toekomst kijken, is duidelijk dat we over enkele jaren een heleboel jongeren hebben in onze gemeente die onderwijs en coaching nodig hebben.

kerkelijke setting niet meer kunnen vinden. En dat idee van de kruispuntposten is tot op de dag van vandaag – helaas – nog niet gelukt. Tegelijk moeten we over de groei die we hebben doorgemaakt ook weer niet

al te min doen. We zijn dankbaar dat we een thuis kunnen bieden aan een nieuwe generatie christenen die misschien anders niet meer of niet meer zo vaak in de kerk zou komen.

Bepalend is uiteindelijk hoe je als gemeenschap de liefde van Christus vormgeeft

TRADITIE

In Kruispunt Vathorst willen we niet alleen missionair zijn, we willen ook een gemeente zijn die zich verbonden weet met de kerk van alle tijden en alle plaatsen. We willen bovendien staan in de gereformeerde traditie. Daarom is het voor ons belangrijk om met onze moederkerken verbonden te blijven. De traditie waaruit we voortkomen bepaalt in belangrijke mate wie we zijn. Het bepaalt ook veel keuzes die we maken. Zo kiezen we binnen onze gemeente bijvoorbeeld doelbewust voor de kinderdoop en niet voor het opdragen van kinderen. Dat proberen we wel steeds op een zoekende manier te doen, door voortdurend ook de eigen traditie te

bevragen en te zoeken naar de weg die Christus ons wijst.

Er bestaat echter wel een grote kloof tussen wat er zich op het grondvlak in onze gemeente afspeelt en wat er op classes en andere vergaderingen wordt besproken. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat je tijdens een kennismakingsbezoek bij nieuwe leden vraagt bij welk kerkverband ze ingeschreven willen worden en dan de vraag terugkrijgt welk verband het goedkoopste is. Omgekeerd worden op kerkelijke vergaderingen woorden gewikt en gewogen en moeten soms ingewikkelde formules verzonnen worden om de verschillende kerkelijke tradities met elkaar te verbinden, terwijl men daar op het grondvlak niets meer van begrijpt. We zijn erg dankbaar dat we na gesprekken van een aantal jaren dit voorjaar officieel als samenwerkingsgemeente binnen de verschillende kerkverbanden erkend worden. Er worden nu vanuit de verschillende kerkverbanden drie gemeenten gevormd, die samen een federatie aangaan. Het christelijke-gereformeerde en Nederlands-gereformeerde deel van onze gemeente zijn inmiddels verzelfstandigd. Binnenkort zal ook de Protestantse Kerk Nederland volgen. Het is ons verlangen dat van deze samenwerking een getuigenis mag uitgaan en dat wij als missionair initiatief ook iets mogen teruggeven aan de kerk-

verbanden waarmee we verbonden zijn. Dat we wat kunnen laten zien van hoe je christen kunt zijn in de huidige tijd.

KLEINE STAPPEN

Iets wat ons denken over missionair gemeente zijn sterk gevormd heeft is de zoektocht naar een eigen gebouw. In een nieuwbouwwijk is het voor kerken niet gemakkelijk om goede huisvesting te vinden. Ook in Vathorst hebben we daarmee te kampen. In de begintijd kwamen we samen in het I-Centrum, een informatiecentrum van de gemeente Amersfoort waar mensen informatie over wonen in Vathorst kunnen krijgen. Toen het I-Centrum te klein werd, verhuisden we naar het Wellant-college, een school met een redelijk grote aula, waarin we een aantal jaren vooruit konden. Ook dat gebouw werd echter te klein en in het voorjaar van 2009 kwamen we tot de conclusie dat we opnieuw naar huisvesting moesten zoeken.

In diezelfde tijd deden zich mogelijkheden voor om een eigen kerk te gaan bouwen, maar die mogelijkheden waren of erg duur of hadden als consequentie dat ons kerkgebouw buiten de wijk Vathorst kwam te liggen. Uiteindelijk hebben we ervoor gekozen om ons niet voor de lange termijn vast te leggen. De stijl van onze gemeente was om steeds kleine stappen te nemen die corrigeerbaar waren. Dit omdat we goed willen luisteren naar welke weg God met onze gemeente wil gaan, en niet te veel willen uitgaan van onze eigen plannen. Op vergaderingen van het Kruispunt-bestuur nemen we om die reden ook ruim de tijd om samen Bijbel te lezen, te bidden en te zoeken naar de wil van God voor onze gemeente. Uiteindelijk is ervoor gekozen om binnen de wijk Vathorst twee preek-

Als we naar de toekomst kijken, is duidelijk dat we over enkele jaren een heleboel jongeren hebben in onze gemeente die onderwijs en coaching nodig hebben.

Bij alle beslissingen die we nemen, proberen we altijd eerst de vraag te stellen naar het 'waarom' van de gemeente

plaatsen te realiseren, één in het Wellantcollege en één in Houtrust, een partycentrum. Dat was geen eenvoudige beslissing, omdat de meningen binnen de gemeente sterk verdeeld waren. Uiteindelijk is voor de optie van twee preekplaatsen gekozen omdat dat het beste bij het karakter van onze gemeente past. Onze diensten hebben vaak een informeel karakter en zijn sterk gericht op de inbreng van zo veel mogelijk mensen. In wat wij de 'vrijplaats' noemen, kunnen aanwezigen bijvoorbeeld hun gebedspunten inbrengen, waarvoor de ouderling van dienst vervolgens bidt. Willen we een omgeving zijn waarin mensen ook intieme zaken met elkaar kunnen delen, dan zullen de diensten ook een kleinschalig karakter moeten hebben, zo was de redenering.

HET 'WIE'

Wanneer je kijkt naar wat er in Kruispunt Vathorst op het grondvlak gebeurt, dan heeft onze kerk sterk het karakter van een beweging. De gemeente heeft een informeel karakter en er wordt veel nadruk gelegd op kleinschaligheid en onderlinge ontmoeting. De diensten moeten dan ook niet een al te kerkelijk of institutioneel karakter vertonen. Daarbij past ook een hedendaagse keuze van liederen en een eigentijdse muziekstijl.

Bij alle beslissingen die we nemen, proberen we altijd eerst de vraag te stellen naar het 'waarom' van de gemeente, het doel dat we met onze gemeente dienen. En het antwoord op deze vraag is steeds dat we graag samen met andere mensen in onze wijk Gods aangezicht zoeken en het evangelie van Jezus Christus in onze omgeving bekend willen maken.

Dat de vraag naar het 'waarom' van onze gemeente zo'n sterke nadruk krijgt, betekent niet dat de vraag naar het 'wie' niet belangrijk is. Het is niet genoeg om als gemeente zichtbaar te zijn in de wijk, het is ook belangrijk om je af te vragen op welke manier je als gemeente dan zichtbaar wilt zijn.

In Kruispunt Vathorst hebben we op twee manieren nader invulling aan onze zichtbaarheid willen geven. Ten eerste willen we in de manier waarop we als gemeenschap met elkaar omgaan iets van de liefde van Christus

laten zien. Johannes 17:20-21 speelde bij die overweging een belangrijke rol. Ten tweede willen we ons als kerkelijke gemeente vooral kwetsbaar en afhankelijk opstellen. Niet te veel vertrouwen op eigen kracht en er juist ook zijn voor mensen die in onze wijk vaak niet gezien worden.

Voor kerkelijke gemeenschappen is het heel verleidelijk om alleen met interne aangelegenheden bezig te zijn. De vraag naar 'wie' je als gemeente bent en in welke traditie je staat, wordt dan belangrijker dan het 'waarom' van de gemeente, het doel dat je dient. Het is met name om die neiging te corrigeren dat we zo veel hechten aan het bijvoeglijke naamwoord 'missionair'.

Strikt genomen is 'missionaire gemeente' een beetje dubbelop. Als het goed is, is iedere gemeente missionair en hebben we dus die toevoeging niet nodig. Maar voor ons als gemeente is die toevoeging belangrijk omdat het ons helpt om voortdurend weer de vraag te stellen naar de reden waarom we hier in Vathorst bestaan, namelijk om iets van de gestalte van Christus in onze wijk te laten zien.

BINNEN EN BUITEN

Op dit moment staan we in onze gemeente op een keerpunt. De gesprekken met de moederkerken zijn vrijwel afgerond en op 9 september werd ds. Marco Hofland ingezegend als nieuwe predikant. Hij volgt daarmee ds. Ron van der Spoel op, die onze gemeente van 2006 tot 2011 gediend heeft. Ook wordt er op dit moment in de gemeente een enquête gehouden om samen de afgelopen jaren te evalueren en te kijken hoe we verder willen gaan.

Als we naar de toekomst kijken, staat één ding als een paal boven water en dat is dat we over enkele jaren een heleboel jongeren hebben in onze gemeente die onderwijs en coaching nodig hebben. We kunnen als gemeente veel investeren in de mensen in onze omgeving, maar als we daarbij niet ook investeren in onze eigen jeugd zijn we geen knip voor de neus waard. Het idee dat je alleen missionair bent buiten de gemeente is bij ons in de praktijk van alledag allang achterhaald. Onze jongeren groeien op in een omgeving waarin ze aan allerlei invloeden blootstaan.

Hen in contact brengen met Christus is één van de belangrijkste verantwoordelijkheden die we als gemeente hebben. Als kerk staan we middenin de wereld, maar de wereld is ook volop aanwezig in onze gemeente. Misschien is de

Over waar de grens tussen binnen en buiten precies ligt, hoe je je niet zo druk te maken

belangrijkste les die we tot nu toe als gemeente geleerd hebben wel dat het onderscheid tussen buiten en binnen er niet zo veel toe doet. Je kunt nog zulke mooie evangelisatiecampagnes of doelgroepdiensten houden, bepalend is uiteindelijk hoe je als gemeenschap de liefde van Christus vormgeeft. En omgekeerd geldt: je kunt alleen de zoekers en twijfelaars binnen je eigen gemeenschap tot hand en voet zijn, als je zelf ook midden in de wereld staat en weet wat mensen van vandaag bezig houdt. Over waar de grens tussen binnen en buiten precies ligt, hoe je je niet zo druk te maken. Essentieel is dat je samen steeds weer terug gaat naar de kern van het evangelie: het sterven en de opstanding van Christus omwille van ons behoud. Of zoals ik in het begin van dit artikel al schreef: het gaat erom dat je als missionaire gemeente een lage drempel hebt en een hoog doel.

Jan van der Stoep is lector Religie in Media en Publieke Ruimte aan de CHE en lid van Kruispunt Vathorst. Van 2008 tot 2012 was hij lid van het Kruispuntbestuur, waarvan drie jaar als voorzitter.

A detailed oil painting by Rembrandt Harmensz. van Rijn, depicting the apostle Paul. The subject is an older man with a weathered face, wearing a white turban and a dark, heavy robe. He is looking directly at the viewer with a slight, knowing smile. The background is dark and textured, with some faint, illegible text visible on the left side. The lighting is dramatic, highlighting the contours of his face and the texture of his clothing.

Rembrandt Harmensz.
van Rijn (1609-1669),
zelfportret als de
apostel Paulus (1661).

PAULUS' ONGANG MET VERSCHILLEN EN VERANDERINGEN

Souplesse met de Heer voor ogen

Veranderingen en onderlinge verschillen zijn vaak een bron van spanningen binnen de christelijke gemeente. Tegelijk is iedereen er ook van overtuigd dat het in de kerk niet altijd kan blijven zoals het was. Maar hoe voorkom je dat het een strijd wordt met winnaars en verliezers? Hoe houd je ruimte om de ander echt te ontmoeten van hart tot hart?

Of het nu om de preek gaat of over de inrichting van het pastorale werk; of je terecht komt in een pittig gesprek over het kerklied of over de samenwerking met GKv of NGK – het zal niet lang duren of het gaat over verschillen tussen vroeger en nu of veranderingen, die nodig zijn of juist niet. En daarbij denkt en voelt niet iedereen dezelfde kant uit! Er is kerkelijk ook veel veranderd – in tien of twintig jaar soms meer dan in de anderhalve eeuw ervoor. Dat maakt kerk zijn in 2012 boeiend, spannend en soms ook heel vermoeiend en teleurstellend.

Hoe zal dat geweest zijn in de eerste decennia van onze jaartelling, toen de kerk een nog maar net begonnen beweging was? Paulus speelde daarin een grote rol als evangelist en gemeentestichter, waarbij hij werkte aan de Europese kant van de Middellandse Zee. Het is zelfs zo dat de kerk door het werk van Paulus en de zijnen veranderde van signatuur, waarbij het zwaartepunt gaandeweg buiten de grenzen van Israël kwam te liggen. Daarbij vormden christenen van heidense komaf in de nieuw gestichte gemeentes al snel de meerderheid. Dat gaf pittige vragen over de omgang met typisch joodse gebruiken en de betekenis daarvan binnen het nieuwe leven in Christus. En verder was er natuurlijk de dagelijkse praktijk van het christelijke leven in een heidense leefomgeving. Ook daarin stonden de neuzen in die eerste gemeentes niet bij voorbaat dezelfde kant op. Verschillen genoeg dus, bij alles wat er al veranderd was voor de mensen... en nog veranderen 'moest'.

EX-FARIZEEËR

Inspirerend is het dan om te zien hoe Paulus in het vaak spannende werk van missie en gemeenteopbouw zijn weg zoekt. Eén ding staat voorop: bij alles wat hij doet houdt hij de Heer voor ogen, of hij nu mensen zoekt te winnen voor Christus of bezig is met de opbouw van de gemeente. En ook andersom, als hij stuit op concrete vragen en geschillen, zie je hoe Paulus vanuit zulke kwesties elke keer weer de weg zoekt naar het hart van het evangelie. Die aanpak zal niet los staan van de grote verandering in Paulus' eigen leven, toen Jezus aan hem verscheen bij Damascus. Van overtuigd Farizeeër en fanatiek tegenstander van de sekte van Jezus werd

hij op slag tot een bevlogen volgeling van de Heer. En de jood, die strikt binnen de grenzen van wet en gebod bleef, veranderde in een apostel die onder niet-joden zijn werkterrein kreeg! De bekering van Paulus met alles wat daaruit voortkwam, vind ik één van de grote wonderen van de apostolische tijd. Wat een grenzen worden hier overschreden! Bij mensen onmogelijk, maar mogelijk gemaakt door God in Christus. Als dat geen genade is! En zo heeft Paulus het zelf ook ervaren toen hij van een geharnast Farizeeër werd tot een lenige evangelieverkondiger in dienst van Christus.

Niet alle consequenties van deze grote verandering in zijn bestaan zal Paulus direct overzien hebben. Hij heeft ongetwijfeld tijd nodig gehad om 'leer en leven' te doordenken vanuit dit ongekende nieuwe. Ook de vraag hoe dat nieuwe verbonden moest worden met het eerdere werk van God onder het eerste verbond – met Abraham en al die anderen – zal hem de nodige hoofdbrekens hebben gekost. Veel van de vruchten van dat denkwerk vind je in de brieven van Paulus terug.

IN CHRISTUS

Hoeveel er anders werd voor Paulus merk je aan één van zijn meest karakteristieke typering van het nieuwe leven, namelijk de wending 'in Christus' of 'met Christus'. Of het nu over leven of dood gaat, over verzoening of vergeving, over vrijheid of dienstbaarheid, steeds weer merk je hoe voor Paulus de lijnen via Christus zijn gaan lopen. En dat nieuwe perspectief, dat in de volle breedte van het

De neuzen stonden in de eerste gemeentes niet bij voorbaat allemaal dezelfde kant op

christelijke leven doorwerkt, omschrijft Paulus keer op keer met dat 'in/met Christus' (of 'in/met Hem'). Allesomvattend kan de apostel schrijven dat wie 'in Christus' is, een nieuwe schepping is geworden (2 Kor. 5:17). Maar ook lijden en heerlijkheid, verdriet en vreugde verbindt Paulus op die manier met de

Het boek van de natuur

René Fransen en Reinier Sonneveld (redactie)

Biologen, dichters, natuurkundigen, meteorologen, theologen en filosofen vertellen enthousiast over hoe zij God beleven in de natuur. Het is een fullcolour boek, met schitterende illustraties en betoverende teksten. Samen vormen de bijdragen een veelstemmig loflied op de schepping en op God. Een prachtig cadeauboek! Auteurs zijn o.a.: Reinier van den Berg, Barend Kamp-huis, Kees de Heer, Marnix Medema, John Eberhardt, Pieter Gorissen, Eelco Fortuijn en Hilbrand Rozema.

256 pagina's
€18,90

Buiten & Schipperheijn Motief

www.follow-up.nu – in de boekwinkel

Open Doors-dag

3 november 2012

10.00 – 16.00 uur
IJsselhallen Zwolle

Geloof is

verstoten worden vluchten
volharden
levensgevaarlijk

OpenDoors

Op de bres voor vervolgde christenen

www.opendoors.nl/dag

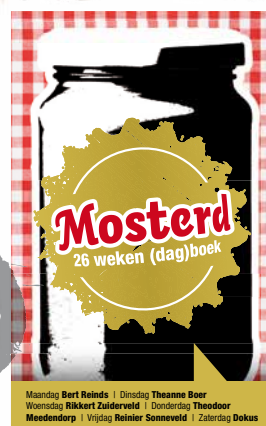

Pracht-
kado!
€24,75

Het nieuwe handboek

Handreiking aan ambtsdragers: praktisch, levendig en compact, met uitdagende casussen

Door Gerrit Gunnink, Roel Kelder, Joost Smit, Klaas de Vries en Marnix Assink, docenten voor trainingen van ambtsdragers

€14,95

Het nieuwe dagboek

Reinier Sonneveld | Rikkert Zuiderveld | Bert Reinds | Theodoor Meedendorp | Theanne Boer | Dokus

Na de maaltijd - 26 weken - 26 personen uit de bijbel

Kijk op www.vuurbaak.nl om alvast een eerste hoofdstuk te lezen

Vuurbaak

De concentratie op de Heer geeft Paulus een opvallende soepelheid

Heer. In dezelfde lijn liggen de aanwijzingen die Paulus geeft over het alledaagse leven. Wat weg moet uit het leven van een mens – wat kort gezegd ‘dood’ moet – verbindt Paulus met de gekruisigde Christus en het nieuwe leven van liefde en vreugde met de opstanding van de Heer (Kol. 3). Opnieuw dus ‘in Christus’.

Dat geldt zelfs voor centrale en voor joden gevoelige noties uit het Oude Testament, zoals wet, tempel en besnijdenis, want ook die zie je in de brieven van de apostel in een nieuwe gedaante terugkomen. Paulus kan schrijven over de wet en de besnijdenis van Christus (Gal. 6:2; Kol. 2:11) en op andere plaatsen maakt de apostel de woonplek van God superpersoonlijk door een méns te typeren als tempel van de heilige Geest (1 Kor. 6:19).

Alleen al aan zo’n wending merk je dat Paulus’ leven was omgevormd tot een leven ‘in Christus’. ‘Niet ik, maar Christus leeft in mij,’ kan hij ergens schrijven (Gal. 2:20). Dat schreef hij vanuit een diepe persoonlijke ervaring. En dat hij daarin zoveel mogelijk mensen wilde laten delen, zie je terug in zijn werk als apostel en proef je in al zijn brieven.

KERNACHTIG EN SOEPEL

Paulus dacht en voelde vanuit deze kern – vanuit dat ‘in Christus’. Dat is herkenbaar in zijn missionaire werk en in de manier waarop hij bezig was met gemeenteopbouw.

Wat opvalt is dat deze concentratie op de Heer Paulus binnen en buiten de gemeente een opvallende soepelheid geeft, zowel in zijn aanpak van de dingen als in de omgang met mensen. Ik zie dat terug in het missionaire werk, dat Paulus als apostel met grote passie deed. Juist door zijn binding aan het centrale – de band met de Heer – kreeg de apostel alle ruimte om werkelijk in te gaan in de culturen van zijn tijd. Dat hoefde bepaald niet altijd volgens hetzelfde stramien. Hij kon de Joden een Jood worden en de Grieken een Griek, zo schrijft hij. En hij was de sterken een sterke en de zwakke een zwakke, steeds weer gedreven door het verlangen om zowel de één als de ander te winnen voor de gekruisigde en opgestane Heer (1 Kor. 9:20-23). Zo kon de apostel met de Heer voor ogen heel dicht bij de ander komen, hoe anders de ander ook was! Het enige wat werkelijk telde was dat die ander gewonnen werd voor de Heer.

BOUWEN AAN DE GEMEENTE

Dezelfde souplesse zie ik terug als het gaat over de opbouw van de gemeente. Neem het prachtige woord: ‘Alles is toegestaan, maar niet alles is opbouwend’ (1 Kor. 10:23). Best mogelijk dat Paulus refereert aan een uitspraak van gemeenteleden, die zich in leer en leven ongezonder grote vrijheden permitteerden in de sfeer van ‘ik maak toch zelf uit wat ik doe!’ Maar hoe dat ook verder is, het valt op dat Paulus zo’n wending heel soepeltjes weghaalt uit de wettische sfeer van ‘mag het wel of niet?’ en ‘Is het wel toegestaan?’. Daarmee creëert hij

maximale ruimte voor de volgende stap. Want de hamvraag is voor Paulus: bouw je met dat wat je doet het lichaam van Christus werkelijk op? Kom je daardoor zelf dicht bij de Heer en de gemeente en is wat je zegt en doet (of nalaat) vruchtbaar voor het geheel van de gemeente?

Het boeiende van deze aanpak is dat je daarin van de apostel zoveel ruimte krijgt om zelf zo’n kwestie te doordenken ‘in Christus’ en niet vastloopt in een onvruchtbare discussie.

VERSCHEIDENHEID

Het derde wat me opvalt is, dat Paulus vanuit dat ‘in Christus’ met veel liefde en aandacht omgaat met de verscheidenheid binnen de gemeente. De apostel zoekt steeds weer naar het eigene van ieder gemeentelid, met zijn of haar mogelijkheden. De diepste reden is dat Paulus er van overtuigd is dat deze verscheidenheid een gave van God is – de Geest geeft zoals Hij wil (1 Kor. 12:11). En deze verscheidenheid geeft zulke uitgelezen mogelijkheden bij het eerder genoemde missionaire werk en bij de opbouw van de gemeente.

Bij veranderingsprocessen stuit je onherroepelijk op dit punt van de verscheidenheid. Paulus prikkelt in zijn brieven om meer oog te krijgen voor de eigenheid van mensen binnen en buiten de gemeente. Alle kans dat je, als je dat doet, ook meer situatiegevoelig wordt en meer *feeling* krijgt voor de specifieke mogelijkheden en kansen die er in elke tijd voor het evangelie liggen.

Bij elk van de drie punten, die van het missionaire, de opbouw van de gemeente en de omgang met verscheidenheid valt het op dat de apostel de ruimte en de vrijheid zoekt. Maar even boeiend is het dat Paulus die ruimte en vrijheid nooit buiten het bereik van de Heer houdt. Jezus is Heer, ook over de grootst mogelijke vrijheid en de meest uitgestrekte ruimte.

MET VRAGEN NAAR HET HART

Niet alleen de lange lijnen van Paulus’ aanpak – zoals ‘hoe win ik’, ‘wat bouwt op’ en ‘hoe benut ik de verscheidenheid’ of ‘hoe gebruik ik de christelijke ruimte’ – zijn leerzaam als het gaat om de omgang met verschillen en veranderingen. Ook Paulus’ omgang met heel concrete vragen en kwesties ervaar ik als richtinggevend. Dat zit vaak niet eens zozeer in hoe belangrijk de kwestie zelf is of hoe die opgelost zou kunnen worden, maar meer in de benadering. Daarbij bedoel ik de manier waarop Paulus steeds

In al zijn brieven merk je hoe voor Paulus de lijnen via Christus zijn gaan lopen. Hij omschrijft dat nieuwe perspectief keer op keer met de woorden 'in/met Christus'.

weer vanuit zo'n specifieke vraag of kwestie de verbinding zoekt met de werkelijkheid dat Jezus Heer is. In elke brief van Paulus vind je daarvan voorbeelden. Zo kan Paulus in een discussie over zwakken en sterken de zwakke ineens betitelen als een broeder voor wie Christus is gestorven (1 Kor. 8:11). Met die onverwachte wending van nauwelijks een halve zin tilt hij de hele problematiek naar een ander niveau, waardoor het persoonlijker wordt en zoveel dieper. In vergelijkbare problematiek (Romeinen 14) zet Paulus in een oordelende en veroordelende sfeer de mensen voor de Heer door te vragen: wie ben jij dat je de knecht van een Ander oordeelt? Door zo de één en de ander op de Heer te betrekken, steekt Paulus af naar een laag dieper. Alle kans dat dat verbindend werkt – een zwakke en sterke hebben die diepere laag gemeen: de Heer heeft hen beiden

Jezus is Heer, ook over de grootst mogelijke vrijheid en de meest uitgestrekte ruimte

gemaakt (naar Spreuken 22:2). Daarmee komt de onderlinge verhouding in een heel ander perspectief te staan.

Weer anders gaat het bij pijnlijke scheefgroei rond de liefdesmaaltijden, inclusief een avondmaalsviering (1 Kor. 10). Paulus confronteert de mensen van Korinte met het indringende moment van de instelling van het avondmaal en daarin met de Heer, die zijn leven gaf als losprijs voor velen. Ook dit is in

feite een aansporing richting de Korintiërs om hun avondmaalsviering werkelijk 'in Christus' te vieren. Ten slotte nog de aansporing van Paulus aan de gemeente van Filippi, om niet alleen op het eigen belang te letten (vul ook rustig in: eigen mening, eigen smaak etc.). Daar steekt Paulus onverwacht door naar de weg van gehoorzaamheid en vernedering die Jezus ging (Fil. 2) en geeft daarmee zijn aansporing een ongekend diepe lading.

DICHTBIJ DE HEER BLIJVEN

Zowel in de doorgaande lijn van zijn werk (missie, opbouw, verscheidenheid) als in zijn omgang met concrete vragen en kwesties gaat Paulus ons voor om dichtbij de Heer te blijven en de ruimte die dat geeft te benutten om het hart van de ander te zoeken: winnen en bouwen en vruchtbaar maken van verscheidenheid. Maar bij allerlei controverses gaat de apostel dezelfde weg door ten diepste de Heer te zoeken. Dat was Paulus' aanpak bij soms ingrijpende verschillen binnen gemeentes, en dat in tijden waarin minstens zoveel veranderde in de kerk als in 2012.

Ter navolging! Bijvoorbeeld als het gaat over een psalm of opwekkingslied, een andere vorm van pastoraat, Israël, de lengte van preek, de tweede dienst, de plaats van de vrouw in de kerk, een nieuw te beroepen dominee, een jeugddienst, samenwonen, de koop of verbouw van de kerk, zuivere koffie, homoseksualiteit, de invulling van de zondag ... of wat in de gemeente ook maar ter tafel komt.

Drs. Freddy Gerkema is predikant van de NGK van Amersfoort-Noord en lid van de redactie van *Opbouw*.

Oude kerk te Oosterbeek

Schip, in de wind verweerd,
onder de berg gemeerd;
ark, die het hoge strand
van het beloofde land
raakte, maar voet voor voet
wegzakte met de vloed.

Kerk, o hulk van het heil,
zo diep beneden peil
in het grondsop gevlijd
van de verleden tijd –
het knaagt in al uw steen,
de wind vlaagt om u heen.

Ad den Besten

Uit: *Ad den Besten, Elke avond wordt het
vroeger laat. Breda 2008*

Lezersbijdragen

Liefdesverklaring

TEKST: KEES VAN BAARDEWIJK

Ik heb nogal eens gemopperd op de kerk maar ondanks alles schrijf ik deze liefdesverklaring. Ik ben dankbaar dat ik geboren ben in een christelijk gezin en dat mijn ouders mij de Heer voorleefden; dat ik gedoopt werd en belijdenis mocht doen; dat ik een teken kreeg en brood voor onderweg. Ik vind het zo waardevol dat mij duidelijk gemaakt werd wat het verbond met God inhoudt: dat God vóór je is en je toekomst zeker. Je vaart met een schip vol gelovigen naar je bestemming en niets kan je gebeuren als je maar veilig aan boord blijft en je toevertrouwt aan de Vader. Ik heb veel van Gods Woord geleerd in de kerk. Ik ben ook dankbaar omdat de kerk

me vaak in verrukking bracht door de warme en geruststellende taal van God. Dat ik overleind geholpen werd als ik haast niet op de been kon blijven. Ik ben blij dat ik een schakeltje ben in een eindeloos lange keten van gelovigen die voor mij leefden en die na mij komen. Wat een wonder, die kerk van alle eeuwen, wat een wonder dat Christus niet ophoudt zijn kerk te vergaderen. Wat bijzonder ook dat ik dezelfde psalmen zing als velen, velen voor mij. Ik zing: 'Geloofd zij God met diepste ontzag' met wie weet hoeveel mensen voor mij.

Ik schreef een keer:

*Toen ik uit de kerk kwam
liep ik met mijn hoofd in de wolken*

**Wat een wonder dat
Christus niet ophoudt zijn
kerk te vergaderen**

*lichtvoetig over de straten.
In woorden van vandaag
hoorde ik klanken van morgen.*

Ik denk met warme gevoelens over de kerk omdat ik er zo veel goede vrienden vond en zo veel stimulansen kreeg. Ook omdat de kerk me leerde geven: aandacht voor anderen, dichtbij en veraf. Ik dank de kerk die mij duidelijk maakte dat geld en bezit gaven van de Heer zijn waarvan je Hem terug mag geven. En met nog veel meer ben ik blij.

Kees van Baardewijk is gepensioneerd godsdienstleraar en lid van de NGK van Apeldoorn.

De kerk – als we dat woord laten vallen, wat is dan het eerste wat bij je opkomt? We vroegen u als lezers om uw ervaring met kerk of gemeente in te sturen – ervaringen waar je blij van werd, maar ook ervaringen waar je geloof een knak van kreeg.

Ook binnen in mij wordt het stil. Daarvoor ben ik hier gekomen

Stilte

TEKST: JANINE HARKEMA

's Ochtends om half negen op een doordeweekse dag in de zomer klinkt het 'Jesus, adoramus te, Jesus, adoramus te' (Jesus, wij aanbidden u). Geknield kijk ik naar de priester die de monstrans neerzet op het altaar. Daarna zoekt ook hij zijn plek op één van de stoelen in de dagkapel van de kerk.

Ik kijk verwonderd om me heen naar de mensen die samen met mij zijn gekomen om te aanbidden: de afgestudeerde student die nog werkloos thuis zit, maar hiervoor zijn bed uit komt; een paar senioren die hier hun dag beginnen; de scholier die vakantie heeft en kort geleden God heeft leren kennen in deze parochie.

Het wordt stil om ons heen; soms klinkt er wat geluid van werklieden die glas-inloodramen restaureren. Ook binnen in mij wordt het stil. Daarvoor ben ik hier ook gekomen. Ik zit al een paar dagen

thuis na een intensieve werkperiode. Even een adempauze voor ik weer verder kan. Maar het klopt in mijn hoofd, gedachten schieten heen en weer, ik ben onrustig tot in m'n tenen. Stil worden lukt me thuis niet. Er is van alles om mij heen wat mij afleidt en dan geef ik het maar weer op. In deze katholieke kerk is niets, behalve andere zoekers, onze Bijbels en bovenal de aanwezigheid van Jezus. Ik voel me er vrij om te lezen, te schrijven, te knielen of gewoon te zitten en te ervaren dat ik tot rust mag komen aan de voet van het kruis. Het 'Laudate, omnes gentes, laudate, Dominum!' klinkt. Het uur is alweer voorbij. Ik voel me gezegend en verbonden.

Janine Harkema is wijkverpleegkundige en jeugdouderling van de NGK van Nijmegen.

Tegenstrijdige gevoelens

TEKST: JAN VAN ECK

De kerk – het woord roept bij mij tegenstrijdige gevoelens op. Ik groeide in de jaren '50 op in een betrokken Christelijk Gereformeerd gezin. Toen al trokken we als vriendengroep ten strijde tegen de regels: alles moest, niets mocht, van verandering kon geen sprake zijn want dat kon niet volgens de kerkorde. Dat heb ik van de kerk indertijd als negatief ervaren.

Aan de andere kant ben ik in die kerk gedoopt en groot geworden, ik heb er belijdenis gedaan en ben er getrouwd. Ondanks alles heb ik in die kerk mijn God leren kennen en ben ik blij met de kerk. Ook als ik nu terugdenk aan de kleine CGK-gemeente in Heerenveen waar we

jaren lid van zijn geweest komen dezelfde tegenstrijdige gevoelens bij mij op: aan de ene kant het strakke en de starheid van de regels, ook op classicaal niveau, aan de andere kant de warmte die er van een kleine gemeenschap uitging.

Later hebben we om allerlei redenen de overstap gemaakt naar de Nederlands Gereformeerde Kerk van Heerenveen. De diensten daar waren een verademing voor ons. Ik kon met heel mijn hart liederen zingen die mijn hart raakten. Er kon in de dienst eens lekker gelachen worden. We zijn warm ontvangen en opgevangen. Hier hebben we ervaren en geleerd dat geloven en kerk zijn meer is dan alles volgens de regeltjes doen. God zij dank hebben we

God zij dank hebben
we ondanks alles het geloof
mogen behouden

ondanks alles het geloof mogen behouden. Ook de jongeren hebben hier een plek. Ze krijgen volop de gelegenheid om mee te doen op hun eigen manier; daar zijn we blij mee.

Ook al mag de kerk wat ons betreft wel wat meer samenwerken met andere plaatselijke kerkgenootschappen – we zijn wat op onszelf – toch zijn we blij met de kerk. We moeten leren leven met de verschillen en elkaar accepteren.

Dus, ook al zijn de gevoelens over de kerk tegenstrijdig, toch slaat de weegschaal door naar de positieve kant.

Jan van Eck is lid van de NGK van Heerenveen.

Met een hartelijke broedergroet

Rikko Voorberg (1981) is theoloog, gemeentestichter in Amsterdam-West en theatermaker/ verhalenverteller.

Je kunt met gelijkgestemden onderling doorpraten over hoe de kerkopvatting en –beleving in de laatste decennia veranderd zijn. Je kunt ook het gesprek zoeken met andersdenkenden om te proeven wat hen drijft. De redactie vroeg vader Paul en zoon Rikko Voorberg om op dit punt elkaar te bevragen in de vorm van brieven, die hieronder met hun toestemming worden weergegeven.

kerkopvatting / kerkbeleving

Verstuur

Chat

Bijlage

Adres

Lettertypen

Kleuren

Bewaar als concept

Aan:

P. Voorberg

Kopie:

Blinde kopie:

Onderwerp:

kerkopvatting / kerkbeleving

Van:

Rikko Voorberg

Pa,

Gek eigenlijk dat wij min of meer collega's zijn, al is het dan in een heel andere fase. Ik ben net anderhalf jaar aan het werk als gemeentestichter in Amsterdam-West. Jij bent al in je derde gemeente jarenlang actief. Als kind heb ik je werk van heel dichtbij meegemaakt. Ik besloot dat het werk van predikant het meest veelzijdige en diepgaande was dat er bestaat en begon in 2000 met de studie theologie aan de universiteit waar jij enige jaren geleden promoveerde. Halverwege mijn studie besloot ik dat het vak van dominee in een reguliere kerk voorlopig niets voor mij zou zijn. Ik wilde aan de rand van de kerk opereren met beide voeten in deze wereld. Het leek mij niet gezond voor mij en voor een eventuele toekomstige gemeente als ik gemeentepredikant zou worden. Wij hebben veel geschreven en gesproken over punten van verschil en ik ben je dankbaar voor je toewijding, al leverde de uitwisselingen soms ook stevige frustratie op – hoogstwaarschijnlijk aan beide kanten. Ondertussen werk ik aan een nieuwe gemeentestichting in Amsterdam-West en spreken we nog regelmatig over onze verschillende werkplekken en benaderingswijzen.

Een van de onderwerpen die steeds weer terugkeren in de gesprekken met jou is de verbinding met God. Je drukt mij dan op het hart om vooral te blijven bidden en lezen in de Bijbel. Je bent ergens bang dat door de voortdurende uitwisseling met andersdenkenden mijn geloof wel eens zou kunnen verdwijnen – terwijl ik het gevoel heb dat mijn geloof opleeft door deze uitwisseling, en ik me op mijn beurt afvraag hoe je geloof overleeft in een omgeving van min of meer gelijkgestemden. Is het niet ingewikkeld om in een kerk vol gelovigen die min of meer hetzelfde geloven nog werkelijk over kernzaken van het geloof te spreken? Vraag je je daar überhaupt nog regelmatig af of je wel echt gelooft en wat dat dan betekent?

Mijn geloof leeft als het zich weer moet verantwoorden in een omgeving waar het christendom en de Bijbel geen enkel gezag hebben en waar mensen meteen afhaken als je er geen blijk van geeft in de 'gewone Amsterdamse wereld' te leven. Zouden kerken niet moeten knokken om meer ongelovigen in hun gemeenschap op te nemen en

Zin in geschiedenis?

Lees [de nieuwe] Transparant!

Transparant is het tijdschrift van de Vereniging van Christen-Historici (VCH).

Abonnement: € 27,50 per jaar.

Belangstellenden krijgen een (gratis) proefnummer.

Bestellen via info@christenhistorici.nl en www.christenhistorici.nl

450 JAAR HEIDELBERGSE CATECHISMUS IN 2013

(team)coaching
doorlichting
fusie- en samenwerkingsvragen

griffioen
ORGANISATIEADVIES

telefoon: 071 562 0915
www.heingriffioen.nl

Deze Special nabestellen?

Ga naar
WWW.DEREFORMATIE.NL
of
WWW.OPBOUWONLINE.NL

Leven in het koninkrijk van God

God verstaan

Groeien in vertrouwelijke omgang met God
978 90 77992 00 5
256 pag. paperback
€ 18,95
Verschijnt nov. 2012

Leven in de Geest van Jezus

Oefenen in godsvrucht
978 90 77992 27 2
ca. 264 pag. paperback,
ca. € 18,95
Verschijnt nov. 2012

Gods geheime plan

De herontdekking van een leven met Jezus
978 90 77992 10 4
496 pag. gebonden
€ 29,95

'Een trilogie over leven
in het koninkrijk van
mensen die ervan
overtuigd zijn geraakt
dat Jezus de Enige is'

Dallas Willard

Verkrijgbaar in de boekhandel en bij de uitgever 033 - 45 59 242
www.insideoutpublishers.nl

Webwinkel
met boeken
& muziek

daar haar vormen op aan moeten passen? Hoe doe je dat als iedereen min of meer hetzelfde gelooft, raakt dan het leven er niet helemaal uit?

Een tweede vraag als het gaat over de kerk als instituut en hoe dat in beweging is, is de plek van de preek. De werkplaats annex kerk die ik gestart ben in Amsterdam heeft voor het moment de preek even geparkeerd. Dat klinkt gek voor een gereformeerde kerkstichting. Ik denk dan ook niet dat de verkondiging ontbreekt, maar de preek wel. Ik realiseerde me bij het opzetten van dit project dat de preek een vorm is die credits vereist: iemand moet zo veel vertrouwen hebben in de wijsheid en achtergrond van de boodschapper dat hij zegt: kom, ik neem de tijd om hier eens naar te luisteren én ik span me in om dit eens te verbinden met mijn eigen leven. De luisteraar moet de spreker al op voorhand gezag toekennen.

Die credits heeft de kerk in Amsterdam niet of nauwelijks, zeker niet in het licht-anarchistische eigenzinnige jonge freelancersbestaan van de mensen met wie ik optrek. Door de preek van zijn prominente plek te verwijderen, lijkt er ruimte te ontstaan voor luisteren, onderzoeken en bevragen. Is jouw ervaring dat de verkondiging middels de preek, naast dat het veelal gezien wordt als de juiste vorm ook de meest zinnige vorm is in de huidige tijd? Zou het kunnen dat het zinniger is om ons op te stellen als weinig wetende discipelen in plaats van apostelen of rabbi's? Of geloof je dat we moeten preken en het stof van onze voeten moeten schudden als men het niet pikt?

De laatste vraag die verband houdt met het voorgaande: Jezus nam een positie in de publieke cultuur in, met name in de synagoge. Paulus sprak op straat, het marktplein en werd uitgenodigd op de Areopagus, en daarnaast gaf hij ook onderwijs aan de volgelingen. In onze kerkelijke cultuur is het onderwijs aan volgelingen het belangrijkste geworden en is het zelfs een heel eigensoortig instituut gaan vormen – de kerk. De vormen zoals we die in de kerk hanteren, hebben geen enkele relatie meer met onze cultuur. Samen zingen gebeurt alleen nog in het stadion, een preek alleen op de universiteit, muntgeldcollectes alleen nog door collectanten met een bus aan de deur en avondmaal zou nog een herkenbare vorm zijn, ware het niet dat we het hele aspect van samen eten eruit gehaald hebben. Vind jij de geheel eigensoortige kerkcultuur problematisch of juist zinnig?

Ik ga graag met jou dit gesprek aan, pa. Ik heb doordat ik jouw werk van dichtbij heb mogen meemaken veel gezien van het krachtige geloof van gewone gemeenteleden. Ik pretendeer niet met StroomWest een betere kerk te starten, hoogstens iets voor een andere groep mensen, en daarover blijf ik graag in gesprek.

Hartelijke groet, Rikko

Blinde kopie:

Onderwerp: Antw: kerkopvatting / kerkbeleving

Van: P. Voorberg

Beste Rikko,

Het heeft mij erg goed gedaan dat mijn functioneren in de pastorie jou van dat werk niet afschrikte en je eerste besluit ten aanzien van het vak van predikant deel ik volkomen. Eigenlijk jammer dat de ruimte hier zo beperkt is! Ik kan daardoor alleen op een paar kernpunten uit jouw brief ingaan.

De belangrijkste redenen om aan kerkgang, Bijbellesing en gebed te doen is, als ik er goed over nadenk, de eer die je God daarmee brengt. Voor het gesprek met andersdenkenden lijkt het me vervolgens ook van wezenlijk belang. Zulke gesprekken prikkelen wel tot doordenken, maar voeden ze in het geloof? Even scherp gezegd: word je geestelijk wijzer van mensen die niet geestelijk zijn (1 Kor. 2)? Kan het je niet leegzuigen? Je wordt zomaar zelf nietszeggend en krachteloos als je je niet laat voeden door kerkgang, Bijbelstudie en gebed – de oefening in de Godsvrucht. Onze woorden redden mensen niet. Gods Woord is een kracht tot behoud (Rom. 1:17; Jes. 55). Ik denk dat we daarom ons moeten uitputten in het laten klinken van dat Woord en ons ons leven lang oefenen in het steeds meer één worden met Gods Woord. Voor jou, aan de frontlinie van de kerk, is er niets belangrijker dan drinken bij Christus, door kerkgang, Bijbelstudie en gebed (Joh. 7). Daarom druk ik dat jou inderdaad op het hart.

Rake vraag of het in een reguliere gemeente nog wel over de kernzaken van het geloof gaat, of we ons wel afvragen of we nog echt geloven. Dat kan zo heel anders lijken helaas. We doen daar twee dingen aan:

Paul Voorberg (1954) is predikant van de GKv te Emmeloord

hard werken dat we een gelovende gemeenschap zijn, en daarop toezien. Ieder gebed aan het begin van een eredienst is *smeekgebed* om Gods Geest, of Hij ons tot God wil keren ('gaat God wel naar de kerk, als wij naar de kerk gaan?'). Anders kun je niet preken. Op de jaarlijkse huisbezoeken is de kernvraag die naar de vruchten van de genademiddelen. Voorafgaand aan de viering van het heilig Avondmaal vraagt de kerkenraad zich af of de gemeenteleden nog wel echte gelovigen zijn, anders worden ze afgehouden; dat betreft in onze doorsnee gemeente een man of veertien. Al of niet geloven is het bestaanscriterium van de kerk. Juist in de kerkdiensten voedt God ons geloof! De kerk(dienst) is Gods tempel van het Nieuwe Testament. Grondpatroon van de kerk is trouw aan het onderwijs van de apostelen, de gemeenschap, brood breken en gebeden (Hand. 2:42). Die vier komen samen juist in de kerkdienst. Je daar inzetten maakt gelukkig (geven maakt gelukkiger, Hand. 20:35, juist een opdracht aan ambtsdragers). Trouwens, gelukkig 'knokken' onze kerken om ongelovigen te keren tot God, onder andere door miljoenen euro's te investeren in bijvoorbeeld Stroom en doordat de leden aangespoord worden om levende getuigen van Christus te zijn.

Of de huidige preekvorm de beste is vraag ik me ook af. We checken dat regelmatig als kerkenraad tijdens een preekbespreking. Tot nu toe lijkt de huidige preekvorm nog de beste, al heb ik wel steeds meer aan de preek toegevoegd om de verkondiging te laten landen, zoals een luisterhulp, verwerkingsvragen, gebedspunten, een Bijbelleesrooster, kindersamenvatting, samenwerking met een preekvoorbereidingsgroep, en het gebruik van de beamer. Dat zal in kerkplantingssituaties anders zijn. Bij jou ontbreekt verkondiging niet, schrijf je. Sorry, maar is het echt verkondiging, het werk van de heraut die meedeelt hoe het is, wat de luisteraar op gezag moet aannemen? Jij schrijft over het verwerven van *credits*. Uiteindelijk zal het evangelie tóch altijd verzet oproepen. Satan is een tegenkracht. Met de wereld en onze eigen natuur vormt hij een dodelijk trio. Mensen zijn eropuit van zichzelf God en dus zijn evangelie te haten. Dat wil dus niet met die *credits*, denk ik. Moet 'de luisteraar jou gezag toekennen'? Dat heb je toch al, gekregen van God? Ik bewonder overigens je creatieve strategie, maar wordt strategie niet een beetje nep als je je opstelt als onwetende discipelen, terwijl je Gods waarheid in pacht hebt? Het hele Nieuwe Testament is vol kerkplantingsstrategie, door verkondiging, weliswaar in de cultuur waarin er gepreekt werd, maar hoe dan ook tegendraads. Dat moet je durven. Wat werd het gezegend! Wat zegt ons dat? Het evangelie is niet in Amsterdam begonnen en heeft ook niet alleen Stroom bereikt, als ik het even zo mag uitdrukken. De preekvórm is aan te passen, als het maar verkondigen blijft. Als je zo bezig bent met welwillendheid bij de luisteraar elimineert dat toch niet de kracht van de verkondiging?

De kerkdienst en de huidige cultuur..., tja, laat de kerkdienst weinig relatie hebben met de huidige cultuur, hoe belangrijk is dat? We zijn vreemdelingen op aarde, ons burgerschap is in de hemel en daarmee zijn we in de kerkdienst hecht verbonden. Gods Woord gaat ons in het Oude en in het Nieuwe Testament voor in het opzetten van instituten, met geordende erediensten, tegendraads, maar vol van kracht van de heilige Geest, met als kernen, vanouds: gebed, lofprijzing, verkondiging, sacramenten, daadwerkelijke hulp aan hulpbehoevenden. Nieuwe vormen zijn welkom, maar zonder de illusie dat we ons aanvaardbaar maken voor de cultuur. Die wordt door mensen gemaakt die in de greep van de wereld, de duivel en hun eigen vlees zijn.

Je noemt in je brief – heerlijk dat je het gezien hebt: het krachtige geloof in de 'gewone' kerk. Gods Geest bewaarde die kerk tegen de secularisatie van de tweede helft van de 20e eeuw in, zelfs getalsmatig. Heerlijk om in die kerk te mogen werken!

Een hartelijke broedergroet,
Pa

Gemeenteschetsen

Werkcongres

WegWijs
Bijbelstudie-uitgaven

www.bijbelstudiebond.nl

Bijbelstudiedag

De Bijbel lezen, uit de Bijbel leren en vanuit de Bijbel leven. Daar draait het om bij de Bijbelstudiebond. Om een gereformeerd geluid te laten horen aan betrokken christenen in de vorm van bijbelstudiematerialen en bijeenkomsten.

In het blad **WegWijs** wordt iedere twee maanden een bepaald thema belicht. Op de **website** wordt een overzicht gegeven van de activiteiten en publicaties van de Bond, en kunnen de **Gemeenteschetsen** worden gedownload. De **Bijbelstudie-uitgaven** zijn uitermate geschikt voor de gezamenlijke bijbelstudie. En in het **Werkcongres** en de **Bijbelstudiedag** krijgt de doelstelling: het gereformeerd geluid te laten horen, heel letterlijk vorm en inhoud.

centrum dienstverlening gereformeerde kerken

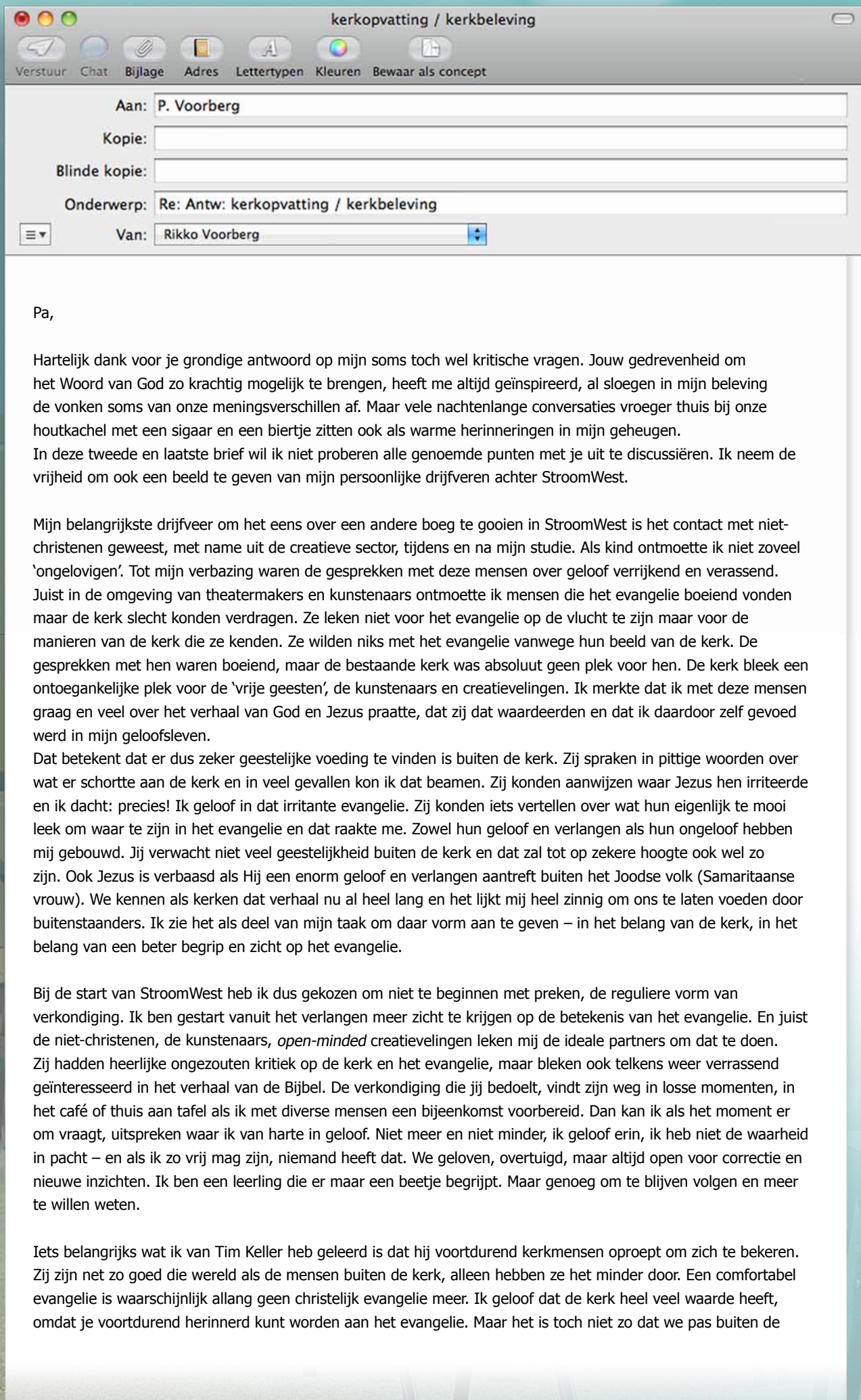

'Een groep ouderen in onze gemeente voelde zich eenzaam. Ze waren slecht ter been en kwamen niet vaak meer in de kerk. Het Centrum gaf ons praktisch advies hoe we kunnen zorgen dat ouderen en jongeren met elkaar in contact blijven. We kunnen zoveel leren van elkaar!'

1
g

*Grond
onder je
geloof!*

Centrum Dienstverlening Gereformeerde Kerken adviseert en ondersteunt kerkleden bij het gemeente-zijn. Het Centrum is actief op het gebied van Ambten & gemeente, Kinderen & jongeren, Pastoraat & toerusting, Evangelisatie en Kerkplanting.
Meer informatie: WWW.CENTRUM-G.NL | T (038) 427 04 00 | INFO@CENTRUM-G.NL

kerkgemeenschap de wereld aantreffen en dat die het evangelie niet wil horen? Dat is binnen de kerk net zo. En daarbij, de mensen met wie ik optrek, creatieve lichtanarchistische Amsterdammers, zitten echt niet te wachten op mensen die hen naar de mond praten. We willen een tegengeluid, een kritische noot, het moet een beetje pijn doen. Maar dan wel op een manier die hun leven raakt. Waarom gaan we anders naar het theater en cabaret? We willen een leuke avond vermaak, maar zonder spiegel is er niets aan. We willen heel graag om onszelf lachen en huilen, omdat we ten diepste verlangen naar iets anders.

Ik zie het als mijn taak en gave om middenin mijn netwerk van *open minded, überkritische* Amsterdammers het verhaal van Jezus te delen – op zo'n manier dat als mensen het niet willen horen, dit dan komt door het verhaal van Jezus zelf. Ik ben erg blij met het vertrouwen en de investering van de kerken in mij om daarin een weg te zoeken en daarmee de kerk, God en het evangelie een dienst te bewijzen.

Hartelijke groet, Rikko

Kopie:

Blinde kopie:

Onderwerp: **Antw: Re: Antw: kerkopvatting / kerkbeleving**

Van: **P. Voorberg**

Beste Rikko,

Het leuke van het feit dat zonen volwassen zijn geworden is dat ze je brengen op plaatsen waar je anders niet zou komen. Had ik me ooit op het terrein van Soul Survivor begeven, of van Flevo XnoizzFestival als jij daar niet een rol speelde? Door jou kom ik op het boeiende terrein van kerkplanting in Amsterdam, in de wereld van theatermakers en kunstenaars. Uiteraard brengt dat stevige gesprekken met zich mee; in bepaalde opzichten zijn we met hetzelfde sop overgoten.

Je laat dingen uit mijn vorige brief liggen of gaat er summier op in. Je pakt wat je als kernen ziet. De lezer mag zijn eigen conclusies trekken. Ik hoop dat wel duidelijk is dat de voornaamste reden tot kerkgang, Bijbellesen en gebed de eer is die je God daarmee brengt. Waarmee is iemand meer vereerd dan wanneer de ander alle tijd en rust neemt om eerbiedig naar hem (Hem) te luisteren, hem (Hem) te loven en te dienen? Daarom is gebed het voornaamste dankbewijs aan God (Zondag 45, Heidelbergse Catechismus). Je laat ook mijn bezwaar tegen het verwerven van *credits* bij de luisteraar voor wat het is. Je gaat er in zoverre wel op in door te zeggen dat er best nog wel geestelijkheid te vinden is buiten de kerk. Je wijst op de Kanaänitische vrouw van Matteüs 15: 26v. Een mooi punt om dieper op in te gaan.

Ik wil het verbinden met wat je schrijft over de wereld die net zo goed binnen als buiten de kerk is. Paulus schrijft in 1 Korintiërs 2 vanuit de tegenstelling tussen kerk en wereld. Hij verkondigt een wijsheid die niet van deze wereld is, en Christus gaat zelfs zo ver dat Hij niet voor de wereld bidt (Joh. 17). Ik begrijp je punt wel en deel het ook: er is veel meer wereld in de kerk dan wij doorhebben en het geloof kan veel hebben aan ontmoeting met de wereld. De secularisatie heeft ons kerkmensen stevig in de greep. Zondag 52 van de Heidelbergse Catechismus noemt de wereld een van onze doodsvijanden, en die verslaat velen in de kerk.

Je waarschuwt voor het verkondigen van een comfortabel evangelie dat allang geen christelijk evangelie meer is. Gelukkig worden we, bijvoorbeeld vanuit de Theologische Universiteit, gewaarschuwd voor het houden van feel-goodpreken. Predikanten moeten een gezond 'tegenover' handhaven tot hun gemeente. Lastig dat je betaald wordt door mensen die je soms stevig tegen moet komen.

Toch is kerk en wereld niet hetzelfde. De kerk is de voorhoede van Gods Koninkrijk in volle heerlijkheid. Er is een fundamenteel verschil tussen kerk en wereld: in de kerk werkt Gods vergevende liefde in Christus en die brengt mensen tot bekering. Moeten jij en alle kerkplanters zich daarom daar dan niet laten voeden, naast persoonlijk omgang met God in gebed en Bijbellezing? Kunnen mensen van buiten de kerk, de '*open minded, überkritische* Amsterdammers' je opbouwen in het geloof? Ik stelde zwart-wit van niet (1 Kor. 2). Daarvoor moet je in de kerk zijn.

Jij verwijst dan naar het grootste geloof dat Jezus vond: buiten Israel. Ik stel mijn stelling bij: zoek je

voeding binnen de kerk – buiten haar is geen heil – en negeer niet het werk van God dat Hij buiten de kerk doet; heb geen al te hoge pet op van mensen in de kerk, daar slaat de secularisatie ook toe. Dit neem ik van je over, maar als we het verschil tussen kerk en wereld onderschatten, doen we tekort aan het werk van de Geest en miskennen we de weg waarvoor Hij kiest: de kerk is de bedding van de stroom van de Geest. De wereld is in de greep van satan (Joh. 17). Er zijn inderdaad gesecculariseerde kerkmensen, maar de kerk is de bruid van Christus en bestaat uit mensen die al hun heil verwachten van Christus (Art. 27 NGB).

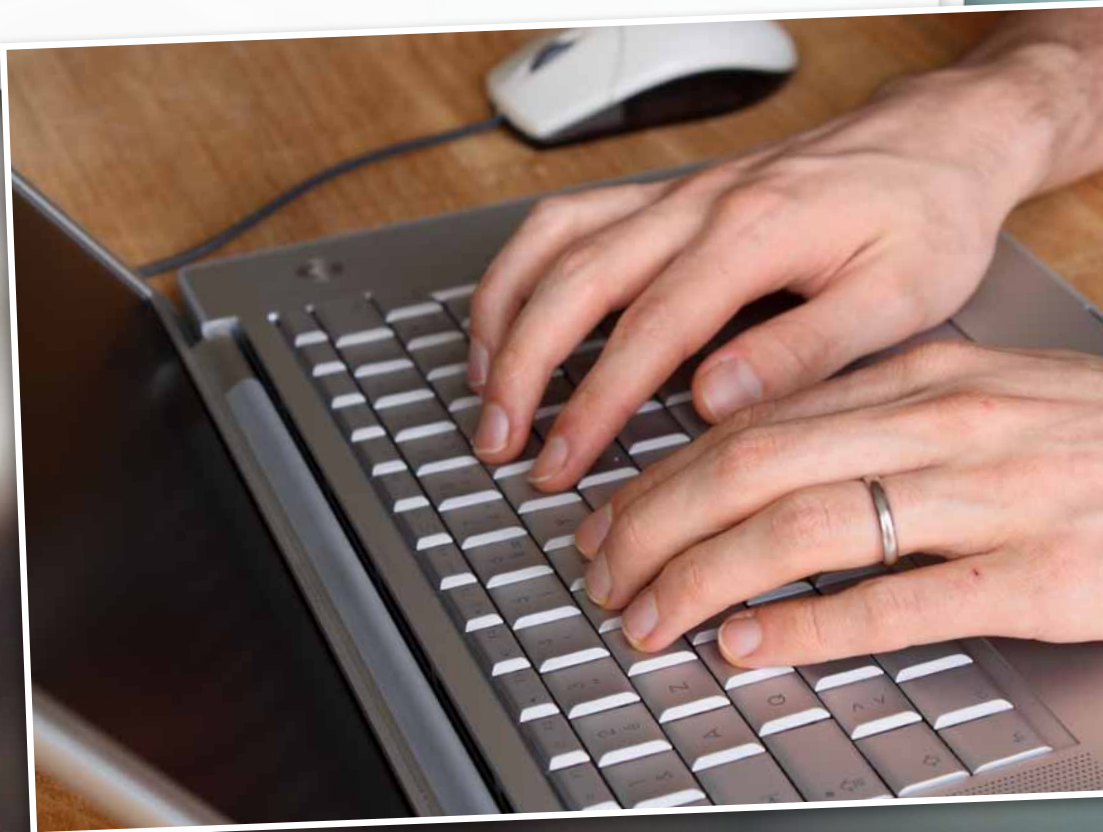
Wat me verder opvalt, is jouw selectieve aanpak van het evangelisatiewerk. Je merkt bij een bepaalde groep, met name uit de creatieve sector *Anschluss* en richt je op hen. Een bemoedigende ervaring en te verdedigen omdat het een tot nu toe ontoegankelijke groep betreft. Ik zou er toch voor willen pleiten zo snel mogelijk met deze positieve discriminatie op te houden. Het kan en zal tijdelijk nodig zijn en jij kunt bekijken tot hoe lang, maar we geloven in de heilige, algemene, christelijke kerk. Dat betekent toch: kerk zonder aanzien des persoons, kerk waarin kunstenaars en technocraten samen het heilig avondmaal vieren. Daar moet het toch naartoe. Dan moet het evangelie, lijkt mij, ook zonder aanzien des persoons worden aangeboden.

Fijn dat verkondiging een duidelijke plaats heeft in jouw kerkplantingswerk, al is de vorm dan niet die van de standaardpreek – voor zover die al bestaat. Ik bewonder het dat je openstaat voor correctie en nieuwe inzichten, oftewel, dat je leerling van Christus wilt blijven. Zo'n houding kunnen en moeten mensen van mijn generatie – en ik denk zeker dominees – altijd weer van jullie leren. Tegelijk onderstreept dat weer mijn punt: wat is het van belang je voeding intensief te zoeken juist daar waar Christus die geeft, in zijn kerk, zijn Woord, door zijn sacramenten en zijn Geest die door deze genademiddelen werkt! Mensen die zo openstaan, hebben dat mijns inziens extra nodig, anders lopen ze de kans meegesleept te worden door allerlei wind van leer.

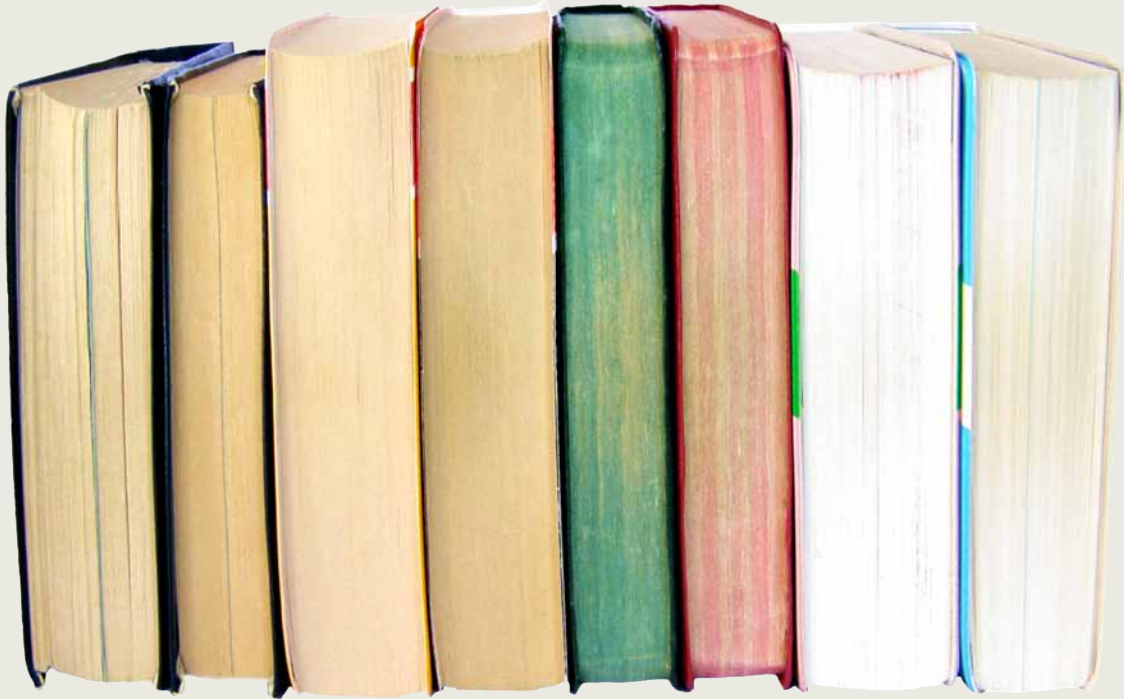
Wat is er mooier dan dat iedere zondag een rijtje kerkplanters heel nederig zich voegt onder het gehoor in een heel gewone kerkdienst, omdat ze weten dat ze, juist omdat ze aan het front staan, die voeding zo hard nodig hebben. Ze laten zich beademen door de Geest die daar werkt en geven dan met des te meer power het enige Woord door dat een kracht is, het evangelie, dat ook hen op de been houdt.

Gods bijzondere zegen toegewenst over het prachtige werk dat jij en de andere kerkplanters in Amsterdam en elders doen.

Weer een hartelijke broedergroet,
Pa

Er wordt tegenwoordig wel gesproken over een ‘wending naar de kerk’ – een beweging die het christelijke leven nadrukkelijk weer wortelt in de kerk. Alleen al uit het aantal boeken dat over de kerk geschreven wordt, zou je kunnen afleiden dat zo’n beweging inderdaad plaatsvindt. In deze bijdrage een selectie uit recent verschenen boeken en een rijtje met websites die goed materiaal bieden om te lezen over de kerk.

Boekenplank

De selectie die ik heb gemaakt, zegt waarschijnlijk veel over mijzelf en mijn zoektocht naar een missionaire en spirituele gemeenschap van volgelingen van Jezus. Voor mij en veel van mijn leeftijdsgenoten is dat het ploeteren en pionieren. Ik heb geprobeerd me te beperken tot Nederlandstalige boeken; een enkel Engelstalig boek is er tussen-door geglipt.

MISSIONAIRE THEOLOGIE

Met de verschijning van *De kerk – waarom zou je meedoen* van Reinier Sonneveld is de wending naar de kerk misschien wel compleet. Na acht jaar zonder kerk te hebben geleefd, doet ook hij weer mee. In zijn boekje keren een aantal

thema’s terug die het denken over de kerk de laatste jaren domineren. Lees dit boekje vooral als je snel van die thema’s op de hoogte wilt zijn. Wil je meer, probeer dan een van de boeken die ik verderop noem. Elke titel belicht een aspect van kerk zijn. Sonneveld vertelt het verhaal van God die slaven uitkiest, laat bevrijden door Mozes en uiteindelijk opnieuw en definitief laat bevrijden door Jezus, de nieuwe Mozes. En de kerk, dat zijn de nakomelingen van die verzetsheld. Dat is missionaire theologie. Voor wie wil weten hoe missionaire mensen denken, is het volgende boek een goede kennis-making daarmee: *De bijbelse missie* van Chris Wright. De ondertitel zegt alles:

Gods opdracht voor zijn kinderen. Wright laat zien dat Bijbelse theologie en de missionaire opdracht onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

KORINTE

Sonneveld schrijft ook dat de gemeenschap je helpt om je rol te spelen als acteur in Gods koninkrijk. Maaltijd (van de Heer), doop en andere rituelen maken ons bewust van Gods script van het heil. Misschien liet Reinier zich inspireren door Hollenwegers *Conflict in Corinth*. Hollenweger verwerkte in een erg leesbaar verhaal allerlei Bijbeluitleg die normaal alleen voor experts toegankelijk is. Een slaaf is te gast in de gemeente van Korinte, die zojuist een

brief heeft ontvangen van Paulus. De slaaf is vervolgens toeschouwer van de spanningen tussen Grieken en Joden, slaven en vrije mensen. Het boekje van Hollenweger is dertig jaar geleden verschenen, maar nog eenvoudig verkrijgbaar, bijvoorbeeld via abebooks.de. Via www.wcrc.ch/node/460 kun je de eerste gemeente in Korinte als Bijbelstudie uitspelen.

GEMEENSCHAP

Door de bijzondere samenstelling van de gemeente van Korinte vormde ze een contrastgemeenschap. Waar anders was zo veel diversiteit in de samenleving als hier? Man en vrouw, rijk en arm, Jood en Griek, slaaf en vrije, allen één in Christus. Oog voor de kerk als contrastgemeenschap vind je ook bij James Kennedy in *Stad op een berg*. Kennedy is interessant voor mensen die vanuit een historisch of een diaconaal perspectief naar de kerk kijken.

De kerk is Gods vormende, verhalende, verbindende en verkondigende gemeenschap. Larry Crabb vestigt daar in zijn boeken de aandacht op. Zelf lees ik op dit moment *Verbondenheid*, recenter schreef hij *De ideale kerk*. Al zijn boeken ademen trouwens liefde en genade en helemaal geen activisme. Die pastorale insteek vind je ook op maandvanhet-pastoraat.wordpress.com. Kerkplanters en predikanten, theologen, toerusters en mensen uit de praktijk vertellen hier over hun insteek bij het pastoraat. Aandacht voor het vormende karakter van de kerk geeft ook de recente vertaling van een boek van Dallas Willard, *Gods geheime plan*.

ZENDELINGEN

Het nieuwste boek van Chester en Timmis is *Midden in het leven*. Ik vind het beter leesbaar dan hun eerdere *Total Church*. Ook hier gaat het om een kerk die het evangelie in de praktijk brengt in de marge van de maatschappij en in het leven van alledag. Chester en Timmis komen in *Midden in het leven* ook met cijfers. En die zijn ontluisterend. Evangelisatie in Engeland bereikt hooguit veertig procent van de bevolking – en dat zijn de kerkgangers en voormalige kerkgangers. De cijfers in Nederland zijn niet veel anders. Willen we als kerk anderen bereiken,

dan zullen we ons moeten opstellen als zendelingen. Ook het werk van Alan Hirsch steekt hierbij in. In een aantal goed leesbare en uitdagende weblogs op centrumg.nl laten Peter Wierenga en Harold Meerveld zich door hem inspireren.

PRAKTIJK

En hoe doe je dit allemaal in de praktijk? In de periode dat Reinier Sonneveld het zonder kerk probeerde, ploeterden en pionierden anderen om nieuwe manieren van kerk zijn te vinden. Nico-Dirk van Loo, Martijn Vellekoop en anderen deden daarvan verslag in hun boek *Ploeteren en Pionieren*. Misschien nu al gedateerd, maar hun boek geeft aan dat Sonnevelds stap naar de kerk niet een terugkeren op zijn schreden is, maar deel is van een worsteling van veel van zijn leeftijdsgenoten. Hoe en waartoe zijn we kerk? Die vraag

ligt ook ten grondslag aan veel boeken die over de kerk worden geschreven – en blijft vaak ook onbeantwoord, zoals in Paas' *Als een kerk opnieuw begint – Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming*. Een boek vol geweldige voorbeelden uit de praktijk, in combinatie met diepgaande reflectie en analyse. En tegelijkertijd de vraag: waartoe kerk – een must voor kerkbestuurders. Dit boek maakt ook een andere trend zichtbaar: oecumene.

BLOGS

In de tijd van het ploeteren en pionieren was het ook spitsuur in de blogosphere. Elke zich respecterende kerkplanter, pionier of missionair theoloog schreef zijn eigen blog en reageerde op die van anderen. Het is inmiddels wat stiller op internet. Toch zijn er nog steeds blogs die uitstekend aanvoelen wat er speelt op en rond het kerkelijk

Wat is missionaire theologie? Hoe denken missionaire mensen? Veel van wat er vandaag verschijnt, in boekvorm of op internet, helpt je om dat beter te begrijpen.

Cruciale veranderingen bij de Driehoek

**De Driehoek KMW en de Driehoek GGZ
gaan zelfstandig verder.**

KMW de Driehoek blijft onder de naam de Driehoek als instelling voor kerkmaatschappelijk werk actief in voornamelijk de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. De Driehoek wordt door deze kerken gesubsidieerd.

GGZ de Driehoek gaat verder als Cruciaal, christelijke geestelijke gezondheidszorg (GGZ). Cruciaal biedt hulp aan volwassenen met psychische klachten. Hulpverlening wordt vergoed vanuit de zorgverzekeringswet.

de Driehoek
KERKMAATSCHAPPELIJK WERK

Directie de Driehoek
Parkweg 14
8011 CK Zwolle
T (038) 421 55 15
E directie@dedriehoek.nl
W dedriehoek.nl

 Cruciaal
christelijke ggz

Directie Cruciaal GGZ
Vendelier 55a
3905 PC Veenendaal
T (088) 111 9 000
E directie@cruciaalggz.nl
W cruciaalggz.nl

Beide organisaties zijn onderdeel van Lelie zorggroep

Op weg helpen

PSYCHOLOGISCHE HULPVERLENING BIJ:

- Depressiviteit en angst
- Identiteitsproblemen
- Relatie- of opvoedingsproblemen
- Traumaverwerking
- Burn-out
- Seksuele (verslavings)problemen

Hoe?

Individuele therapie, partnerrelatie-therapie, gezinsterapie, EMDR, internettherapie, groeps-therapie: 'Leven met Aandacht' een christelijke variant van mindfulness, die aansluit bij de christelijke meditatieve traditie.

Waar?

Houten, Zwolle en Rotterdam.

STAGG HULPVERLENING

Telefoon 030 - 637 70 71

info@stagg-ngk.nl

www.stagg-ngk.nl

GEMEENTEOPBOUW EN TOERUSTING

- Toerustingsdagen
- APK voor kerkenraad
- Ambtsdragerscursus
- Coaching en intervisie
- Permanente educatie predikanten
- Kennisuitwisseling

Hoe?

Onze missie is de werkers in de kerk toe te rusten in het leiden van de gemeente van Christus. Daarbij werken we volgens het principe van het maatpak. Uw vraag is ons uitgangspunt, niet ons aanbod.

Waar?

Op elke gewenste locatie.

STAGG TOERUSTING

Telefoon 030 - 303 14 30

toerusting@stagg-ngk.nl

www.tussengisterenenmorgen.nl

**PROFESSIENEEL
CHRISTELIJK
ZORGVULDIG**

STAGG

STICHTING VOOR AMBULANTE
GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG
van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Vanuit de context van de Nederlands Gereformeerde Kerken biedt de STAGG professionele hulp van hoge kwaliteit op het gebied van psychotherapie en toerusting, gebaseerd op een bijbels mensbeeld, aan iedereen ongeacht de kerkelijke achtergrond.

erf. Jos Douma houdt op josdouma.wordpress.com vol en schrijft korte, actuele en veel gelezen blogs rond spirituele, pastorale en missionaire thema's. In de Angelsaksische wereld valt op dit gebied ook veel te vinden. Vaak begin je met een blog en rol je van de ene in de andere. Daarom één startpunt: Jesus Creed van Scot McKnight (patheos.com/blogs/jesuscreed).

GEMEENTESTICHTING

Hoe doe je dit allemaal in de praktijk? gemeentestichting.nl is een goed vertrekpunt voor, de naam zegt het al, gemeentestichters en iedereen die met gemeentestichting te maken heeft. Het is de website van de Werkgemeenschap Missionaire Gemeenschapsvorming – een netwerk van kerken, organisaties en universiteiten.

En als je bestaande kerk bent? Een paar jaar geleden waren veel gemeenten in de weer met missie en visie. Vaak resulteerde dat echter in een kleurloos visiestatement – statements die zowel waar als nietszeggend waren, ontwikkeld door commissies en kerkenraden. Het enige wat nog moest gebeuren was draagvlak creëren. Zouden we de georganiseerde reis daarom niet beter kunnen vervangen door de gezamenlijke trektocht? Geen visie voor, maar visie door de gemeente laten ontwikkelen? Onderzoeken uit de managementwereld geven aan dat deze strategie beter werkt. Om het maar eens technisch te formuleren: interactieve veranderstrategieën met veel inbreng van betrokkenen leveren het hoogste verandervermogen. Daarom ligt open op mijn bureau het *Handboek gezonde gemeente* van Robert Warren (geen familie van Rick). Dit boek biedt concrete handvat-

ten aan een kerkenraad om samen met de gemeente visie te ontwikkelen.

Van Robert Warren is het trouwens een kleine stap naar Mike Breen, die Robert Warren in 1994 opvolgde als de voorganger van St. Thomas in Sheffield. Breen is vooral bekend als de initiatiefnemer van 3D Ministries waarmee ook Nederland Zoekt verbonden is (nederlandzoekt.nl). In zijn denken draait het vooral om de missionaire groep (missional community). In het Nederlands levert het materiaal van Chester en Timmis de

beste achtergrond hiervoor. Maar inmiddels zijn er ook een aantal missionaire masters geschreven rond dit thema.

Via tukampen.nl komen die hopelijk binnenkort online beschikbaar. En wie het Engels machtig is, kan intussen naar hartenlust grasduinen op internet.

Pieter Kleingeld is predikant van de NGK van Maassluis en missionair consulent van de NGK. Daarnaast is hij redacteur van Opbouw.

BESPROKEN BOEKEN

Reinier Sonneveld, *De kerk. Waarom zou je meedoen*. Amsterdam (Bijten & Schipperheijn), 2012.

Christopher Wright, *De Bijbelse missie. Gods opdacht voor zijn kinderen*. Barneveld (Vuurbaak), 2011.

James Kennedy, *Stad op een berg*. Zoetermeer (Boekencentrum), 2010.

Larry Crabb, *De ideale kerk*. Utrecht (Voorhoeve), 2010.

Dallas Willard, *Gods geheime plan*. Amersfoort (Inside Out Publishers), 2012.

Tim Chester en Steve Timmis, *Midden in het leven*. Uitgeverij Groei, 2012.

Martijn Vellekoop en Nico-Dirk van Loo, *Ploeteren en pionieren*. Amsterdam (Ark Media), 2009.

Gerrit Noort en Stefan Paas, *Als een kerk opnieuw begint*. Zoetermeer (Boekencentrum), 2008.

Robert Warren, *Handboek gezonde gemeente*. Gorinchem (Ekklesia), 2008.

GENOEMDE WEBSITES:

www.wcrc.ch/node/460

www.maandvanhetpastoraat.wordpress.com

www.centrumg.nl

www.josdouma.wordpress.com

www.patheos.com/blogs/jesuscreed

www.gemeentestichting.nl

www.nederlandzoekt.nl

Laat iedereen het horen...

De Schatkoffer: geïllustreerde bijbelverhalen voor jonge kinderen

- Sfeervolle vertelmethode voor groepen kinderen
- 2 tot 8-jarige kinderen: in kerk, school en voorschool
- Door bekende illustratoren in ca. 14 platen verbeeld
- 3 nieuwe bijbelverhalen per jaar

Iedereen kan voorlezen!

www.deSchatkoffer.nl

Willeke Brouwer | Alianna Dijkstra
Kerst: de geboorte van Jezus
set van 13 platen | € 29,95
Verkrijgbaar via website
óf de boekhandel

Waarom gaan we eigenlijk nog naar de kerk? Steeds minder mensen doen het. Kerkgebouwen worden verkocht of afgebroken bij gebrek aan kerkgangers. Al sinds jaar en dag wordt er over de teloorgang van het kerkelijke christendom geklaagd. Als troost wordt er soms bij gezegd: maar mensen geloven nog wel, alleen, ze hebben daar de kerk niet bij nodig.

Naar de kerk – een goede gewoonte

In de vorige eeuw wist de bekende professor A.A. van Ruler 21 redenen te bedenken waarom hij naar de kerk ging. Eén ervan was om een gewoonte vol te houden: we gaan niet pas naar de kerk wanneer we ervoor in de stemming zijn. Dat zou wel eens de doodsteek voor de kerkgang kunnen betekenen.

Van Ruler dacht aan bewuste gewoontevorming. We houden er als christenen een bepaalde levensstijl op na die ons leven vorm geeft. Iets van het Bijbelse levensritme komt erin mee. We besteden onze rustdag aan de kerkgang. Niet elke zondag opnieuw beslissen we of we wel of niet zullen gaan. Gewoon: we gaan, het is zondag, de Heer roept!

Het woord 'kerk' alleen al roept bij velen weerzin op

Hier gaat een opvatting over de kerk achter schuil die we steeds minder tegenkomen, ook onder kerkgangers. Waarom wij ook naar de kerk gaan, niet uit gewoonte! In onze tijd vinden we dat niet authentiek. Dan kun je het beter maar helemaal nalaten.

LIJDEN AAN DE KERK

Zomaar een paar gangbare uitspraken over de kerk: 'De kerk is de samenvatting van alle frustraties.' 'Aan de kerk

loop je trauma's op.' 'Mensen lijden aan de kerk.'

Er valt over de kerk inderdaad veel treurigs te melden. Van het bestuderen van de kerkgeschiedenis worden we niet vrolijk. Scheuring en scheiding, geloofsvervolgung en godsdiensttwisten, jaloezie en nijd, en nog veel meer wordt er in de kerk gevonden.

Het woord 'kerk' alleen al roept bij velen weerzin op. Zou het christelijk geloof niet beter af zijn zonder kerk? We zien dan ook vele vormen van christelijk geloof buiten de kerk opbloeien. Soms wordt daarvoor een beroep gedaan op de eerste christelijke gemeente in Jeruzalem, waar in Handelingen 2-4 zo aanstekelijk over geschreven wordt. Die gemeente stond in de gunst bij het hele volk. Kom daar vandaag eens om. Om te geloven hebben we de kerk helemaal niet nodig! Als gelovigen gaan we juist niet naar de kerk. In Amerika is er een brede beweging in deze richting: de *emerging/ emergent church*.

VAN ONDEROP

Laten we eens van onderop naar de kerk kijken. Wie kwam er ooit op het idee om aan gemeentevorming of kerkstichting te doen?

Soms lijken we te denken dat het initiatief bij ons als gelovigen ligt. Wij komen tot geloof, zoeken andere gelovigen op en vormen samen een gemeente waar we alles doen wat in de Bijbel van een gemeente verwacht wordt. Of er

staat een geestelijk leider op die gelovigen om zich heen verzamelt en zo tot kerkstichting komt. Het uitgangspunt is de individuele gelovige die uit vrije wil aansluiting zoekt bij een bestaande kerk, of een nieuwe sticht. We beginnen bij onszelf en bij onze geestelijke behoeften. Vrijwillig sluiten we ons aan, of vertrekken we weer.

Vanaf de Verlichting heeft het principe van de vrije keus een rol gespeeld in de protestantse kerkleer. Steeds meer werkt het ook door in de vanouds orthodox-gereformeerde praktijk. In dit geestelijke klimaat houdt naar de kerk gaan als goede gewoonte natuurlijk geen stand. De gewoonte staat of valt dan bij de gratie van onze vrije keus.

VAN BOVENAF

Een heel andere benadering, namelijk van bovenaf, treffen we aan in de gereformeerde traditie, zoals verwoord in de Heidelbergse Catechismus. Daar lezen we in zondag 21 dat het initiatief om tot kerkvorming te komen bij de Drie-ene God ligt. God de Vader kiest de zijnen uit; God de Zoon brengt hen uit het hele menselijke geslacht bijeen in de kerk, waar Hij hen beschermt en onderhoudt; God de Geest is degene die dit bewerkstelligt door de verkondiging van het Woord.

Langs deze weg gaan we deel uitmaken van de kerk, die er al was voordat wij er als gelovigen waren. Als volk van God was de kerk er al vanaf het begin

de lichtkring

Natuurlijk gaan we op zondag naar de kerk. Daar maken we een goede gewoonte van. Het is veel te belangrijk om dat te laten afhangen van onze goede bedoelingen.

van de wereld. De gemeenschap van de gelovigen gaat vooraf aan de individuele gelovigen.

Vandaar dat hier het woord 'inlijven' op zijn plaats is. We worden door de doop ingelijfd in de kerk als lichaam van Christus. Dat wijst op het Goddelijke initiatief. Als we ons aansluiten bij de kerk, is dat omdat we daar gebracht worden. Het is te danken aan het werk van de heilige Geest in ons.

Dit is een hoge visie op de kerk, waar we minder ontvankelijk voor worden in onze postmoderne, ik-gerichte tijd.

Niemand kan in zijn eentje met Christus verbonden blijven

De beelden die het Nieuwe Testament voor de kerk gebruikt liegen er echter niet om. Ze wordt lichaam van Christus genoemd. Daarom is de kerk ook onderdeel van wat we gelóven. Hoe de praktijk ook mag tegenvallen, we geloven dat zij een goddelijke oorsprong en roeping heeft in deze wereld.

ORGANISATIE

Waar mensen vandaag vooral moeite mee krijgen, is de institutionele kant van de kerk. Zij is een organisatie, en als alle organisaties kent ze dus instituten, regelgeving, en overlegorganen. Er is een kerkverband. Dat is allemaal nodig wil de kerk kunnen doen waartoe ze geroepen is: prediking en onderricht, diaconie en hulpverlening, pastoraat en apostolaat. De kerk heeft een sociologisch aspect, zeggen we dan. Ze ontleent veel van haar organisatorische vormgeving aan de cultuur waarin ze opgekomen is. De bekende Dordtse Kerkenordening verraadt haar ontstaan in het 16e-eeuwse Genève van Calvijn. Zo krijgen Bijbelse principes voor kerkbestuur concreet handen en voeten in het kerkelijke leven.

Denken dat we zonder organisatie kerk kunnen zijn, is een vergissing, die soms berust op een biblicistische kijk op de kerk. In ons kerk zijn moeten we dan de christelijke kerk van Jeruzalem

imiteren. Deze ten diepste romantische visie gaat voorbij aan wat de heilige Geest met het Woord sindsdien in de kerkgeschiedenis heeft bewerkt, ook op organisatorisch gebied.

Wel moeten we waken voor scheefgroei in de kerk als instituut, waardoor ze een hindernis kan worden op de weg van het geloof. De zonde kan zich ook in kerkelijke structuren nestelen. Dat is echter nog geen reden om de kerk als organisatie maar op te heffen, als dat al zou kunnen, of om het kerkverband bijvoorbeeld te degraderen tot een noodzakelijk kwaad dat we eigenlijk niet nodig zouden moeten hebben – alsof de organisatie van de kerk niet voluit geestelijk is, en geen deel uitmaakt van het geestelijke huis, waarin God onder ons woont! Het oude dualisme tussen natuur en genade zou ons dan wel eens parten kunnen spelen.

GEMEENSCHAP

Waarom zijn we lid van de kerk, en gaan we ernaartoe? Is het niet om gemeenschap met de Heer Christus te hebben en deel te krijgen aan al zijn schatten en gaven? Zo formuleert de Heidelbergse Catechismus het in zondag 21. Door Woord en sacrament wordt onze band met de Heer steeds sterker. We groeien in geloof en gehoorzaamheid onder de wekelijkse Woordbediening. We ontvangen er telkens weer de belofte van vergeving van zonden en van de vernieuwing van ons leven. We worden er bepaald bij de eeuwige toekomst, waarheen onze wereld op weg is. We worden er bekwaamd voor onze roeping in de wereld. Daarom gaan we naar de kerk. Dat betekent tegelijk dat wij geen gemeenschap met de Heer Christus kunnen hebben zonder gemeenschap te hebben met al die andere kerkgangers. Ook zij worden door Hem vergaderd, beschermd en onderhouden. We gaan dus ook naar de kerk om de band met onze broeders en zusters aan te halen. Hoe sterker de band met de Heer, des te sterker de gemeenschap met elkaar. Vanzelf dat we dan ook vrijwillig en met vreugde ons inzetten voor het heil en welzijn van onze medegelovigen, zoals zondag 21 eraan toevoegt. Niemand kan in zijn eentje met Christus verbonden blijven. Geloven doen we samen met

wie we ook maar in de kerk aantreffen. Klasse en kleur vallen daarbij weg.

TWEE BEWEGINGEN

Juist de laatste jaren is er nieuwe aandacht binnen de kerk voor haar missionaire roeping in eigen land. Een gemeente moet openstaan voor de buurt waarin ze samenkomt. Ze zal zich gastvrij richten op bezoekers, die al dan niet geïnteresseerd zijn in het evangelie. Ze kan meedoen aan een gemeente-project in een nieuwbouwwijk.

De beweging naar buiten toe is in overeenstemming met het zendingsbevel uit Matteüs 28. De gemeente moet erop uit om licht te verspreiden en om een zoutend zout in de samenleving te zijn. Dat kan alleen goed gaan als ook de beweging naar binnen toe aandacht krijgt. Een kerk die echt functioneert als gemeenschap der heiligen trekt mensen aan. Hoe sterker de band met de Heer en met elkaar is, hoe aantrekkelijker de gemeente wordt.

De heiligheid van de kerk wordt minstens zo sterk benadrukt in de Bijbel als haar roeping naar buiten toe in de wereld. We lezen daar in het Oude Testament al over (Deut. 4:6v). In Paulus' brieven komen we vaak van die aantrekkelijke gemeenten tegen (1 Tess. 1:7-10). Het een kan niet zonder het ander. Beide bewegingen roepen elkaar op en versterken elkaar. We zetten niet alle kaarten op de missionaire roeping van de kerk. We zetten ons ook in voor haar interne opbouw als gemeenschap der heiligen. Ook daarom gaan we naar de kerk – om ons steentje daaraan bij te dragen (1 Petr. 2:5).

NAAR DE KERK?

Natuurlijk gaan we op zondag naar de kerk. Daar maken we een goede gewoonte van. Het is veel te belangrijk om dat te laten afhangen van onze goede bedoelingen. Ook kunnen we er niet vanuit gaan dat we er altijd wel in de juiste stemming voor zijn. Het is zo belangrijk dat we elkaar ook helpen om het vol te houden, week in week uit. Zo werkt de heilige Geest in ons midden.

Ds. Bob Wielenga woont in Zuid-Afrika en is emerituspredikant van de NGK van Kampen.

* Zij is maar een hartslag bij ons vandaan.

Dit Romameisje leeft op 1.700 kilometer vanaf Utrecht.
Haar moeder kan nog geen euro per dag besteden aan
eten en is afhankelijk van de lokale kerk.

Naast liefde kent geen grenzen, helpen is een kwestie
van het hart. Help ons mee om in Oost-Europa de liefde
van God te tonen én te geven.

www.hulpoosteuropa.nl

TIEN GEBODEN VOOR DE KERK

De tussengeneratie

In sommige kerken zijn de twintigers en dertigers er al niet meer. In andere kerken lijken ze langzaam te verdwijnen. Soms zijn daar demografische redenen voor, maar vaak zijn de oorzaken zo complex dat je het niet met iets simpels kunt oplossen. Toch zijn er wel dingen die je wel of juist niet moet doen om twintigers en dertigers te bereiken en te binden. Om deze *do's* en *don'ts* boven tafel te krijgen, kijken we naar een aantal (stads)kerken waar deze leeftijdsgroep bijzonder goed is vertegenwoordigd. Dat doen we door de bril van het onderzoek Young Urban Protestants, waarvoor een aantal kerken binnen de Protestantse Kerk in Nederland zijn onderzocht. De volgende selectieprocedure werd daarvoor gehanteerd: minimaal vijftig procent van de volwassen betrokkenen diende tussen de 20 en 35 jaar te zijn. Vijf kerken binnen de Protestantse Kerk in Nederland bleken aan dit criterium te voldoen. Wat direct opvalt, is dat het vijf kerken zijn die in de meer orthodoxe hoek van de Protestantse Kerk in Nederland zitten. In dit artikel destilleren we vanuit dit onderzoek 'tien geboden' – ook voor kerken buiten de (Rand)stad.

1 GIJ ZULT EEN GOED VERHAAL BIEDEN

Een van de duidelijkste uitkomsten van het onderzoek betrof de preek. Uit de circa honderd enquêtes onder betrokken leden van de vijf onderzochte kerken en de gesprekken met de voorgangers van de vijf gemeenten bleek dat jonge mensen graag willen dat het ergens over gaat in de dienst. Ze zoeken geen gemakkelijke, licht verteerbare en oppervlakkige boodschap. Sterker nog, de weerbarstige kanten van het evangelie móeten aan de orde komen. Belangrijk is echter wel dat de link gelegd wordt naar het leven van vandaag. De twintigers moeten er iets mee kunnen in het leven van elke dag.

2 GIJ ZULT RUIMTE GEVEN

Een helder geluid vanaf de kansel is dus gewenst. Dat betekent echter niet dat er precies voorgeschreven moet worden wat wel en niet mag. En als dat al gezegd wordt, dan moet er ook ruimte zijn om er anders over te denken of andere keuzes te maken. Uit de enquête bleek dat de betrokkenen hele verschillende opvattingen hadden over thema's

als schepping en evolutie, homoseksualiteit en samenwonen/trouwen. De vijf onderzochte gemeenten waren blijkbaar in staat om ruimte te bieden op deze thema's, zonder direct grijs te worden.

3 GIJ ZULT NIET ALLEEN BEZIG ZIJN MET UW EIGEN DING

Twintigers en dertigers raken graag betrokken bij een kerk die zich inzet voor de omgeving. Een kerk die zich alleen druk maakt om zichzelf (en haar gebouw, programma, financiën, etcetera) is absoluut niet aantrekkelijk voor twintigers en dertigers – en evenmin Bijbels, maar dit terzijde. Het is niet zo dat twintigers en dertigers zich massaal inzetten voor diaconale en missionaire activiteiten (een behoorlijk deel echter wel!), maar ze vinden het wel belangrijk dat hun kerk haar best doet om de buitenwereld te bereiken en/of te dienen.

Jonge mensen zoeken
geen licht verteerbare en
oppervlakkige boodschap

4 GIJ ZULT EEN TWINTIGER DE EERSTE KEER NIET AFSCHRIKKEN

Voordat ze echt betrokken raken bij een gemeente kijken jonge mensen vaak eerst de kat uit de boom. Ze vragen zich af of ze welkom zijn, of er een plek voor hen is, of ze leeftijdgenoten kunnen ontmoeten, of de sfeer goed is, of ze zich herkennen in de diensten enzovoort. Vaak gaan deze mensen ook eerst een aantal kerken bezoeken voordat ze een keuze maken. Als mensen eens op een zondag gaan kijken bij een gemeente is het verstandig om ze op een goede manier welkom te heten. Helaas gebeurt het nog wel eens dat nieuwe mensen nauwelijks aangekeken worden.

Het tegenovergestelde gebeurt echter ook, zoals ik laatst hoorde van een (zoekende) dertiger die de eerste keer direct zo'n beetje verantwoordelijk werd gemaakt voor de kindernevendienst om-

dat ze toevallig met kinderen werkte. Een beetje een prettig welkomstbeleid is dus welkom.

5 GIJ ZULT EEN THUIS BIEDEN

Het lijkt in tijden van hyperindividualisme misschien niet zo voor de hand liggend dat mensen een gemeenschap zoeken; toch zoeken jonge mensen dat juist wel: een plek waar ze mensen kennen en waar ze gekend worden; een plek waar ze zich thuis voelen en gewoon mogen zijn wie ze zijn. Daarvoor hoeft de hele gemeente niet uit mensen

**Een schop onder hun kont
kunnen ze wel gebruiken om
tot commitment te komen**

van dezelfde leeftijd te bestaan, maar het helpt wel als er een groep is waar ze ook met leeftijdsgenoten kunnen zijn en bijvoorbeeld een kring kunnen vormen.

6 GIJ ZULT TWINTIGERS NIET PAMPEREN

Het helpt niet als ouderen bij wijze van entertainment allerlei dingen gaan doen voor twintigers en dertigers. Twintigers en dertigers zijn volwassen mensen die ook in de samenleving voor vol worden aangezien. Je moet ze naar hun gaven benaderen en zelf dingen laten vormgeven. Ga ze niet verzorgen of naar hun pijpen dansen. Jonge mensen hebben misschien een eigen benade-

Een gemeente doet er verstandig aan rekening te houden met deze 'tien geboden'

ring nodig, maar ze zijn niet belangrijker dan andere groepen. Ga ze dus niet pamperen, maar daag ze uit. Want een schop onder hun kont kunnen twintigers/dertigers wel eens gebruiken om tot commitment te komen.

7 GIJ ZULT NIET VERWACHTEN DAT ZE UW GATEN OPVULLEN

'Kom ga met ons en doe als wij,' is soms de verwachting die oudere generaties hebben van jonge mensen. Oudere generaties hopen dat de jonge mensen de vacatures gaan opvullen, zodat het kerkelijk bedrijf gewoon kan blijven draaien. Jonge mensen zien het vaak helemaal niet zitten om 'gatenvullers' te zijn, vaak terecht, want die vormen van dertig jaar geleden werken lang niet altijd meer. Het gaat niet om een meer dan gevuld activiteitenrooster. Als je jonge mensen wilt betrekken, laat ze dan ook zelf met initiatieven mogen komen en durf ook eens met dingen te stoppen.

8 GIJ ZULT EEN OPEN EN VERZORGDE LITURGIE BIEDEN

Op het vlak van de liturgie worden hevige discussies gevoerd. Nog vaker gebeurt het dat mensen wegblijven omdat de vormgeving van de dienst hen niet aanstaat. Dat komt misschien doordat we sommige vormen of tradities

heilig hebben verklaard. Twintigers en dertigers willen heus niet alles anders; dat zijn de tieners die dat willen. Maar twintigers en dertigers willen wel ruimte voor liederen in verschillende stijlen en uit verschillende periodes. Het mag wat informeler en er kunnen best meer talenten worden ingezet dan alleen die van de organist.

9 GIJ ZULT TWINTIGERS EN DERTIGERS TOERUSTEN HOE TE LEVEN ALS CHRISTEN

In de enquêtes werden de volgende twee thema's het meest aangekruist: Jezus Christus en leven als christen – daar moet het over gaan in de kerkdiensten en op de kringen. Daar zoeken twintigers en dertigers naar: concrete invulling van het geloof in Jezus Christus voor het leven van elke dag. Een gemeente zou deze twintigers en dertigers daarbij moeten helpen.

10 GIJ ZULT GELOOF HEBBEN

Als een gemeente of haar leiding er zelf niet meer in gelooft, dan kan ze ook niet verwachten dat jonge mensen zich voor haar zullen inzetten. Visie en verwachting – als dat er is, dan willen jonge mensen daar zijn.

Een gemeente/kerkenraad doet er verstandig aan om rekening te houden

met deze 'tien geboden.' Toch is het ook geen kwestie van je aan de juiste regels houden. Er is maar bijzonder weinig maakbaar en al helemaal niet in Gods gemeente. De opbouw van de gemeente – ook met en voor en door twintigers en dertigers – is een zaak van Gods Geest. Dat wil niet zeggen dat wij niet ons voordeel kunnen doen met uitkomsten van een onderzoek als dit. Ook in het licht van de Bijbel zijn deze geboden te verantwoorden; alleen bij het tweede gebod moet duidelijk zijn waardoor de ruimte begrensd wordt. Daarom zou ik gemeenten willen oproepen deze geboden serieus te nemen – op hoop van zegen.

Op www.uitonverwachtehoek.nl is meer te lezen over het onderzoek en is ook een link te vinden naar het gehele onderzoek. Via www.izb.nl is het magazine Young Urban Protestants op te vragen.

Ds. Niels de Jong (1980) werkt als predikant-pionier bij Noorderlicht, een missionair initiatief in Rotterdam-Noord binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Daarvoor heeft hij vijf jaar gewerkt bij De Samaritaan, een bestaande wijkgemeente in Rotterdam.

Stort uw Gift voor Messiasbelijdende Joden van Nahariya tot Arad

- Om diaconale steun te geven
- Om gemeenten te ondersteunen
- Om lectuur te verspreiden

Steun de Messiasbelijdende Joden
door uw gebeden en gaven!

Stichting steun
Messias
belijdende
Joden

Stort uw gift op rekening 37 78 53 496 (Rabobank) of 833 07 97
(ING bank) t.n.v. Stichting Steun Messiasbelijdende Joden te Nijkerk

www.messiasbelijdendejoden.nl

Belangrijk dat de EvtA
voorgangers van de
groeïende kerken toerust!
Dr. Jaap Dekker, NGK,
docent EvtA

EvtA

Help EvtA toerusten!

Giro 330303724

www.evtA.nl

Afrika heeft mijn leven veranderd.
Gods kerk laat Zijn veelkleurige
wijsheid zien. Dr. Egbert Brink, GKV,
docent EvtA

Edukambani

Edukambani steunt talentvolle
jongeren in Kenia, die door armoede
geen opleiding kunnen volgen.

Breng Keniaans talent tot bloei

Geef op rekening 43 02 35 038

ANBI

www.edukambani.nl

Edukambani is de nieuwe
naam voor Stichting Zendings
Thuisfront Holland

**"Laat me u vertellen
hoe ik tot geloof kwam"**

Yasamin, Iran

www.transworldradio.nl/getuigenissen
of bezoek TWR met uw groep
T (0342) 47 84 32 ING 77 23 42

trans world radio

laat het Evangelie overal horen

STICHTING WOORD & WERELD

Onlangs verschenen: Cahier 94

De kerk: de moeite waard!

Wat Paulus schreef
en Zacharia zag

door P. Niemeijer

168 x 230 mm, genaaid,
gebrocheerd,
96 pagina's

Prijs bij abonnement € 9
Ook verkrijgbaar bij de
boekhandel voor € 10,75

www.woordenwereld.nl of www.aboland.nl

0900 Aboland / 0900 226 52 63

KON TEKST UEEL

Tijdschrift voor gereformeerd belijden nú

Kontekstueel, tijdschrift voor gereformeerd belijden nú, wil een brug slaan tussen de gereformeerde traditie en de vragen van deze tijd. Kritisch en constructief. Voor theologen en betrokken gemeenteleden.

Recente thema's:

- Vrouw en ambt
- Tom Wright, een aanstekelijk theoloog
- Geloven in een (on)persoonlijk God
- Kruisdragen in een tijd van zelfontplooiing

Redactieleden: dr. Wim Dekker, ds. Niels den Hertog, ds. Piet de Jong, dr. Arjan Markus, dr. Hans Schaeffer e.a.

Versijnt 6 x per jaar; abonnement € 25, studenten € 20.

Voor meer informatie en abonnementen: www.kontekstueel.nl

Dit Koningskind ondersteunt christenen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke en/of sociale beperking en degenen die om hen heen staan.

Ook kerkelijke gemeenten kunnen bij ons terecht.

dit Koningskind

TIP

Informeer naar de nieuwe cursus **TOEGERUST IN GESPREK**.

Een cursus voor ambtsdragers en kerkelijk werkers met een daarop aansluitende avond voor gemeenteleden.

030 - 2363788 / www.ditkoningskind.nl

Kerkdienst

Ik loop achter een
ouderling,
ik krijg een hand onder
de kansel,
ik ben een dienaar,
een aangewezen,
een uitverkoren
man.

Wij gaan in de
woordenwereld
van God,
we gaan licht aansteken
in het leven
van mensen,
wacht er maar
op.

Schuldigen vinden
vergeving,
en de treurenden,
zij worden
vertroost,
o dit gebeuren,
elke week,
en niet langer te
moeten wachten
dan zesmaal een dag
en een nacht.

Ik leg een zegen
op allen,
mijn stem is een opgaande
zon,
mijn handen zijn vrolijk,
als duiven.

Geert Boogaard

Uit: Geert Boogaard, *Met dank aan de Joden*. Nijkerk z.j.

Een recente stroming binnen het nadenken over de kerk ziet de kerk vooral als contrastgemeenschap: de plaats waar je leert, waar je oefent wat het is om christen te zijn en hoe je dat samen met anderen vormgeeft.

DE VORMENDE KRACHT VAN DE KERK

Oefenplaats voor christelijk leven

Theologie
ontspringt waar
mensen geroepen
door Jezus hun
weg zoeken

Je ziet deze opvatting bijvoorbeeld heel duidelijk terug in het manifest dat het blad CV-koers heeft verspreid ter gelegenheid van zijn naamswijziging (het heet nu De Nieuwe Koers). Het manifest is ook te vinden op internet¹ en er staat onder andere dit in: 'We zoeken in alles naar *'het contrast'*. Niet om ons ergens tegen af te zetten en te verdedigen (zoals de *'contrageneratie'* deed), niet om te laten zien dat we ondanks alles *'best leuke mensen zijn'* (zoals de *'positief-christelijke'* generatie deed). Maar om te laten zien dat veranderde harten tot andere kerken en andere steden kunnen leiden, waar Gods liefde en Gods koninkrijk zichtbaar aanwezig is. (...) De kurk waar ons geloof op blijft drijven is de wetenschap dat het rommelige, chaotische, onvolledige en vaak stuitend onrechtvaardige *'nu'* zal voorbij gaan. Dat alle dingen nieuw worden, ondanks al het falen dat ons als mensen – en kerken – zo kenmerkt. Het lijden van de Gekruisigde doet ons beseffen dat de Schepping nog altijd onuitsprekelijk zucht. De hoop van de Opstanding doet al ons cynisme verbokkelen en bewaart ons hart voor verbittering. In het spanningsveld tussen deze twee contrasten zullen we – ten goede en ten kwade – *vormgeven aan ons leven en onze gemeenschappen in de 21e eeuw*" (cursief van de auteur).

PERSOONLIJK

Een andere publicatie die vanuit diezelfde invalshoek kijkt naar de kerk is het boek *Oefenplaatsen*, een bundel met interviews met ook in Nederland bekende theologen als Tom Wright (bekend van *Eenvoudig christelijk* en van de serie ... *for everyone*,

een schitterend pastoraal serietje commentaren op het Nieuwe Testament), Stanley Hauerwas (bekend van de bundel *Een robuuste kerk*), Miroslav Volf (*Onbelast. Geven en vergeven in een genadeloze cultuur*) en Tim Keller, predikant van Redeemer Presbyterian Church in New York en auteur van diverse boeken.

De vorm van het interview geeft aan hun statements de kleur van persoonlijke betrokkenheid. Een theologisch boek wordt soms gekenmerkt door een zekere afstand tot de praktijk. Dit boek staat vol met praktische ervaringswijsheid van de geïnterviewden. Je ziet hoe hun standpunten verweven zijn met hun persoonlijke levenskeuzes. Zo lees je over Keller hoe een periode van ernstige ziekte zijn leven veranderde, over Volf hoe hij gevormd is door zijn vader die jarenlang voorganger op de Balkan is geweest, en over Wright hoe hij in zijn Canadese periode diepgaand beïnvloed is door de neocalvinistische visie op de soevereiniteit van Jezus over de hele wereld.

Zulke persoonlijke details maken duidelijk dat veel van wat deze theologen te zeggen hebben concreet gericht is op onze postmoderne, geseculariseerde en geïndividualiseerde cultuur. Hun eigen wereld- en Godservaring komt in het licht te staan van persoonlijke ontdekkingen in Gods Woord. In hun toewijding en denkkraft zijn zij voorbeelden voor denkende en zoekende gelovigen van vandaag.

MENSENLEVEN

Centraal thema in alle interviews is de kerk – de concrete, van plaats tot plaats en land tot land

enorm verschillende kerk. Daar ontspringt alle theologie: waar mensen geroepen door Jezus hun weg zoeken en van die weg verantwoording willen afleggen. Op zich is deze erkenning al een verademing in een theologisch landschap dat in Nederland verdampst tot religiewetenschap of godsdienstsociologie. Maar de kerk is dan vooral te typeren als een oefenplaats. In kerkdiensten, preken, het ondergaan van de doop en het vieren van het avondmaal mogen we Gods heilsmiddelen zien waardoor wij ons oefenen in wat het betekent Jezus te volgen. Maar ook de andere ontmoetingen van kerkleden, en zeker ook die met niet-kerkleden, zijn oefenplaatsen.

‘Kerken die geloven dat de christelijke *leitourgia* (liturgie) zich van de zondagse samenkomsten uitstrekt naar het doordeweekse leven, zullen voorbeelden van levens met God moeten aanreiken – mensenlevens die in alle concreetheid laten zien wat de dienst van God betekent voor onze vrijetijdsbesteding, ons werk of onze werkloosheid, onze relaties of onze *singleness*, onze tijd en ons geld. Kerken die een tegenwicht willen bieden aan de seculariserende krachten die christenen afhouden van de dienst aan hun Heer, zullen gemeenschappen moeten zijn waarin ‘godsdiens-oefening’ centraal staat,’ zo schrijven de inleiders (p. 9).

TEGENDRAADS

Deze nadruk op de kerk heeft iets tegendraads. Cijfers lijken het belang van de kerk in de Nederlandse samenleving te logenstraffen. Mee door deze neerwaartse tendens wordt de vraag naar de eigen identiteit van de kerk echter juist weer gesteld. Hoe kan ik, als volgeling van Jezus, in deze tijd en cultuur mijn roeping waarmaken? Het antwoord is enerzijds een erkenning van het verlangen om concreet discipel te zijn, maar anderzijds ook een kritische tegenvraag.

De boodschap van deze theologen is namelijk allereerst: wil jij – in alle bescheidenheid en trouw – onderdeel zijn van de kerk als oefenplaats van het christelijk geloof? Dus eerst: hoe kan ik leren in de kerk discipel te worden? In die concrete gemeenschap moet ik geduld leren, en liefde, en bescheidenheid, en trouw. Ik kan zonder de kerkgemeenschap niet werkelijk in verbinding met God leven. Dáár vormt onze Heer zijn leerlingen, zodat zij persoonlijk en samen de boodschap van genade en redding uitleven en voorleven. Alleen zó kan de stelling werkelijkheid worden dat de kerk niet alleen een boodschap heeft voor de wereld, maar zelf de belichaming van deze boodschap is – een stelling die kernachtig onder woorden is gebracht door de Britse theoloog en zendeling Lesslie Newbiggin.

De kerk als oefenplaats voor het christelijk leven:

in kerkdiensten en in het onderling samenleven heeft de kerk een vormende kracht. Je leert hier wat het betekent om discipel te worden van Jezus Christus. Aan jou en mij, aan voorgangers en kerkleden de hoge roeping om daadwerkelijk ervoor te zorgen dat de kerk een oefenplaats wordt. Al was het maar doordat we leren met alle diversiteit en verscheidenheid samen de Bijbelse deugden van trouw en bescheidenheid te oefenen. Geen overbodige luxe in een cultuur van ‘dikke ikken’ en onverbondenheid.

Hans Schaeffer is postdoc onderzoeker aan de Theologische Universiteit in Kampen en redacteur van *De Reformatie*.

¹ Zie www.denieuwekoers.nl/manifest.pdf.

N.a.v.: Herman Paul; Bart Wallet; *Oefenplaatsen. Tegendraadse theologen over kerk en ethiek*. Zoetermeer (Uitgeverij Boekencentrum), 2012. 160 pagina's, € 17,90.

Ik kan zonder de kerkgemeenschap niet werkelijk in verbinding met God leven

Lezersbijdragen

'Wat zijn de grote stadskerken van Zutphen, Deventer en Kampen toch imposante blikvangers - zeker vanaf de oevers van de IJssel gezien.' Op deze foto: De Bovenkerk in Kampen.

Godshuizen

TEKST: ROBERT VAN LENTE

Bij het woord 'kerk' denk ik allereerst aan het kerkgebouw. Dat is niet omdat wij als NGK nu over zoveel mooie kerkgebouwen beschikken, maar ons land wel! Wat zijn de grote stadskerken van Zutphen, Deventer en Kampen toch imposante blikvangers - zeker vanaf de oevers van de IJssel gezien. Wat kun je binnen zulke godshuizen onder de indruk raken van de ijle hoogte van de gewelven, de rijzige pilaren waarop ze rusten en het serene licht dat door de hoge ramen valt. Wie wordt daar nu niet stil van? En zo hoort het ook: wij horen stil te zijn, want God heeft het eerste Woord (Gezang 1). Ook veel kleinere middeleeuwse kerken, die als bakens van geloof boven

de vlakte van onze kustprovincies uitsteken, kunnen mij bekoren. Aan de buitenkant is vaak te zien dat ze de eeuwen hebben getrotseerd. Vanbinnen kan zowel de eenvoud als de rijke detaillering overrompelend zijn. Met verbazing kijk ik rond en vraag ik mij dikwijls af hoe een kleine dorpsgemeenschap toch zo'n prachtige kerk heeft kunnen bouwen. Alleen al door het verblijf in zulke kerken word ik bemoedigd in mijn geloof. Hoe klein de kerk ook is, duizenden mensen zijn mij voorgegaan. Ze hebben er hun vreugde beleefd, hun verdriet gedeeld. Met grote zorgen kwamen ze naar binnen, met Gods zegen kwamen ze weer buiten. Pas in zulke kerkgebou-

God woont niet in creaties van versteend geloof, maar in die van levend geloof: in ons

wen dringt het echt tot mij door dat ik maar een klein schakeltje ben in de lange keten van gelovigen die samen 'De kerk van alle plaatsen en tijden' vormen. Hoe ontroerend mooi onze romaanse of (neo)gotische godshuizen ook kunnen zijn, ik weet ook wel dat God er niet woont. Hij woont immers niet in creaties van versteend geloof, maar in die van levend geloof: in ons. En daar ben ik niet minder van onder de indruk.

Robert van Lente woont in Almelo en is lid van de NGK van Nijverdal.

De kerk – als we dat woord laten vallen, wat is dan het eerste wat bij je opkomt? We vroegen u als lezers om uw ervaring met kerk of gemeente in te sturen – ervaringen waar je blij van werd, maar ook ervaringen waar je geloof een knak van kreeg.

Tijden veranderen

TEKST: ALLERT KLEINE, DOKKUM

Mijn droevigste ervaring met het kerkverband is de kerkstrijd in de jaren '60. Ik was toen kerkenraadslid van de kerk te Amsterdam-Zuid. De kerkenraad weigerde om een kerkenraadslid dat de Open Brief had ondertekend onder censuur te stellen. Daardoor konden de dolerenden geen avondmaal vieren. Op vrijdagavond vergaderden om naar een oplossing te zoeken.

Heel verdrietig en verbaasd was ik toen ik de volgende dag een brief ontving met de oproep om 's zondags niet meer in de Pro Rege kapel te kerken maar in het Woestduincentrum. Die brief moet vrijdagavond al klaar zijn geweest; er kon helemaal niet naar een oplossing worden gezocht, want er was maar een oplossing: weg achter die ontrouwe kerkenraad. In 1972 ben ik met mijn gezin verhuisd naar Dokkum en lid geworden van de synodale Gereformeerde kerk. Ik heb toen wel vrijgemaakt-gereformeerden gesproken, maar de pijn van de scheu-

ring in 1968 was nog te vers om mij bij de vrijgemaakte kerk te voegen. Ondanks dat bezocht ik vrij geregeld hun diensten en ook die van de Christelijke Gereformeerde Kerk ter plaatse. Ik be-dreef op mijn manier de kleine oecumene.

Wat een wonder: men is mij altijd als een broeder blijven beschouwen

En wat een wonder: men is mij altijd als een broeder blijven beschouwen. Toen mijn vrouw en ik 55 jaar getrouwd waren, heeft een ouderling van de GKv ons gebeld met de vraag of hij in het gebed hier aandacht aan mocht schenken. Dat was voor mij haast onbegrijpelijk maar ik was zeer dankbaar voor dit gebaar. Ook namens de kerkenraad kregen wij een felicitatie. Nog steeds ontroert me dat. Tijden veranderen en wij met hen. Goddank dat dit nu mogelijk is.

Mijn kerk – zijn kerk

TEKST: HENK BARNHARD

Mijn kerk – dat is de plaats waar we als gezin op zondag twee keer naartoe gaan. Maar natuurlijk is het vooral de 'gemeenschap der heiligen', plaatselijk en wereldwijd, met een verleden, een heden, én een toekomst. Ja, de kerk – dat is de plaats waar ik mij thuis voel, waar ik contact heb met Hem, maar ook met mijn broers en zussen; waar we samen luisteren naar zijn Woord en de bediening van zijn verzoening; de plaats waar we samen, jong en oud mogen zingen over zijn grootsheid en liefde; waar we in de Bijbelstudiekring samen mogen nadenken over Gods grote daden door de eeuwen heen, ons geloof, onze vragen en zekerheden, maar bij tijd en wijle ook onze

aarzeling.

De kerk – dat is de plaats waar we in het bijzonder ambt bijzondere kracht mogen ontvangen voor de soms moeilijke, maar toch mooie huisbezoeken en de vaak lange, maar ook inspirerende kerkenraadsvergaderingen, waarin we het niet altijd met elkaar eens zijn, maar er toch uitkomen omdat we onze Heiland volgen.

De kerk, mijn kerk, daar ben ik blij mee.

De kerk is ook de plaats waar ik me soms helemaal niet thuis voel en het contact met mijn broers en zussen wel eens verstoord is; waar zijn Woord soms zo ver van mijn werkelijkheid af lijkt te staan; waar het zingen 'bij de

De kerk, mijn kerk, daar ben ik blij mee

band' me geen vreugde biedt; waar het 's middags vaak zo leeg is....

De kerk – dat is de plaats waar het bijzonder ambt een zware last is en je na een huisbezoek of kerkenraadsvergadering maar moeilijk in slaap kunt komen door alle moeiten en onenigheid.

De kerk, mijn kerk, nee, daar ben ik niet altijd blij.

Maar gelukkig is het niet mijn kerk, maar de kerk van Hem tot wie ik bidden mag.

Henk Barnhard, lid van de GKv van Den Haag-Centrum/Scheveningen, gepensioneerd bouwkundige en secretaris van de Stichting Haags Orgel Kontakt.

De kerk – het lichaam van Christus op aarde, een instituut, een gebouw, een groep mensen - hoe staat zij ervoor en hoe moet het verder? Veel is in deze Special voorbij gekomen, veel om over na te denken en met elkaar over door te praten. Aan het einde van deze Special komen vier mensen aan het woord die beschrijven hoe de kerk er in hun dromen uitziet.

De kerk waar ik van droom

SAMEN ONDERWEG ALS PELGRIMS

Als ik mijn ogen sluit en droom van de kerk, zie ik een groot aantal heiligen bij God in heerlijkheid, onder wie Abraham, Isaak en Jakob, en ook bekenden die we op aarde nog hebben gesproken. Zij aanschouwen God vol diepe vreugde en zien uit naar de dag van het herstel van alle dingen en de opstanding van hun lichaam. Voortdurend vragen ze de Heer om op aarde in te grijpen, omdat zijn naam daar wordt gelasterd en zijn christenen lijden.

ONDERWEG

In het aardse deel van de kerk wonen Gods kinderen als Lot in Sodom. In hen is het eeuwige leven begonnen, in Christus, al moeten ze nog sterven. Daardoor voelen ze zich als levenden tussen de doden, niet hoogmoedig, niet oordelend, maar vol ontferming. Ze bidden voor alle mensen en zijn blij als ook anderen Jezus omhelzen als hun Verlosser en zo van de dood overgaan in het leven. Door de Geest van God zijn ze uit op alles wat met Gods koningschap te maken heeft, door te

tonen dat dit anders is dan aardse macht, vol vrede. Ze zijn verontrust, maar vooral over zichzelf.

Want ze kunnen geen ogenblik standhouden tegen de verleidingen van de wereld en van hun oude mens. Daarom komen ze graag samen op de dag van Jezus' opstanding, om in gemeenschap met alle heiligen hun houvast te zoeken in God. Dat is het eerste wat ze nodig hebben, dat voelen ze allemaal, om burger te blijven van Gods Jeruzalem en hun hart en lichaam niet te verliezen aan kortzichtige verlangens. Ze zijn van harte blij met elkaar en met iedereen die God zoekt in hun midden.

DAG VAN ONTMOETING

Hoogtepunt in de samenkomst is ontdekken wie God is, om te delen in zijn liefde en onder de indruk te zijn van zijn daden. Mensen worden daar anders van: wie schuilt bij God wordt zelf veilig voor een ander. In de kerk worden ontspoorde mensen liefdevol op de goede weg gebracht, zonder verwijt. De stoelen in de kerkzaal zijn knielbanken, om te kunnen buigen voor God. Daarbij valt het verschil in aanzien zichtbaar weg. Generaties verenigen zich. Samen vieren ze het avondmaal. Wie ruzie zoekt, wordt twee keer gewaarschuwd en dan weggestuurd, want dat kan niet bij zoveel genade.

De voorganger is een geschenk in de hand van Jezus, hij bedient het Woord en geeft leiding. Hij is erop uit dat het evangelie zoveel mogelijk stem krijgt, van oud en jong. Ieder mag vertellen van Gods daden in zijn leven. Woord en antwoord wisselen elkaar af, levensecht en gevarieerd.

Het is elke week één grote verbondsvernieuwing. In welke strijd de gelovigen ook terecht

komen, met God hebben zij vrede en zij vertrouwen zich aan Hem toe.

Daarna eten en drinken de mensen samen. Er volgt een themabespreking, een Bijbelstudie of iets diaconals in grotere of kleinere groepen. Ook is er toerusting om het evangelie te kunnen vertellen aan niet-christenen. Jeugdleiders hebben aandacht voor de kinderen van allerlei leeftijd, dat zij meedoen op hun eigen manier en van Gods huis gaan houden. Want zij dragen Gods naam en mogen in alles delen.

MET ALLE HEILIGEN

Het kerkverband is belangrijk voor de eenheid in geloof en voor gezamenlijke projecten, maar het treedt niet op de voorgrond. Het is bemoedigend dat de kerk zo groot is en wereldwijd, maar je dient elkaar vooral waar je samen avondmaal viert. Plaatselijke eenheid heeft prioriteit, om onverdeeld Jezus Christus te representeren.

In mijn droom is de kerk dynamisch, gastvrij en transparant. Want zij bestaat door Jezus, zij is zijn lichaam en heeft ook zijn Geest.

Bas Luiten is predikant van de GKv Amersfoort – de Horsten en hoofdredacteur van De Reformatie.

De kerk is dynamisch, gastvrij en transparant, want zij bestaat door Jezus

Goede zorg

Christelijk geïnspireerde ethiek van geval tot geval
Theo Boer en Dick Mul

In de gezondheidszorg komen ethische vragen vrijwel dagelijks op je af. Antwoorden geven vanuit je christelijke achtergrond is niet gemakkelijk. Dit boek helpt daarbij met veel praktijkvoorbeelden. Een steun voor werkers in de gezondheidszorg, maar ook voor familieleden van patiënten. 144 pagina's – €14,95

Buijten & Schipperheijn Motief

www.follow-up.nu – in de boekwinkel

christennetwerk | gmv

JOUW VAKBOND

www.cgmv.nl

Veltman

verzekeringen hypotheek pensioenen

Onderscheidend. Sinds 1932

Broederweg 37 • Kampen • 038 - 331 67 67 • www.veltman.nl

BIDDEN, HET GOEDE DOEN EN WACHTEN

Secularisatie en kerkverlating kleuren de omstandigheden waarin de kerk in ons land vandaag de dag verkeert. Zij moet steeds meer terrein prijsgeven aan de wereld. Dat raakt niet alleen de kerk, maar ieder van ons persoonlijk. De wereld wint terrein in ons hart. En dat, terwijl de Bijbel van een omgekeerde beweging spreekt: 'Want ieder die uit God geboren is, overwint de wereld' (1 Joh. 5:4). Wie kent er geen voorbeelden van kerkverlating, vaak heel dichtbij? Het doet me denken aan situaties in het Oude Testament, waarbij Israël terrein verloor aan zijn vijanden en soms zelfs letterlijk kinderen weggeroofd zag worden (2 Kon. 5:2).

Geen florissante tijden! Vaak klonken er dan stemmen in Gods naam. Eén daarvan, Hosea, zei het eens zo, met een drieslag: 'Keer terug naar uw God, houd u aan liefde en rechtvaardigheid en blijf altijd op uw God vertrouwen' (Hos. 12:7, Willibrordvertaling 1995). Terugkeren naar God, op welke punten zou dat moeten gebeuren? Die vraag is terecht, als we haar maar niet stellen in de geest die door Maleachi wordt geschetst: 'Hoezo moeten we terugkeren?' (Mal. 3:7).

HERBERG

Ik volsta met twee voorbeelden. Ik droom ervan dat we binnen de kerk het begrip kerkpolitiek, dat per definitie naar binnen gericht is, afschaffen – niet alleen het woord natuurlijk, maar vooral het verschijnsel. En ik droom ervan dat de kerk weer meer *ecclesia* wordt, een gemeenschap van mensen die bijeengeroepen worden voor onderling beraad en vervolgens uitgezonden worden om

hun roeping in praktijk te brengen.¹ In mijn droom zie ik dan een kerk die als een herberg functioneert, waarin mensen liefde en rechtvaardigheid vinden en ondervinden. Ook is zij oefenplaats van het christelijke leven. Zij verstaat haar missionaire en diaconale roeping en neemt die serieus. Zo wordt zij weer meer het 'licht van de wereld'. Het risico bestaat dat we daar een actielijst van maken in de hoop dat God dan snel zal voldoen aan ons verlangen dat de kerk weer groeit. Maar dat moeten we niet willen. Het is goed om ons onvoorwaardelijk te houden aan liefde en rechtvaardigheid en altijd op God te blijven vertrouwen – dat is ook: te wachten op zijn moment en op zijn zegen, en niet op onze resultaten. Zou Bonhoeffer ook aan Hosea gedacht hebben toen hij sprak over 'een tijd waarin de zaak van de christenen verborgen zal zijn en stil, maar waarin er mensen zullen zijn die bidden en het goede doen en wachten op Gods uur'?²

BENEDICTUS

Een paar jaar geleden maakte ik kennis met de zogenaamde Regel van Benedictus. Benedictus leefde in Italië van 480-547 en wordt algemeen beschouwd als grondlegger van het kloosterleven. Van hem zijn drie begrippen bekend die hij als basishouding van de monniken vroeg: *stabilitas*, *conversio morum* en *obedientia*. Met *stabilitas* bedoelde hij: bestendigheid, geworteld zijn, niet snel afhaken als het moeilijk wordt; *conversio morum* is de dagelijkse verbetering van houding en levensstijl – de dagelijkse bekering eigenlijk, en *obedientia* is aandacht-

tig luisteren en van harte gehoor geven. Ik droom van een kerk waarin die grondhouding veel vaker gevonden wordt.

Twee keer drie dus: Hosea vraagt om bekering, om liefde en rechtvaardigheid en om vertrouwen. Benedictus dringt

In mijn droom zie ik een kerk die als een herberg functioneert

aan op *stabilitas*, op *conversio morum* en op *obedientia*. Twee keer drie is zes – het getal van de mens in zijn onvolmaaktheid. Zeven staat voor volheid en volmaaktheid. Daar mogen we naar uit zien, daar mogen we van dromen, daar mogen we in geloof op wachten, terwijl we intussen bidden en het goede doen.

Leendert Verheij is president van het gerechtshof Den Haag, lid van de NGK van Rijswijk en voorzitter van de Commissie Kerkrecht en Beroepszaken in de NGK.

¹ Gerben Heitink, *Golfslag van de tijd*, pag. 240, 241

² Dietrich Bonhoeffer, *Verzet en Overgave*. 2e druk, 1974, pag. 251

DE KERK ALS GODS BOODSCHAP

De kerk is één van de grote dingen die God aan de mensheid heeft gegeven om concreet vorm te geven aan zijn herstelplan met deze wereld. In hoe de Bijbel spreekt over de kerk zie ik het beeld van Jezus zelf terugkomen: een nieuwe gemeenschap van vrede en van heilige mensen die alles delen, ongeacht hun aardse omstandigheden. De realiteit van de kerk staat daar mijlenver van af. Om mij heen zie ik een kerk die mensen afstoot, waarbinnen negativiteit heerst en een boodschap wordt verteld die geen antwoord geeft op secularisatie en een veranderende cultuur. Ik droom ervan dat de kerk het ideaal weer durft te laten zien en dat er realistisch gebouwd wordt aan een kerk die een zichtbaar teken is van Gods koninkrijk in deze wereld. Ik denk daarbij aan een paar dingen.

GEMEENSCHAP

Echte gemeenschap en oprecht gebed zijn heel moeilijk in een grote kerk met veel leden. Ik geloof daarom in kleine kerken waarvan de leden op elkaar be-

In die kleine gemeenschap is ook ruimte om het christelijke leven te oefenen. Christenen komen daar samen en durven elkaar eerlijk te bevragen op het leven met God: hoe ga je om met je geld en je spullen? Kun je als christen eigenlijk wel werken bij een bedrijf dat meewerkt aan onrecht? Waaraan besteed je je tijd? Geef je behalve je geld ook jezelf aan je naaste in nood?

EENVOUD

Ook in eenvoud en nederigheid maakt de kerk iets zichtbaar van Gods koninkrijk. De kerk waar ik van droom laat zich net als Christus wegduwen naar de marge om het evangelie te brengen aan hen die zich daar bevinden: de eenzamen, de onsuccesvollen, de armen en de zwervers. Ze wil niet meetellen, maar is trouw aan het evangelie van liefde en zelfverloochening, ongeacht wat dat van haar vraagt. Een kerk van eenvoud laat ook ruimte om te zoeken en te ontdekken. Zij definieert zichzelf dus niet aan de hand van detailverschillen met andere kerken, maar vanuit haar kern Jezus Christus. Zo'n kerk biedt de ruimte aan mensen vol toewijding en aan mensen die nog zoeken en twijfelen, zij aan zij.

PROFETISCH

Ik droom over een kerk die profetisch is en de tegendraadse boodschap van het evangelie durft te vertellen, een kerk die een protest is tegen consumen-tisme, kapitalisme en maakbaarheid. Jezus' woorden zijn soms hard voor hen 'die hun loon reeds hebben ontvangen'. Daarmee is het evangelie in ons rijke en welvarende Nederland niet altijd fijn

nieuws, maar wel altijd goed nieuws: de bevrijding van onze materialistische goden.

Een profetische kerk verwijst naar wat gaat komen: het koninkrijk van God. Ik droom van een kerk die ook in dat opzicht een voorbeeld durft te zijn, die gelooft dat zij een gemeenschap van heiligen is en concrete voorbeelden laat zien geeft aan jongeren en zoekers.

MISSIONAIR

Misschien is daarom wel het belangrijkste dat de kerk eerlijk de missionaire uitdaging van onze tijd durft aan te gaan, juist omdat dat zo nodig is voor mensen in en buiten de kerk. Ik droom van en hoop op een kerk die de vernieuwende kracht van Jezus' opstanding en de komst van zijn koninkrijk weer gaat ontdekken, die niet alleen maar negatief wijst op 'dat individualisme', maar die hoop biedt aan een gebroken wereld.

Jurjen de Bruijne is student en bezig met de afronding van de Master Missionaire Gemeente aan de TU in Kampen.

Het evangelie is niet altijd
fijn nieuws, maar wel altijd
goed nieuws

trokken zijn. Het leven in een geloofs-gemeenschap is geen bijkomstigheid; de kerk heeft niet een boodschap, maar zij is de boodschap: een boodschap van diepe eenheid in genade tussen mensen die elkaar anders nooit zouden hebben leren kennen.

LICHT IN DE DUISTERNIS

'Aan armen wordt het goede nieuws bekend-gemaakt'.

Aan deze tekst uit Lucas 7 moet ik vaak denken als ik door mijn woonplaats Amsterdam fiets. Er zijn hier veel armen die niet naar de kerk komen. Dat was in de tijd van Jezus ook al zo. Maar Jezus zocht hén op, de mensen die naar de morele en godsdienstige maatstaven van zijn tijd opgegeven waren. Hij zag hen staan. Bij hen vond Hij een grote openheid voor het evangelie. Zij hoorden graag zijn goede nieuws. Geen trots, hoogmoed of rijkdom zat hen in de weg. Zij wilden gered worden en erkenden Jezus als hun Redder en Verlosser. Hij geeft hiermee echter wel een beeld van de kerk. De leiding vertrouwde Hij toe aan eenvoudige visserlieden en Hij omringde zich met hen die met lege handen bij Hem kwamen.

SPIEGEL

Dat beeld dat Jezus laat zien, is mijn droom voor de kerk van vandaag. De kerk als het lichaam van Christus kan groeien als dit beeld meer en meer werkelijkheid wordt. Ook voor onszelf ligt hier een les: gaat ook ons hart uit naar de armen? Is onze blik vol erbarmen op hen gericht of gaat al onze tijd en aandacht zitten in wat zich binnen in de

kerk afspeelt? Of zijn wij zelf misschien zo rijk dat we maar moeilijk kunnen doen wat Jezus deed?

De gemeenschap die Jezus om zich heen verzamelde, is een spiegel voor ons. Jezus stuurde zijn leerlingen erop uit met een lichte uitrusting zonder materiële ballast. Er wordt vandaag regelmatig gemeld dat er kerken moeten sluiten. Dat is beslist pijnlijk voor de betrokkenen. Maar het kerkgebouw zelf raakt niet de kern van waar het in de gemeenschap rondom Jezus om gaat.

KANSEN

De tijd waarin wij leven, biedt ook nieuwe kansen voor de kerk. Na een periode waarin zij rijk was met zichzelf, breekt nu wellicht een tijd aan waarin ze de armen weer ziet staan. Ik put veel hoop uit de gemeentestichtingsprojecten hier in Amsterdam. Onze grote steden zijn een zendingsveld. Bijna de helft van de inwoners is van allochtone afkomst en heeft helemaal geen last van de vooroordelen die Nederlanders hebben ten aanzien van kerk en geloof.

De gemeenschap rondom Christus wordt niet gebouwd met geld, maar door liefde. Als die liefde ontbreekt, is er geen werkelijke kerkgroei. Wie met lege handen komt, kan die liefde ervaren. Die moet dan niet een stel uitgedachte regels op zijn weg vinden, maar echte mensen die met hem optrekken en tijd en aandacht voor hem hebben. Christenen, het licht van de wereld, moeten daar leren schijnen waar het donker is. Waar het licht onder de korenmaat verdwijnt, misschien wel de

De gemeenschap rondom Christus wordt niet gebouwd met geld, maar door liefde

korenmaat van alle belangen die intern gericht zijn, zal het niet naar buiten schijnen. God dienen en tegelijkertijd zelfgericht blijven in het omgaan met onze materiële zegeningen – denk aan de rijke jongelingen – gaan niet samen. Dat is heel radicaal, diepinskiëndend en kerk- en wereldveranderend. Het is wel de spiegel die Jezus ons voorhoudt.

GROEIEN

Ik droom daarom van een kerk die nederig en dienstbaar is, die het als kerntaak ziet om naast mensen te staan die arm zijn. De kerk als gemeenschap van liefde – laat dat een toetssteen zijn. Een kerk die zich richt op het groeien onder de armen heeft heel wat minder te discussiëren en heel wat meer te doen. Dat 'doen' moet onze rijkdom zijn. Ik geloof dat God zo'n weg zegent. Hij ging ons er immers zelf op voor?

Tjitske Kuiper – de Haan werkt als adviseur bij de ChristenUnie en is lid van de CGK 'Hoop voor Noord' in Amsterdam en van de GKV in Amsterdam-Centrum.

Dromen over de kerk... soms worden ze werkelijkheid. Op 7 oktober jl. was er in Nijverdal een bijzondere kerkdienst in de GKV. Een dienst met twee accenten: verootmoediging en dankzegging. Tien jaar na zijn vroegtijdig emeritaat was ds. Tiemen Bosma voor het eerst weer aanwezig. Na afloop van de dienst schudden mensen elkaar de hand die elkaar al die tijd niet hadden kunnen en willen zien. Het was ontroerend en hartverwarmend.

Een droom die werkelijkheid werd

Het vervroegd emeritaat van Tiemen Bosma in 2002 was dubbel pijnlijk. Niet alleen moest een nog jonge predikant (toen 41) in zijn eerste gemeente stoppen omdat ziekte zijn functioneren onmogelijk maakte. Maar bovendien was er ernstige verwijdering ontstaan tussen hem en de gemeente. Veel was niet goed gegaan in de aanloop naar zijn emeritaat. Hij vertrok met stille trom, zonder goed afscheid te nemen.

VERGEVEN

Toen ik in 2008 met hem in contact kwam, trof ik een verbitterde collega. Hij voelde zich niet gehoord en geen recht gedaan. De verhouding met Nijverdal was volledig vastgelopen. Ook ontmoette ik zijn zus, die intermediair was tussen Tiemen en Nijverdal. Zij wist ook niet meer hoe het verder moest. We hebben toen de handen ineengeslagen en contact gezocht met de kerkenraad. Toen begon een moeizaam traject van gesprekken, kijken waar het misgegaan was, proberen dingen recht te zetten. Het duurde lang voor er beweging in kwam. Soms haakten gesprekspartners af en was er door

overmacht oponthoud.

Uiteindelijk heeft het vier jaar geduurd. Dat is een lange tijd. Er waren momenten dat ik twijfelde aan de goede afloop. Maar die kwam er toch, God zij dank. Het proces leidde tot beter verstaan van elkaar en tot heling. Belangrijk waren een aantal gesprekken waarin Tiemen zijn pijn kon benoemen, en door twee ouderlingen uit Nijverdal echt gehoord werd. Toen groeide de bereidheid om de oprechte schuldbelijdenis van Nijverdal te aanvaarden, en elkaar te vergeven. Elkaar, want Tiemen was ook zijn eigen fouten gaan inzien. Op de laatste zon-

Tijdens de verzoeningsdienst zag ik blij gezichten, vol verwondering dat dit mogelijk was

Dit verhaal is hoopgevend voor kerken die als kemphanen tegenover elkaar hebben gestaan

dag in september werd zijn antwoord-brief in een kerkdienst voorgelezen. Die raakte vele harten. Een week later liep de kerk vol voor de verzoeningsdienst. Blijge gezichten van gemeenteleden en gasten, verwonderd dat dit mogelijk was.

VOETWASSING

In het eerste deel van de dienst verwoordde de opvolger van Tiemen, ds. Rolf van Ommen, de verootmoediging voor God: onze schuld is niet alleen wat we elkaar aandoen, maar ook wat we God daardoor aandoen. Daarna werd het prachtige lied *Toon mijn liefde* gezongen (Opwekking 705, zie kader). Als Jezus weet dat zijn sterven dichtbij is, laat Hij zijn leerlingen zien wat liefde is: de minste willen zijn, Hij geeft hun een voorbeeld en wast hun voeten. Daarna mocht ik het stokje overnemen en kreeg de dankzegging aan God de ruimte. Hij maakte dit mogelijk, want alleen Hij kan bergen verzetten. Alleen Hij kan harten zacht maken. Dé vrucht van de Geest is liefde (Gal. 5:22), maar ook vrede, zachtmoedigheid en geduld.

HOOP EN MOED

Na afloop van de dienst konden gemeenteleden na zoveel jaren hun oud-predikant de hand schudden. Er werden goede woorden gesproken. Wat mij het meest ontroerde was een blijde Tiemen Bosma te zien en te beseffen dat hij op deze manier een stuk van zijn leven terugkreeg. Hij kon weer de goede jaren zien die hij in Nijverdal had gehad. Natuurlijk is dit verhaal niet alleen maar mooi. Hoe kon dit gebeuren? Waarom heeft het zo lang moeten duren? Maar het is wel hoopgevend.

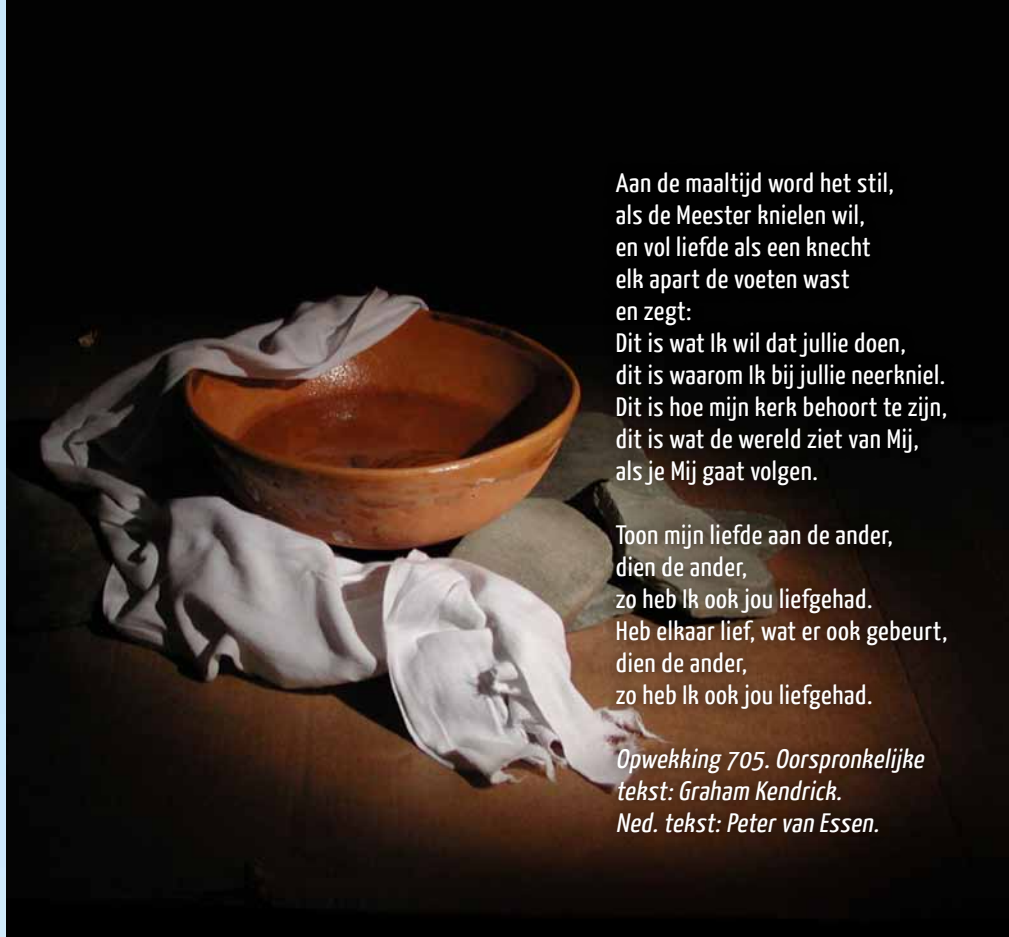
Voor mensen die iets dergelijks hebben meegemaakt. Voor kerken die als kemphanen tegenover elkaar gestaan hebben. Ook mooi in dit verband: de GKv en NGK in Nijverdal zijn een eind op weg naar herstel van de breuk. Het kan, verzoening. Tussen mensen. Tussen kerken. Dat geeft de burger (van het Koninkrijk) moed.

Ruud de Boer is predikant van de GKv van Leusden.

Aan de maaltijd word het stil,
als de Meester knielen wil,
en vol liefde als een knecht
elk apart de voeten wast
en zegt:
Dit is wat Ik wil dat jullie doen,
dit is waarom Ik bij jullie neerkniel.
Dit is hoe mijn kerk behoort te zijn,
dit is wat de wereld ziet van Mij,
als je Mij gaat volgen.

Toon mijn liefde aan de ander,
dien de ander,
zo heb Ik ook jou liefgehad.
Heb elkaar lief, wat er ook gebeurt,
dien de ander,
zo heb Ik ook jou liefgehad.

*Opwekking 705. Oorspronkelijke
tekst: Graham Kendrick.
Ned. tekst: Peter van Essen.*

HART VOOR ÚW
ONDERNEMING

KROL ACCOUNTANTS
WEZENBERG
HARDERWIJK | KAMPEN

Als ondernemer wilt u toch ook dat uw financiële en fiscale zaken met zorg en betrokkenheid worden behandeld? Met onze persoonlijke betrokkenheid, diepgaande vakkennis en vooral flexibiliteit zorgen wij voor transparante én heldere cijfers. Zo weet u als ondernemer altijd waar u aan toe bent.

HOOFDVESTIGING
HARDERWIJK

EMAIL
WEBSITE

WESTEINDE 25A
3844 DD HARDERWIJK
T (0341) 42 60 60
INFO@KROLWEZENBERG.NL
WWW.KROLWEZENBERG.NL

Stel dat u door net zoveel
handen wordt verzorgd
als handen dit blad
vasthouden...

Als u zorg nodig heeft,
wilt u dat dit persoonlijk is.
Liefst door zo min mogelijk
verschillende mensen.

Zorg van Zorggroep Manna
betekent dat het aantal
verschillende zorgverleners
die u verzorgen, zo klein
mogelijk is.

Uw zorg in goede handen

